



Chișinău - 2020

RAPORT

**privind realizarea Planului Național de Acțiuni
pentru implementarea Acordului de Asociere
RM – UE în anii 2017-2019**



CUPRINS

CONTEXT GENERAL	3
TITLUL II. DIALOG POLITIC ȘI REFORME, COOPERAREA ÎN DOMENIUL POLITICII EXTERNE ȘI DE SECURITATE	4
TITLUL III: JUSTIȚIE, LIBERTATE ȘI SECURITATE	17
TITLUL IV: COOPERARE ECONOMICĂ ȘI ALTE TIPURI DE COOPERARE SECTORIALĂ	26
TITLUL V COMERȚ ȘI ASPECTE LEGATE DE COMERȚ (DCFTA)	71
TITLUL VI: ASISTENȚĂ FINANCIARĂ ȘI DISPOZIȚII ANTIFRAUDĂ ȘI DE CONTROL	96

Context general

Acordul de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană, aplicat provizoriu de la 1.09.2014 și intrat în vigoare la 1.07.2016, constituie la această etapă baza dezvoltării relațiilor Republicii Moldova (RM) cu Uniunea Europeană (UE) și principalul reper în promovarea proceselor de reformă și consolidare a statului de drept, a democrației și economiei de piață.

Având în vedere complexitatea Acordului, prevederile acestuia sunt transpuse în acțiuni concrete care au fost incluse în Planul Național de Acțiuni de Implementare a Acordului de Asociere (PNAAA) pentru 2017-2019, adoptat prin Hotărârea Guvernului (HG) nr. 1472 din 30.12.2016. Planul a fost supus revizuirii și completării după aprobarea la 04.08.2017 a noii Agende de Asociere RM – UE în perioada 2017-2019 și implementarea reformei administrației publice centrale în vederea asigurării realizării eficiente a tuturor angajamentelor asumate de RM (HG nr. 592 din 23.06.2018).

Un rol important în monitorizarea implementării PNAAA i-a revenit *Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană (CGIE)*, a cărui Secretariat este asigurat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE). Rezultatele realizării Planului au fost sistematizate în rapoartele semestriale și anuale elaborate de MAEIE în baza informațiilor prezentate de instituții și incluse pe platforma on-line de raportare și monitorizare a procesului de implementare a Acordului de Asociere (www.monitorizare.gov.md).

Raportul dat include cele mai importante rezultate, dar și restanțe în implementarea de către autoritățile naționale a Planului Național de Acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere RM-UE (PNAAA) pentru întreaga perioadă 2017-2019. Informații mai detaliate pot fi găsite pe platforma online de raportare PlanPro.

Evaluarea cantitativă a nivelului de realizare a PNAAA pentru perioada 2017-2019 indică un nivel de implementare de **71,56%**. Totodată, din totalul acțiunilor care presupun transpunerea actelor UE în legislația națională a fost asigurată în perioada de raportare, conform datelor Centrului de Armonizare a Legislației, armonizarea actelor normative naționale cu 224 de acte UE din 420. Precizăm că nivelul de realizare a capitolelor este calculat ținând cont exclusiv de acțiunile din PNAAA, având drept bază indicatorii de progres stabiliți.

Acest raport a fost elaborat de Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene în strânsă cooperare cu autoritățile naționale.

TITLUL II: DIALOG POLITIC ȘI REFORME, COOPERAREA ÎN DOMENIUL POLITICII EXTERNE ȘI DE SECURITATE

Total acțiuni: 145

Numărul de acțiuni realizate: 127

Numărul de acțiuni nerealizate : 18

Nivelul de realizare a acțiunilor : 87,58%

În perioada anilor 2017-2019, RM și UE au continuat un **dialog politic** intens la toate nivelurile, determinat de cadrul de cooperare complex, agenda amplă de reforme, evoluțiile politice, precum și situația regională. În ceea ce privește dialogul la nivel înalt, în perioadă de referință au avut loc 8 vizite ale Prim-ministrului RM la instituțiile europene de la Bruxelles, acestea desfășurându-se atât în cadrul dialogului bilateral (vizita de lucru, reuniunea Consiliului de Asociere), cât și prilejuate de reuniuni internaționale de anvergură, cum ar fi: Summitul PaE (2017) sau Conferința de Nivel Înalt dedicată aniversării a 10 ani de la instituirea PaE (2019). De asemenea, în această perioadă au avut loc 2 vizite ale Președintelui țării la Bruxelles (2017 și 2019). Pe filiera Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene (MAEIE) menționăm reuniunile Grupului pentru Acțiunea Europeană a RM (Grupul Prietenilor Moldovei) în 2017 și 2018, precum și participarea ministrului de externe în calitate de invitat special la prânzul de lucru al Consiliului Afacerilor Externe al UE din iulie 2019.

În aceeași perioadă, RM a găzduit mai mulți oficiali europeni printre care Comisarii Europeni V. Andriukaitis (2017), J. Hahn (2017, 2019) C. Malmström (2017), C. Crețu (2018), precum și Înaltul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate F. Mogherini (2019). Totodată, au avut loc vizite ale mai multor delegații din cadrul Parlamentului European pentru reuniunile comitetului parlamentar de asociere, observarea alegerilor, monitorizarea programelor de asistență, contacte politice. Conform calendarelor prestabilite au avut loc reuniunile anuale de dialog politic în formatele instituționalizate prin Acordul de Asociere – Consiliul de Asociere și Comitetul de Asociere. Chișinăul a fost vizitat cu regularitate și de oficialii europeni de rang superior.

Vizitele și contactele politice la nivel înalt au permis abordarea cu regularitate a celor mai stringente probleme, informarea despre mersul reformelor și prioritățile existente în acest sens, identificarea necesităților de asistență, schimb de opinii privind situația regională. UE a utilizat contactele respective pentru comunicarea îngrijorărilor legate de evoluțiile interne (sistemul electoral, investigația fraudei bancare și altor cazuri de rezonanță, situația în sectorul justiție și anticorupție ș.a.), partea moldovenească prezentând clarificările de rigoare. Deși cadrul general al dialogului politic a fost determinat de Acordul de Asociere (AA) și Agenda de Asociere, în perioada de referință un element nou prezent cu regularitate în discuții a ținut de implementarea condiționalităților incluse în Memorandumul de Înțelegere privind Asistența Macrofinanciară și Listele de Acțiuni (condiționalități) formulate de către Comisia Europeană (CE).

Dialogul politic cu UE a fost influențat negativ de anumite evoluții politice de la Chișinău, în mod special de anularea rezultatelor alegerilor Primarului General al Chișinăului din iunie 2018. Totodată, eforturile sporite întreprinse în direcția reformei justiției și combaterii corupției în 2019 au permis dinamizarea dialogului și deschiderea oportunităților noi de cooperare. Experiența anilor 2017-2019 demonstrează că perspectivele de dezvoltare a cooperării politice între UE și RM pe termen mediu vor depinde, în mare măsură, de soluționarea problemelor prioritare legate de supremația legii în RM.

În perioada de raportare, RM a contribuit activ la discuțiile politice și sectoriale în cadrul formatelor relevante ale Parteneriatului Estic (PaE). În 2017 accentul a fost plasat pe negocierile Declarației Comune și celor 20 Obiective către 2020, documentelor aprobate ulterior în cadrul

Summitului PaE din noiembrie 2017. În anul 2018 dialogul a fost concentrat pe implementarea rezultatelor Summitului, iar în 2019 au fost întreprinse mai multe acțiuni cu caracter public și demersuri prin canale diplomatice legate de marcarea aniversării a 10 ani de la instituirea PaE și promovarea poziției RM cu privire la obiectivele cooperării în cadrul PaE după 2020.

MAEIE a continuat să asigure procesul general de **coordonare a implementării AA**. În perioada anilor 2017-2019 au avut loc 21 ședințe ale Comisiei Guvernamentale pentru Integrare Europeană (CGIE), precum și câteva ședințe sectoriale axate pe implementarea angajamentelor din Acord. Intensitatea și agenda reuniunilor a depins de mai mulți factori precum caracterul urgent al anumitor reforme, prioritizarea condiționalităților, situația politică ș.a.

În perioada de referință a fost atins un progres major în procesul de **reformare a administrației publice** la nivel central, fundamentat de Strategia de reformă a administrației publice (RAP) și de Planul de acțiuni pentru implementarea acesteia pentru anii 2016-2018. Totodată, în anul 2017 a fost aprobată noua Lege cu privire la Guvern, care prevede un șir de modificări conceptuale în funcționarea autorităților executive inclusiv privind componența nemijlocită a Guvernului, dar și elemente noi în structura autorităților publice centrale, în corespundere cu obiectivele Strategiei RAP. În procesul de modificare și completare a unor acte legislative în corespundere cu prevederile noii legi cu privire la Guvern, au fost luate în considerare principiile administrației publice ale SIGMA și a Cadrului Comun de Evaluare al Institutului European pentru Administrare Publică.

Prin modificările normative operate a fost creat cadrul legal necesar realizării reformei structurale a administrației publice centrale de specialitate, asigurând optimizarea instituțională, eficientizarea funcției publice și creșterea motivării financiare a angajaților administrației de stat, inclusiv prin prisma reformei salarizării în sectorul bugetar. Prin reducerea numărului de ministere, de la 16 la 9, s-a urmărit eliminarea funcțiilor improprie, concentrarea funcțiilor de elaborare a politicilor la nivelul aparatelor centrale ale ministerelor, excluderea dublărilor și suprapunerilor de competențe, optimizarea costurilor administrative.

În domeniul **drepturilor omului și libertăților fundamentale** una din evoluțiile principale ține de aprobarea, în 2018, a Planului național de acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru anii 2018–2022 (PNADO III). În 2019, a fost creat Consiliul național pentru drepturile omului și Secretariatul permanent pentru drepturile omului, care coordonează implementarea Planului. În vederea consolidării mecanismelor de protecție, în anul 2017, Constituția RM a fost amendată și suplinită cu dispoziții privind Avocatul Poporului. De asemenea, în legislație au fost operate modificări privind salarizarea Avocatului Poporului. Oficiul Avocatului Poporului (OAP) a primit în gestiune sediul actual, iar Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității a fost asigurat cu sediul nou. În scopul asigurării funcționalității OAP, pentru anul 2017 bugetul autorității a fost mărit și a constituit suma de 11.5 milioane lei, iar bugetul pentru anul 2020 constituie deja 13.3 milioane lei. Totodată, Mecanismul național de prevenire a torturii (aflat în gestiunea OAP) a fost identificat drept activitate separată în cadrul bugetului OAP și, prin urmare, au fost alocate sume adiționale de bani.

La data de 27.09.2018 a fost semnat Protocolul Opțional la Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități. Prin semnarea și ulterior ratificarea Protocolului, Statul parte recunoaște competența Comitetului pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități de a primi și analiza comunicările de la, sau în numele persoanelor cu dizabilități care se plâng pe încălcarea drepturilor, respectiv stabilește o procedură clară de examinare a reclamațiilor individuale.

În domeniul **relațiilor interetnice** menționăm aprobarea Planului de acțiuni pentru perioada 2017-2020 privind implementarea Strategiei de consolidare a relațiilor interetnice în RM pentru anii 2017-2027 (HG nr.1019 din 29.11.2017). Planul prevede efectuarea cercetărilor și studiilor

complexe (reprezentarea grupurilor etnice în serviciul public, Etnobarometru), continuitatea organizării evenimentelor național-culturale tradiționale (Festivalul Etniilor), consolidarea capacităților instituționale, educația interculturală și interacțiune. Implementarea este acoperită financiar din surse bugetare și asistența externă. Continuă implementarea Planului de acțiuni privind susținerea populației de etnie romă din RM pentru anii 2016-2020, accentul fiind plasat pe consolidarea serviciului mediatorilor comunitari pentru comunitățile romilor, asigurarea înrolării în școală a copiilor și prevenirea abandonului școlar, oferirea oportunităților de studiere a culturii și tradițiilor romilor, acordarea asistenței sociale necesare, marcarea evenimentelor relevante precum Ziua Internațională a Romilor ș.a. Sunt întreprinse eforturi în vederea configurării opțiunilor de ratificare a Cartei europene a limbilor regionale sau minoritare, precum realizarea proiectului pilot privind simularea activității aplicării Convenției (indicatoare multilingve la destinații turistice).

În legislație au fost operate modificări în vederea **umanizării politicii penale**. Prin Legea nr. 163/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (*umanizarea politicii penale*) s-a implementat un spectru extins de măsuri punitive efective, ce nu prevăd privațiune de libertate. Astfel, a fost creat un sistem mixt de condamnare care implică executarea doar a unei părți din pedeapsă în penitenciar, cu suspendarea restului pedepsei. Au fost reduse condițiile, care urmează a fi întrunite în vederea liberării condiționate înainte de termen, precum și a fost introduse alte măsuri ș.a. În urma implementării acestei legi s-a atestat o scădere a numărului deținuților plasați în penitenciare, în special, prin aplicarea: (a) liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen și (b) înlocuirii părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă. Astfel, dacă în anul 2018 (până la 1 decembrie) au fost liberate condiționat de pedeapsă înainte de termen 539 persoane, în partea ce ține de înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă - în anul 2018 au fost liberate 242 persoane. Totodată, pe parcursul anului 2019 a devenit funcțional *mecanismul preventiv și compensator pentru detenția în condiții precare de detenție*. Prin urmare, în baza acestui mecanism la 1410 deținuți li s-a redus din termenul neexecutat de pedeapsă, dintre care 137 deținuți au fost eliberați.

În 2019 a fost amendată HG privind organizarea și funcționarea organelor de **probațiune**. Astfel, a fost creată Direcția de monitorizare electronică și a fost modificat statul de personal al Inspectoratului Național de Probațiune (INP), fapt ce permite efectuarea monitorizării electronice în regim de 24/7. În scopul asigurării funcționalității Centrului de Monitorizare Electronică au fost efectuate procurări de echipamente și *soft* necesar. Raportul de analiză cu stabilirea indicatorilor statistici colectați permanent prin sistemul electronic de evidență a persoanelor supravegheate a fost elaborat și ajustat la recomandările Consiliului Europei. Acesta a fost plasat pe site-ul oficial al INP. În 2017 a fost elaborat Planul de dezvoltare profesională a funcționarilor publici/consilierilor de probațiune care prevede inclusiv instruirea consilierilor de probațiune în elaborarea referatelor presentințiale și probațiunii juvenile. În 2018 a fost închiriată platforma *soft* de monitorizare electronică prin intermediul trackerelor MT-60X pentru subiecții organelor de probațiune și procurate piesele de schimb pentru brățările electronice. Mostrele de echipament au fost testate și aprobate. Echipamentul de monitorizare electronică a fost furnizat. Din momentul implementării monitorizării electronice potrivit datelor statistice, anual, se înregistrează o creștere a numărului persoanelor monitorizate. În comparație cu 2016 când au fost monitorizați electronic 2 subiecți, în 2019 deja au fost monitorizați 157 subiecți. În perioada de raportare au avut loc 6 cursuri de instruire la care au participat 104 de consilieri de probațiune. Tematica instruirilor a fost legată în mare parte de justiția juvenilă, probațiunea presentințială și întocmirea referatelor presentințiale de evaluare a personalității.

În vederea elaborării instrucțiunilor detaliate privind gestionarea aplicării forței fizice în exercițiul funcției, prin Ordinul comun al Ministerului Justiției, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Finanțelor, Centrului Național Anticorupție, Serviciului de Informații și Securitate, SPPS a fost aprobat Ghidul privind intervenția profesională în exercițiul funcției.

În domeniul **sistemului penitenciar**, în perioada de referință au fost renovate clădirile penitenciarelor din Leova și Goian. În proces de executare se află construcția Casei de arest din mun. Bălți, cu capacitatea de 650 locuri, gradul de executare al lucrărilor, actualmente, este de 55,71%. De asemenea, au continuat lucrările la capitolul îmbunătățirii condițiilor de detenție în privința unui șir de obiective. În cadrul Penitenciarului nr. 9 (Pruncul) a fost dat în exploatare blocul terapeutic pentru deținerea persoanelor dependente de droguri, fiind dotat cu inventarul și utilajul necesar. În cadrul Penitenciarului nr. 2 (Lipcani) a fost dat în exploatare un nou sector locativ pentru 100 de persoane. Adicional, au fost demarate lucrările de proiectare în detaliu a construcției noului penitenciar în mun. Chișinău. În 2017 a fost revizuit plafonul de detenție și reevaluată capacitatea spațiilor de detenție.

De asemenea, au fost realizate lucrări de îmbunătățire a condițiilor de detenție în instituțiile penitenciare din Chișinău, Lipcani, Cahul, Rezina și Soroca. În context, au fost desfășurate acțiuni pentru crearea noilor spații de detenție. În 2018 au fost aprobate Normele minime obligatorii pentru spațiile de detenție și autospecialele, destinate transportării persoanelor deținute, aflate în custodia Poliției, care au avut ca scop stabilirea unui set unitar de reguli aplicabile în procesul modernizării parcului auto pentru transportarea persoanelor deținute.

În cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor funcționează o linie telefonică prin intermediul căreia pot fi comunicate inclusiv informații despre cazuri de corupție sau fapte de comportament corupțional din partea angajaților sistemului penitenciar. Pe parcursul anilor 2018-2019, prin intermediul liniei telefonice au fost recepționate 12 apeluri. În scopul consolidării integrității personale și instituționale a personalului sistemului administrației penitenciare, pe parcursul anilor 2017-2019, în cadrul Centrului de instruire al Administrației Naționale a Penitenciarelor au fost instruiți 786 funcționari.

În vederea documentării eficiente și prompte a cazurilor de tortură în locurile de detenție și rele tratamente, în perioada 2017-2019, din partea deținuților au parvenit 2 202 petiții la subiectul respectiv care au fost examinate de către direcțiile abilitate ale Administrației Naționale a Penitenciarelor, cu informarea corespunzătoare a Procuraturii Generale. În rezultat au fost pornite 282 de dosare penale, dintre care 94 au fost trimise în judecată. Pe 8 cazuri au fost inițiate anchete de serviciu cu informarea Procuraturii Generale. În perioada 2017-2019, în domeniul prevenirii torturii și relelor tratamente au fost realizate 8 activități de formare, fiind instruite 212 de persoane.

La 31.12.2019, în sistemul administrației penitenciare se dețineau 6716 persoane, față de 6990 de persoane ce se dețineau în perioada analogică a anului trecut. Astfel, se constată o descreștere a numărului de deținuți cu 274 persoane, ce constituie o scădere de 3,92%.

Consiliul Superior la Procurorilor a început activitatea ca persoană juridică independentă din 01.01.2018 și dispune de buget și sediu propriu. În perioada de raportare s-au desfășurat activitățile legate de angajare, evaluare, promovare, transfer al procurorilor. Astfel, Consiliul Superior al Procurorilor a recepționat dosarele a 69 de candidați la funcția de procuror, care au absolvit cursurile de formare inițială și 76 de dosare ale candidaților la funcția de procuror, care au susținut examenele de capacitate în cadrul Institutului Național al Justiției (INJ). 106 candidați din rândul absolvenților INJ și persoanele care au promovat examenul de capacitate în cadrul INJ au fost înaintați Procurorului General pentru numire în funcția de procuror. Colegiul de evaluare a performanțelor procurorilor din cadrul CSP s-a întrunit în 34 de ședințe, fiind evaluați în mod extraordinar - 205 de procurori și în mod ordinar 125 de procurori, cu acordarea calificativelor corespunzătoare. Au fost organizate 30 de concursuri între procurori în rezultatul cărora au fost propuși spre transfer 64 de procurori și promovare 100 de procurori. Pe

22.02.2019 Adunarea Generală a Procurorilor a aprobat noua redacție a Codului de etică al procurorilor, ghidul de aplicare fiind la etapa elaborării.

În perioada de referință, au fost elaborate rapoartele de monitorizare și evaluare a **Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție** (SNIA) pentru anii 2017-2020. Pe parcursul anului 2018, CNA a organizat ședințele grupului de monitorizare 1 și 2 din care fac parte reprezentanții Parlamentului, CEC-ului, Autorităților publice locale, Guvernului și sectorului privat. În 2019, au avut loc 2 ședințe ale grupului de monitorizare, 3 cu participarea instituțiilor anticorupție, Avocatului Poporului, Curții de Conturi, Ministerului Justiției. Rapoartele sunt publicate pe pagina web a instituției. La fel, CNA oferă consultări periodice ce țin de implementarea SNIA, elaborează modele de plan anticorupție la nivel local și le diseminează în localități. În 2018 CNA a elaborat 9 planuri sectoriale, care sunt în proces de implementare. În 2019 angajații a 2 entități publice au fost supuse testelor pentru integritate (Institutul Oncologic unde din 44 persoane, 40 au picat testul și Agenția pentru protecția consumatorilor și supravegherea pieței). În perioada de referință s-au desfășurat **campaniile de sensibilizare** pe dimensiunea prevenirii și combaterii corupției în cadrul cărora au fost informate persoanele de diferite profesii (medici, polițiști, profesori) și vârste (copii, elevi, adulți).

În perioada de raportare, din numărul total de cauze expediate în judecată, aproximativ 10% vizează persoane cu funcție de demnitate publică, precum și cauze cu rezonanță sporită în societate. Cu referire la progresele privind investigațiile și condamnările în cauzele de corupție la nivel înalt, urmează de reținut următoarele realizări de progres ale Procuraturii Anticorupție în perioada 2017-2019:

Cauze penale expediate în judecată:

- cauze penale în privința a 14 judecători acuzați că prin emiterea actelor judecătorești au favorizat comiterea infracțiunii de spălare de bani din RM, în așa-numitul caz de rezonanță „Laundromat”;
- cauza penală în privința ex-Ministrului Agriculturii și Industriei Alimentare, învinuit de comiterea prin participație complexă a unei infracțiuni de corupere pasivă;
- cauza penală în privința Primarului General al mun. Chișinău pentru corupere pasivă și trafic de influență;
- cauza de învinuire a unui fost Procuror General de comiterea infracțiunii de depășire a atribuțiilor de serviciu;
- cauza penală în privința președintelui unui partid politic la momentul comiterii faptei în perioada 2009-2011, care a deținut anterior funcții de vicepreședinte al legislativului și viceprim-ministru, învinuit că a pretins de la un om de afaceri suma de 1 milion EUR, iar ulterior a primit circa 227 mii dolari SUA, pretinzând că are influență asupra Președintelui Curții Supreme de Justiție, prin intermediul căruia urma să fie asigurată soluționarea favorabilă a unui litigiu civil;
- cauza penală în privința ex-președintelui unui partid politic, ex-prim ministru și fost deputat, acuzat de comiterea infracțiunii de spălare de bani;
- cauza penală privind „corupția în justiție” în privința a doi judecători ai instanței de fond, 3 judecători din cadrul Curții de Apel Chișinău și un procuror din Procuratura mun. Chișinău, acuzați de comiterea infracțiunilor de corupție pasivă, corupție activă, trafic de influență, amestecul în înfăptuirea justiției și pronunțarea unor hotărâri judecătorești contrare legii;
- cauza penală de învinuire a președintelui Academiei de Științe din Moldova și a soției acestuia, care deținea funcția de rector al Universității Academiei de Științe din Moldova, ambii învinuiți în comiterea infracțiunii de depășire a atribuțiilor de serviciu, precum și includerea datelor incomplete și false în declarațiile de avere și interese personale.

Condamnări relevante în perioada 2017-2019:

- ex-primarul or. Orhei, fost șef al Consiliului de administrare al Băncii de Economii acuzat de sustragerea banilor de pe conturile băncii respective, a fost condamnat în primă instanță la 7 ani 6 luni închisoare (cauza se află la examinare în ordine de apel, condamnarea nefiind definitivă la moment);
- ex-deputat și afacerist implicat în delapidarea banilor de la BEM a fost condamnat pentru escrocherie și spălare de bani la 25 ani închisoare (pedeapsă finală);
- judecătorul din cadrul Judecătoriei Drochia a fost condamnat pentru corupere pasivă la 7 ani închisoare;
- ex-deputat în Parlamentul RM a fost condamnat pentru spălare de bani în proporții deosebit de mari la 5 ani și 6 luni de închisoare;
- un procuror în Procuratura Orhei, a fost recunoscut vinovat pentru săvârșirea infracțiunii de corupere pasivă, fiind condamnat la pedeapsa sub formă de 7 ani închisoare, amendă și privarea de dreptul de a ocupa funcții cu demnitate publică.

Cauze penale de rezonanță aflate în procedură:

- 1 cauză penală în privința unui ex-deputat pe faptul deținerii a bunurilor, valoarea cărora depășește substanțial mijloacele dobândite în perioada de referință, fiind constatată că acestea nu puteau fi obținute licit, în lipsa unor alte surse de venit, decât cele declarate;
- 1 cauză penală pe faptul pregătirii condițiilor pentru comiterea infracțiunii de delapidare a averii străine și pe faptul depășirii atribuțiilor de serviciu, a abuzului de serviciu, de către persoane cu demnitate publică, în interesul unui grup criminal, ca urmare a realizării contractului de parteneriat public – privat pentru proiectarea și construcția Arenei Polivalente de interes național, în extravilanul comunei Stăuceni, mun. Chișinău (ARENA CHIȘINĂU);
- 1 cauză penală în privința unui procuror delegat în Procuratura Anticorupție, pornită pe faptul corupției pasive, comise prin extorcare;
- 2 cauze penale au fost pornite pe faptul spălării banilor de către agenți economici afiliați fostului președinte al partidului de guvernământ. Materialele cauzei demonstrează că o parte din mijloacele financiare ilicite au fost obținute din creditele bancare neperformante acordate de către BANCA DE ECONOMII S.A., BC UNIBANK S.A. și BC BANCA SOCIALĂ S.A.;
- 1 cauză penală pornită pe faptul îmbogățirii ilicite comise de către ex-președintele Curții Supreme de Justiție;
- 1 cauză penală a fost pornită în privința ex-Președintelui Curții Supreme de Justiție pentru comiterea infracțiunii de amestec în înfăptuirea justiției;
- 1 cauză penală pornită pe faptul îmbogățirii ilicite comise de către Vicepreședintele Curții Supreme de Justiție;
- 1 cauză penală aferentă faptelor de escrocherie, spălare a banilor și falsului în documente, cu implicarea societăților intermediare la colectarea și distribuirea metalului uzat în adresa S.A. „Metalferos”;
- 2 cauze penale pe faptul spălării banilor inițiate în privința a doi deputați, ai căror imunitate parlamentară a fost ridicată. În cadrul urmăririi penale a fost aplicat sechestrul pe capitalul social al SRL AVIA INVEST în mărime de 85 milioane lei și asupra bunurilor SRL Avia Invest în sumă totală de aproximativ de 16 milioane lei;
- 1 cauză penală pe faptul spălării banilor în proporții deosebit de mari, de către reprezentanți ai unor organe ale administrației publice centrale, instituții autonome, societăți comerciale cu diverse forme de organizare, dar și persoane fizice, acțiuni ilegale care au determinat privatizarea ilegală a ÎS „Compania Aeriană Air Moldova”. În vederea asigurării recuperării prejudiciului cauzat prin infracțiune, organul de urmărire penală a aplicat sechestrul în valoare de 600 milioane lei.

În vederea investigării **fraudei bancare** la cauză penală pornită de Procuratura Anticorupție în 2014 au fost conexe alte 32 de cauze penale pe faptele escrocheriei, delapidării averii străine,

dobândirii creditului prin înșelăciune, încălcarea regulilor de creditare, gestionarea frauduloasă a băncilor, obstrucționarea supravegherii bancare, crearea și conducerea unei organizații bancare, spălării banilor, evaziunii fiscale în proporții deosebit de mari și neglijența în serviciu. În scopul recuperării banilor deturnați, ARBI a efectuat investigații financiare paralele în privința la 34 de subiecți. În rezultatul acestora a fost aplicat sechestrul pe bunuri în valoare de 1 387 004 704 lei. Adicional, în scopul asigurării unei anchete eficiente:

- a fost extins grupul de procurori și ofițeri de urmărire penală desemnați pentru investigarea fraudei bancare;
- a fost efectuată analiza rezultatelor obținute în cadrul investigațiilor din ultimii ani;
- au fost pornite noi cauze penale, inclusiv pe faptul creării grupărilor și organizațiilor criminale, implicate în fraudă bancară;
- au fost revizuite grupurile de investigație și în alte cauze penale conexe fraudei bancare;
- au fost identificate prioritățile și sarcinile de activitate pe termen scurt, cu repartizarea acestora membrilor grupului de urmărire penală;
- au fost formulate noi cereri de asistență juridică internațională privind stabilirea circumstanțelor obiective și a probelor în privința persoanelor din alte jurisdicții implicate în fraudă bancară, cât și a echivalentului mijloacelor fraudate. Țările de bază cărora li s-a solicitat asistența juridică în 2019 sunt: Monaco, Republica Cehă, Liechtenstein, Franța, Letonia, Emiratele Arabe Unite, Estonia, Austria, Cipru, Federația Rusă, Germania, Israel. Unele cereri au fost deja executate parțial sau integral de către autoritățile țărilor respective;
- au fost puse sub bănuială 7 persoane juridice și 7 persoane fizice;
- au fost puse sub învinuire 2 persoane juridice și 9 persoane fizice,

Decizii **definitive** de condamnare:

- 52 milioane lei – condamnați R.I., Caravita & CO SRL și Bussines Estates Investments SRL;
- 869 milioane lei – condamnat P.V.

Sentințe de condamnare, care se examinează în procedura de **apel**:

- 2,7 miliarde lei – inculpat Ș.I.
- 10 milioane lei – inculpat L.C.

Cauze penale pendinte în instanța de **fond**:

- 3,1 miliarde lei – grupul G. (inculpați – președintele CA și membrii Consiliului Băncii, antreprenori). În luna iunie 2018 a fost expediată în instanța de judecată cauza penală de învinuire a lui G. și alți patru membri ai Consiliului băncii, fiindu-le incriminate încălcarea regulilor de creditare soldată cu cauzarea prejudiciului în sumă de 2,1 miliarde de lei. Cauza penală fiind conexată la cauza care este pe rolul instanței de judecată;
- 485 milioane lei – conducerea BC UNIBANK S.A. (președintele băncii Ț.D. și alți 4 membri ai comitetului de creditare).

În scopul îmbunătățirii mecanismului de coordonare în combaterea corupției, CNA a încheiat acorduri de colaborare cu Oficiul Avocatului Poporului, ANI, ANSA, Consiliul Concurenței, MSMPS, CSM, Direcția Generală Educație, Cultură, Tineret și Sport a Consiliului municipal Chișinău, SIS, Institutul Diplomatic al MAEIE și Agenția Națională pentru Soluționarea Contestățiilor.

O serie de progrese au avut loc în sfera asigurării **integrității în sectorul public**. Sistemul de declarare online a averilor și intereselor personale e-Integritate a devenit funcțional începând cu 01.01.2018. Acesta a permis subiecților declarării să depună declarațiile de avere și interese personale în format electronic, utilizând semnătura electronică. Grație sistemului e-Integritate au fost simplificate procedurile de depunere, verificare, arhivare și analiză automată a declarațiilor,

precum și a fost facilitat accesul electronic al cetățenilor și instituțiilor interesate la informațiile de interes public.

Cu scopul consolidării capacităților instituționale ale ANI, în perioada 2018-2019, au fost organizate 6 concursuri pentru suplinirea funcțiilor de inspector de integritate. În rezultatul acestora, la momentul de referință, au fost angajați 17 inspectori de integritate (ultimii 2 au fost numiți în ianuarie 2020). În 2018 au fost operate unele modificări ce vizează activitatea și competențele ANI în partea ce ține de atribuțiile președintelui și vicepreședintelui autorității, procedurii de numire în funcția de inspector de integritate și controlul declarațiilor de avere și interese personale. În plus, au fost operate unele amendamente în legislație în contextul implementării noțiunii de "beneficiar efectiv", precum și extinsă lista subiecților declarării. Regulamentele interne ale autorității au fost ajustate în mod corespunzător la noile prevederi ale legislației și plasate pe site-ul oficial al ANI. Totodată, în rezultatul ultimilor modificări a legii privind sistemul unic de salarizare, coeficientul de salarizare a funcției de inspector s-a majorat. La rectificarea bugetului anual din luna iunie 2018, Autorității i-au fost alocate mijloace financiare suplimentare în sumă de 12 472 100 mii lei, bugetul total majorat constituind 18 045 300 lei. Este la etapa de pregătire transferul ANI într-un sediu nou.

În ceea ce privește **reforma afacerilor interne, în special reforma Poliției și Trupelor de Carabinieri**, precum și necesitatea asigurării sustenabilității progreselor înregistrate, MAI a asigurat realizarea obiectivelor trasate prin consolidarea continuă a capacităților instituționale. Astfel, printre principalele realizări în perioada de raportare sunt:

- aprobarea Strategiei naționale de ordine și securitate publică pentru 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia;
- aprobarea Strategiei de reformare a Trupelor de Carabinieri pentru anii 2017-2020 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia;
- aprobarea Regulamentului privind interoperabilitatea componentelor managementului operațional al MAI;
- aprobarea HG cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției;
- adoptarea Legii privind Inspectoratul General al Carabinierilor, precum și completarea actelor legislative și normative conexe activității Carabinierilor potrivit noii legi;
- dezvoltarea sistemului de formare profesională inițială a Carabinierilor conform standardelor europene cu accentul pe pregătirea practică, precum și consolidarea capacităților instituționale al Inspectoratului General al Carabinierilor;
- dezvoltarea capacităților funcționale și de analiză a riscurilor și informațiilor ale unităților de management operațional;
- implementarea sistemului de management al riscurilor; în contextul aprobării Regulamentului cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului General al Poliției, s-a creat o structură nouă dedicată analizei riscurilor;
- modificarea HG cu privire la Centrul Național de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică;
- dezvoltarea Sistemului de comunicare TETRA la nivelul poliției prin elaborarea și aprobarea studiului de fezabilitate;
- elaborarea raportului de evaluare a necesităților în vederea consolidării capacităților laboratoarelor criminalistice (expertiza foto/video și fonoscopice, examinare preliminară și conservare a substanțelor chimice toxice și radiologice);
- acreditarea Centrului tehnico-criminalistic și expertize judiciare al IGP în șase domenii de expertiză: balistică, traseologie, dactiloscopie, grafoscopie, investigații în domeniul informaticii și examinarea tehnică a documentelor;
- crearea structurii anti-corupție în cadrul Poliției;
- elaborarea studiului de fezabilitate și Planului de acțiuni pe marginea creării laboratorului de expertiză genetica-judiciară (ADN);

- aprobarea Regulamentului cu privire la formarea profesională continuă a funcționarilor publici cu statut special din cadrul MAI;
- consolidarea continuă a capacităților instituționale ale MAI prin intermediul instruirii angajaților săi în domeniul formării formatorilor în materie de prevenire și combaterea violenței domestice, implementare activității polițienești comunitare, consolidare capacităților criminalistice, CBRN, și de ordine publică, precum și management operațional și analiza riscului;

Totodată, MAI a asigurat continuitatea implementării Matricei de politici a suportului bugetar al UE pentru implementarea Strategiei de dezvoltare a poliției. În 2018 a fost semnat un Addendum la Acordul de finanțare RM-UE privind Programul de suport bugetar pentru reforma poliției, care prevede modificarea unor indicatori de performanță din Matricea de politici. Urmare implementării Acordului de finanțare privind Programul de Suport Bugetar al UE pentru Reforma Poliției, au fost realizați integral indicatorii pentru 2017, precum și s-a asigurat creșterea graduală a încrederii cetățenilor în Poliție de la 25,3% în 2016 la 56% în 2018.

În perioada de referință, au fost elaborate rapoartele de progres privind implementarea Strategiei de dezvoltare a Poliției pentru anii 2016–2020 și a Planului de acțiuni conexe. Acestea au fost plasate pe pagina web oficială a IGP. În 2018 a fost lansat proiectului TWINNING privind reforma sistemului polițienesc de pregătire inițială și continuă în cadrul căruia au fost efectuate mai multe vizite de studiu. În 2019, cu ajutorul proiectului dat a fost aprobată curricula pentru Programul de instruire inițială pentru subofițeri și Programul pentru instruire continuă a subofițerilor. Adicional, au fost selectați formatorii care vor oferi instruirea pentru cursurile de pregătire inițială care, la rândul său, au avut posibilitatea de a beneficia de formare teoretică, metodică și practică în funcție de domeniul lor de responsabilitate în cadrul vizitei de studiu în Polonia. Cu sprijinul experților din Lituania, a fost elaborat Programul de Dezvoltare Strategică al Centru Integrat de Pregătire pentru Aplicarea Legii (CIPAL) pentru perioada 2019-2021, precum și Planul de Acțiuni relevant acestui program. În calitate de instituție lider al Programului de Cooperare Polițienească în cadrul PaE, MAI a realizat integral Planul de acțiuni pentru anii 2014-2018 privind implementarea Programului prenotat.

În 2018 a fost aprobată Concepția și Planul de acțiuni pentru 2018-2020 privind activitatea polițienească comunitară. Prin intermediul Programului autorității polițienești suedeze pentru suportul reformei Poliției din Moldova au fost instruiți 63 angajați ai IP-urilor teritoriale ale IGP al MAI. În perioada 2018-2019, în cadrul programului de asistență „Consolidarea parteneriatului comunitate-poliție, îmbunătățirea tacticilor și metodelor de instruire a polițiștilor și creșterea capacităților IGP de investigare a infracțiunilor financiare pentru perioada 2017-2020”, pe componenta poliție comunitară au fost desfășurate ateliere de instruire în cadrul cărora au fost instruiți 170 angajați, iar 16 formatori au fost certificați de UE. Reprezentanții Sectoarelor de poliție pilot de comun cu experții suedezi au elaborat Planul local de implementare a conceptului privind activitatea polițienească comunitară. La finele anului 2018 a fost creată Secția coordonare activități poliție comunitară în care activează formatorii naționali în domeniul de referință, care au elaborat Planul de acțiuni sectorial privind implementarea conceptului de activitate polițienească comunitară pentru anul 2019 și activitățile desfășurate, precum și Curricula de pregătire inițială și continuă în domeniul activității polițienești comunitare pentru CIPAL.

În vederea asigurării prevenirii violenței domestice, în cadrul Inspectoratului General al Poliției 30 de angajați au urmat instruirii în domeniul vizat și care, în calitate de formatori desfășoară instruirii pentru ofițerii de sector în soluționarea cazurilor de violență în familie.

În scopul profesionalizării personalului au fost realizate mai multe activități de instruire continuă. Pregătirea inițială are loc în cadrul Centrului de instrucție. Instruirea practică se

desfășoară cu folosirea mijloacelor speciale din dotare. Pe parcursul anului 2019, numărul de militari în termen s-a redus cu 322 de funcții (28%), iar numărul de militari prin contract a crescut cu 100 de unități, pentru care au fost alocați peste 8 milioane lei pentru salarizare și circa 0.5 milioane lei pentru echipament.

În contextul consolidării capacităților de intervenție prin dotarea cu echipament și tehnică specială a subdiviziunilor Carabinierilor responsabile de menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii publice, acestea au fost asigurate gradual cu echipament modern, mijloace de comunicare și auto: stații TETRA portabile și auto (achiziționate 50 de terminale radio portabile în standard TETRA), automobile pentru patrulare, microbuze pentru transportare efectiv, mijloace speciale, achiziționate 50 stații radio portabile „SEPURA” și 3 quadrocoptere de model DJI Phantom 4.

În 2018 MAI în parteneriat cu PNUD a realizat acțiunile de reconstrucție și dotare cu echipament a Centrului National de Coordonare Integrată a Acțiunilor de Ordine Publică (CNCIAOP), a asigurat instruirea personalului, precum și a fost achiziționat, instalat, setat și configurat echipamentul corespunzător în conformitate cu cerințele tehnice și necesitățile componentelor de bază ale CNCIAOP (SOFT pentru SCA, Sistemul de video WALL, Sistemul de monitorizare video, sisteme informaționale automatizate ale MAI și ale altor autorități publice reprezentate în CNCIAOP).

În 2019 a fost aprobată HG în scopul revizuirii cadrului de funcționare și organizare a IGP prin descentralizarea în conformitate cu principiile stabilite de reforma administrației publice centrale.

În vederea constituirii și operaționalizării dispeceratelor regionale gestionare forțe pentru situații de urgență, prin ordinul IGP a fost aprobată procedura operațională standard „Dezvoltarea competențelor profesionale ale angajaților Poliției prin utilizarea studiului de caz”. Propunerile privind cazurile care urmează a fi incluse în procesul de examinare pentru sistemul de valorificare sistemică a lecțiilor învățate vor fi înaintate în dependență de necesități și relevanța cazurilor.

Cu referire la constituirea Centrului de Coordonare Misiuni al Poliției, proiectul pentru reconstrucția sediului acestuia este la etapa sa finală. Centrul dat va fi o structură virtuală, cu competențe de monitorizare în timp real a activității Poliției prin prisma misiunilor realizate, identificarea riscurilor, eficientizarea activităților de sprijin în intervenție și automatizarea proceselor de management operațional.

Cooperarea RM – UE în domeniul **Politicii externe și de securitate** a continuat să reprezinte unul din principalele subiecte de pe agenda dialogului politic bilateral. În scopul avansării dialogului RM – UE în domeniul Politicii de Securitate și Apărare Comună (PSAC) pe diferite segmente de colaborare, a fost adoptată Legea pentru ratificarea Acordului dintre RM și UE privind procedurile de securitate pentru schimbul de informații clasificate, care a intrat în vigoare din data de 01.01.2018. Părțile au agreeat textul aranjamentelor de implementare a Acordului, care va deveni operațional după vizita de evaluare a experților UE în RM.

În contextul implementării Acordului-cadru de participare a RM la operațiunile de **gestionare a crizelor** ale UE, în perioada de referință au fost asigurate trei rotații consecutive în Misiunea UE de instruire militară și consiliere pentru forțele de apărare și securitate (EUTM) din Mali. 5 reprezentanți ai Armatei Naționale au fost detașați în cadrul EUTM Mali la pozițiile de medic și instructor în domeniul artileriei. În 2017 a fost aprobat Regulamentul de recrutare, selectare, pregătire, desemnarea și participare a personalului MAI la misiuni și operații internaționale. Adicional, MAI a încheiat un Memorandum de înțelegere cu Centrul de informare și documentare privind NATO.

Cea de-a 4-a rundă de consultări bilaterale RM-UE în domeniul PSAC (*staff-to-staff consultations*) a avut loc pe 7.06.2018, oferind oportunitatea unui schimb de experiență și expertiză privind reforma sectorului de securitate, participarea RM în misiunile UE de gestionare a crizelor, precum și aprofundarea cooperării în domeniul combaterii amenințărilor hibride.

Unele rezultate au fost atinse pe dimensiunea abordării fenomenului de amenințare hibridă. Prin decizia Prim-ministrului din 14.11.2018, a fost creat Grupul de lucru interdepartamental privind elaborarea unui mecanism național de contracarare a amenințărilor hibride și de consolidare a rezilienței statului. Activitățile desfășurate pe această dimensiune vizează identificare vulnerabilităților instituționale și a oportunităților de cooperare cu UE în acest domeniu. În acest scop, UE în comun cu autoritățile naționale a efectuat un studiu privind amenințările hibride în RM, elaborând recomandări în diverse sfere, precum consolidarea infrastructurii critice și a rezilienței cibernetice.

De asemenea, în perioada de raportare reprezentanții RM au participat la toate reuniunile Panelului privind cooperarea în domeniul securității, PSAC și protecției civile. Printre subiectele discutate remarcăm participarea țărilor terțe la operațiunile și misiunile PSAC, evenimentele educaționale, securitatea cibernetică și comunicarea strategică, noile inițiativele ale UE în domeniul securității și apărării și inclusiv agenda de cooperare a PaE post-2020.

În scopul consolidării capacităților instituționale, experții moldoveni au participat regulat la evenimente educaționale în sfera securității și apărării. În cooperare cu Colegiul European de Securitate și Apărare (ESDC) la Chișinău au fost organizate două cursuri de instruire în domeniul PSAC la care au participat peste 100 de reprezentanți naționali, ai PaE și UE. A continuat și colaborarea cu Oficiul Federal German pentru Economie și Controlul Exporturilor (BAFA), inclusiv prin desfășurarea la Chișinău a două seminare regionale privind controlul exportului de arme.

Convergența treptată în domeniul Politicii externe și de securitate a fost asigurată prin alinierea RM la 75% din declarații și poziții comune ale UE. În scopul îmbunătățirii mecanismului național de aplicare a măsurilor restrictive alinate, la 02.03.2018 au avut loc Consultările moldo-române în domeniul aplicării măsurilor restrictive internaționale.

Acțiuni au fost întreprinse pentru consolidarea cooperării în contextul **combaterii proliferării armelor de distrugere în masă** și de atenuare a riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare (CBRN). Printre proiectele implementate în perioada de raportare menționăm cel privind consolidarea capacităților de management a deșeurilor CBRN în regiunea din Sud-Estul Europei și referitor la consolidarea capacităților criminalistice în investigarea incidentelor în regiunea centrelor de excelență din Sud-Estul Europei. În cadrul celui din urmă, pe 2 – 4.10.2019, la Chișinău, a avut loc un exercițiu subregional Moldova – Ucraina privind aplicarea cunoștințelor acumulate la investigarea penală a incidentelor CBRN.

Cu privire la **controlul exporturilor de arme convenționale**, a fost creată Comisia națională pentru monitorizarea circulației armelor de calibru mic și armamentului ușor, care urmează să asigure elaborarea Strategiei naționale privind prevenirea fabricării, transferului și circulației armelor de calibru mic și armament ușor. În vederea îmbunătățirii schimbului de informații între organele de drept, prevenirea și contracararea traficului ilicit cu arme de foc și muniții, a fost aprobată Concepția Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al armelor” (HG nr.6093 din 16.05.2018) și inițiată elaborarea acestuia de către operatorul economic contractat. În octombrie 2019, cu suportul financiar și activitatea de monitorizare al Centrului de Control a Armelor Mici și Ușoare din Europa de Sud-Est (SEESAC), au fost distruse prin topire 2.149 arme de foc inutilizabile din stocurile poliției, retrase din circuitul civil.

În contextul acordării asistenței juridice corespunzătoare în cazurile de solicitare din partea **Curții Penale Internaționale** (CPI), în 2019 Procuratura Generală a prezentat informații cu privire la 3 adresări de asistență recepționate din partea CPI. Totodată, în 2019 un procuror a fost instruit în cadrul unui Seminar organizat de CPI la subiectul cooperării statelor membre cu Curtea Penală Internațională și consolidării acestei cooperări.

Cu referire la **stabilitatea regională**, menționăm că în procesul de reglementarea transnistreană autoritățile naționale au depus eforturi în vederea asigurării unei interacțiuni constante cu partenerii internaționali și obținerii de rezultate pe toate cele trei coșuri de negociere. În acest scop, au fost organizate următoarele formate de dialog: 3 runde oficiale ale formatului de negocieri „5+2”, 8 întrevederi la nivel de Prim-ministru și șef de stat cu liderul de la Tiraspol, 42 de întrevederi la nivelul reprezentanților politici în formatul „1+1” și 142 de ședințe ale grupurilor de lucru sectoriale. Totodată, în marja conferinței „Măsurile de consolidare a încrederii în procesul de reglementare a conflictului transnistrean”, care a avut loc în noiembrie 2019 la Murnau am Staffelse, Germania, au fost desfășurate consultări neformale între actorii formatului „5+2” și experții de pe ambele maluri ale Nistrului. Abordarea integrată a soluționării conflictului a fost promovată prin relansarea activității Mecanismului de coordonare pe problematica transnistreană (3 ședințe) și a reuniunilor Comisiei guvernamentale pentru reintegrarea țării (4 reuniuni).

Pe parcursul celor 3 ani în negocieri au fost semnate 16 documente cu caracter tehnic, protocoale ale formatului de negocieri „5+2” și acorduri adiționale de prelungire a unor termeni. De asemenea, la reuniunile consiliilor miniștrilor afacerilor externe ale statelor-membre ale OSCE s-a reușit aprobarea a 3 declarații ministeriale, care reafirmă angajamentul acestor state în soluționarea atotcuprinzătoare, pașnică și durabilă a conflictului cu respectarea suveranității teritoriale a RM. Un eveniment marcant este adoptarea de către **Adunarea Generală a ONU** la 22.06.2018 a **Rezoluției RM** privind retragerea trupelor ruse din regiunea transnistreană.

Progrese au fost realizate în cazul a 6 subiecte din ”pachetul Berlin+”. Printre acestea remarcăm îmbunătățirea situației școlilor cu predare în grafia latină din regiunea transnistreană; apostilarea diplomelor neutre eliberate de Universitatea ”Taras Șevcenco” din Tiraspol (340 de diplome neutre apostilate); accesul în traficul internațional a autovehiculelor cu plăcuțe transnistrene (3 mii de auto înmatriculate); deblocarea accesului la terenurile agricole din raionul Dubasari (la 90% din suprafața totală); intensificarea dialogurilor pentru restabilirea interconexiunii în sfera telecomunicațiilor. Autoritățile RM au formulat propuneri și pentru soluționarea celorlalte 2 subiecte din „pachetul Berlin+”, libera circulație și tema dosarelor penale.

În scopul valorificării de către antreprenorii din regiunea transnistreană a potențialului comerțului cu UE, autoritățile RM în comun cu Delegația UE în RM, EUBAM și experți internaționali au organizat diverse evenimente informative. În perioada 2017 – 2019, în cadrul programului ”Gestiunea Eficientă a Afacerii” (GEA), Programului Național de Abilitare Economică a Tinerilor (PNAET) și proiectului „Business Academy for Women” au avut loc cursuri de instruire pentru peste 370 de participanți de pe malul stâng al Nistrului. A sporit și numărul întreprinderilor a agenților economici din regiunea transnistreană aflate la evidența Agenției Servicii Publice, care la moment depășește 2.500.

De asemenea, au avut loc 6 reuniuni ale Consiliului Consultativ al Misiunii UE de asistență la frontieră în RM și Ucraina (EUBAM) și 7 ședințe ale Comisiei mixte de demarcare a frontierei de stat moldo-ucrainene. Un progres înregistrat pe dimensiunea securizării segmentului central/transnistrean al acestei frontierei ține de efectuarea parțială a controlului în comun, cu partenerii ucraineni și cu sprijinul Misiunii EUBAM, în punctul vamal ”Kuciurgan-Pervomaisk” și ”Reni-Giurgiulesti”, precum și crearea Punctului de Contact Palanca. Prin semnarea la

06.10.2017 a unui nou Acord interguvernamental privind controlul în comun al persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și obiectelor în punctele comune de trecere a frontierei de stat moldo-ucrainene (intrat în vigoare la 12.04.2018), au fost create premisele necesare pentru extinderea controlului în comun asupra tuturor punctelor de trecere a frontierei de stat situate pe sectorul transnistrean al acesteia.

Restanțele principale ale Titlului II includ următoarele: adoptarea cadrului normativ privind activitatea și competențele Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității (L1), Ratificarea Protocolului nr.12 la Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (L.2), Semnarea Protocolului opțional la Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale (L.5), Elaborarea actului normativ cu privire la reglementarea integrării în alt mediu social a persoanelor protejate (L.7), ratificarea Convenției pentru prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice (L.8), Modificarea legii cu privire la Avocatul Poporului în conformitate cu recomandările Comisiei de la Veneția (L.3), modificarea Codului penal la capitolul combaterii crimelor bazate pe ură (L.4), adoptarea în lectura finală a legii cu privire la organizațiile necomerciale (L.6), adoptarea legii în vederea asigurării cooperării eficiente cu Curtea Penală Internațională (L.1), aprobarea HG privind aprobarea metodologiei de autoevaluare a autorităților și instituțiilor publice (în baza principiilor administrației publice ale SIGMA și Cadrului Comun de Evaluare al Institutului European pentru Administrare Publică), crearea Consiliului reprezentat de ONG-uri care va asigura monitorizarea și funcționarea Poliției, având la baza un regulament aprobat prin hotărâre de Guvern (SL 9), crearea efectivă a laboratorului de expertiză genetica-judiciară (I.9), elaborarea Strategiei naționale în domeniul neproliferării armelor de distrugere în masă și de atenuare a riscurilor chimice, biologice, radiologice și nucleare și Planului de acțiuni de implementare a acesteia (SL1), implementarea serviciului electronic de eliberare a autorizațiilor pentru export, reexport, import și tranzit de mărfuri strategice, în colaborare cu experți internaționali (I3), intrarea în vigoare a HG privind adoptarea Strategiei naționale privind prevenirea fabricării, transferului și circulației ilicite de arme de calibru mic și armament ușor (SL2), intrarea în vigoare a ordinului privind mecanismul de marcare a armelor din circuitul civil, importate în RM (SL3).

TITLUL III: JUSTIȚIE, LIBERTATE ȘI SECURITATE

Total acțiuni: 172

Numărul de acțiuni realizate: 135

Numărul de acțiuni nerealizate: 37

Nivelul de realizare a acțiunilor – 78,49%

Pe parcursul anilor 2017-2019, **reforma în sectorul justiției** a constituit una din prioritățile constante a autorităților moldovenești, acestui obiectiv fiindu-i acordată tot mai multă atenție la nivelul conducerii țării, autorităților competente, societății civile și partenerilor de dezvoltare. Prin eforturile întreprinse s-a urmărit consolidarea independenței justiției, combaterea corupției în sistemul judecătoresc, îmbunătățirea calității actului de justiție și, în cele din urmă, restabilirea încrederii publice față de sistemul justiției. Unele elemente relevante ale reformei justiției se regăsesc drept acțiuni monitorizate în contextul programelor de asistență externă. Către finele perioadei de implementare a PNAAA 2017-2019 autoritățile competente au finalizat elaborarea Strategiei de asigurare a independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2020-2023 și Planului de Acțiuni pentru implementarea acesteia. În contextul promovării obiectivului ce vizează asigurarea integrității în corpul judecătoresc a fost elaborat conceptul legii privind evaluarea judecătorilor. În paralel, eforturile au fost concentrate pe elaborarea legislației ce vizează funcționarea Consiliului Superior al Magistraturii, inclusiv a amendamentelor constituționale. Autoritățile au menținut un dialog constant cu Consiliul European, în special Comisia de la Veneția care a emis opinii la solicitarea RM și continuă să examineze proiecte transmise. De asemenea, a fost asigurată și o interacțiune permanentă cu UE.

În perioada de referință, au fost operate unele modificări în legislație care au avut un impact pozitiv asupra diminuării duratei proceselor de judecată prin simplificarea procedurilor de rigoare. În scopul stabilirii unui mecanism eficient de responsabilizare a judecătorilor, în 2018 a fost amendată Legea cu privire la răspunderea disciplinară a judecătorilor. Modificările operate au revizuit mecanismul de examinare a abaterilor disciplinare, fortificat rolul inspectorului-judecător, exclus interpretările vagi privind faptele ce constituie abateri disciplinare a judecătorilor și concretizate aspectele ce țin de selectarea membrilor supleanți ai colegiului disciplinar. Legea a asigurat, *inter alia*, implementarea recomandărilor Comisiei de la Veneția (nr. 755) din 2014. Inițiativele legislative aferente modificării Constituției care vizează Curtea Constituțională nu au avut o finalitate.

În 2017 a fost aprobat Planul de construire a clădirilor noi și/sau de renovare a clădirilor existente, necesare pentru buna funcționare a sistemului instanțelor judecătorești. Implementarea planului este în derulare. În 2019 Ministerul Justiției a primit în administrarea sa terenul pentru construcția Judecătoriei Orhei, Drochia și Căușeni. În judecătoriile și curțile de apel a fost instalată ultima versiune a Programului integrat de gestionare a dosarelor (PIGD). Instanțele au fost dotate cu echipamentul tehnico-material necesar în vederea punerii în aplicare a PIGD.

În 2017 a fost aprobat Regulamentul de activitate al Procuraturii pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale (PCCOCS). În baza acestui Regulament au fost create birourile specializate care vizează domeniile de anti-tortură, combatere criminalității și cauze speciale, combaterea crimelor economico-financiare și fraudelor vamale, investigarea crimelor cibernetice și combaterea traficului de droguri. Astfel, a fost eficientizată desfășurarea anchetelor penale în dependență de natura crimei comise acestea fiind investigate de un procuror specializat în domeniul respectiv. În contextul instruirilor, Institutul Național de Justiție (INJ) a realizat 13 activități de formare în domeniu investigării diferitor tipuri de crimă organizată și corupție în cadrul cărora au fost instruiți 409 de procurori.

Cu referire la **protecția datelor cu caracter personal**, în perioada de referință, cu ajutorul proiectului Twinning privind consolidarea capacităților instituționale ale Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (CNPDCP), au fost expertizate un șir de proiecte de legi conexe protecției datelor cu caracter personal. Pachetul de legi conexe urmează a fi promovate după votarea în lectura finală a legislației-cadru: proiectului de lege privind protecția datelor cu caracter personal și proiectul de lege privind Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal (votate în prima lectură la 30.11.2018). În cadrul proiectului, au fost elaborate 7 proiecte de coduri de conduită în domeniile de sănătate, finanțe, mass-media, electoral, supravegherea video, comunicațiilor electronice, acestea fiind în conformitate cu prevederile Directivelor și Regulamentelor UE în acest sens. În 2017 RM a obținut statutul de observator în cadrul Grupului de lucru al articolului 29 al UE (GL, art.29), care începând cu anul 2018, s-a transformat în Comitetul European pentru protecția datelor. În 2019, CNPDCP a semnat un Acord de colaborare în domeniul protecției datelor cu caracter personal cu instituția omoloagă din Letonia. Pe parcursul perioadei de raportare, 63 autorități publice înregistrate în calitate de operatori și 109 sisteme de evidență a datelor cu caracter personal (gestionate de autoritățile publice) au fost înregistrate în Registrul de evidență a operatorilor de date cu caracter personal.

În perioada 2017-2019, în scopul consolidării capacităților instituționale, CNPDCP a organizat și a participat la un șir de instruiți și vizite de studiu, precum și a desfășurat o serie de campanii de sensibilizare. Astfel, CNPDCP a oferit 3309 consultații reprezentanților operatorilor de date cu caracter personal. În cadrul Proiectului UE Twinning au fost organizate circa 43 cursuri de instruire în cadrul cărora au participat circa 1700 de persoane. Aceste instruiți au contribuit la familiarizarea cu cerințele și principiile de protecție a datelor cu caracter personal la nivel european prin prisma noului proiect de Lege privind protecția datelor cu caracter personal. În ceea ce privește sensibilizarea publicului larg privind importanța protecției persoanelor privind prelucrarea datelor cu caracter personal, în perioada de referință, CNPDCP a organizat 227 de instruiți și discuții publice care au fost frecventate de peste 6000 de persoane.

În contextul dezvoltării tehnologiei de înscriere și citire a datelor în mediul electronic de stocare, ce asigură un nivel sporit de securitate a datelor incluse în mediul respectiv, s-a propus eliberarea buletinului de identitate cu mijloacele semnăturii electronice și a certificatelor cheilor publice la solicitarea cetățenilor RM care au dobândit capacitatea de exercițiu deplină, cu termenul de valabilitate al acestuia de 10 ani. Această măsură vine ca urmare a alinierii la standardele și criteriile europene de tehnologizare a societății în vederea dezvoltării sistemului informațional integrat de identificare a persoanei și prestare a serviciilor electronice cu utilizarea semnăturii electronice.

În perioada de referință, pe dimensiunea **migrației** a fost consolidat cadrul normativ privind documentarea străinilor și condițiile de recepție a solicitanților de azil (HG nr. 451 din 19.06.2017), a fost asigurată gestionarea eficientă a Centrului de cazare și mărirea statului de personal al acestuia, precum și implementată Curricula europeană de azil. De asemenea, au fost operaționalizate centrele de integrare pentru străini (HG nr. 553 din 12.07.2017) și elaborate instrumentele de evaluare și coordonare a acțiunilor autorităților statului în cazul situațiilor de aflus sporit de migranți (HG 1146 din 20.12.2017). În 2018 a fost instituit Grupul de lucru interdepartamental în domeniul combaterii șederii ilegale a străinilor și returnării acestora și, totodată, aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a acestuia. Pe parcursul perioadei de raportare au avut loc 4 ședințe de lucru ale Grupului menționat.

În vederea fortificării capacităților instituționale ale MAI, angajații instituției au participat la multiple cursuri de instruire în materie de îmbunătățire a standardelor de calitate în procedura de azil, combatere a migrației iregulare și a crimelor transnaționale, etică și integritate

organizațională în cadrul MAI, psihologia comportamentului infractorilor, prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, precum și a crimelor informatice, etc.

În 2018 a fost semnat Aranjamentul administrativ între Ministerul Federal de Interne, Construcție și Comunitate și Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Federale Germania și Ministerul Afacerilor Interne al RM privind aplicarea unei proceduri simplificate pentru readmisia cetățenilor moldoveni. Totodată, a fost esențial revizuit și simplificat mecanismul de documentare al cetățenilor străini cu scop de muncă în RM, fiind exclusă perfectarea permisul de muncă.

În perioada de raportare, a fost elaborat Raportul Profilului migrațional extins al RM (PME) pentru anii 2014 – 2018 și publicate Compendiile Statistice ale Profilului Migrațional Extins al RM pentru anii 2014-2016 și pentru anii 2015-2017. Pentru a asigura calitatea informațiilor inserate în PME, au fost desfășurate periodic reuniunile grupurilor tematice de lucru, iar capacitățile de elaborare a indicatorilor în domeniul migrației au fost consolidate.

În scopul consolidării cooperării cu societatea civilă, BMA a semnat anual planuri de lucru cu ONG-urile din domenii conexe, care au cuprins realizarea unor acțiuni comune și în Centrele de creație. În incinta acestora au fost organizate un șir de activități socio-culturale, au fost efectuate 36 vizite de informare, conciliate 72 de persoane pe diferite probleme, acordate 136 de servicii juridice și consultate 210 persoane în domeniul asistenței sociale (angajarea în câmpul muncii, accesarea serviciilor de sănătate, educație sau de altă natură).

A fost optimizat procesul de colectare a informației din țările de origine (ITO), esențială pentru funcționarii din domeniul azilului în timpul procedurii de prelucrare a cererilor de azil. Astfel, în anul 2018 au fost elaborate 17 rapoarte ITO în baza informațiilor examinate și analizate din țările de origine.

Angajații BMA care au beneficiat de instruire conform Curriculei europene de azil au obținut calitatea de formatori și au desfășurat seminare și training-uri privind standardele de calitate în procedura de azil pentru circa 460 persoane cu tangențe în domeniul azilului, protecției și drepturilor omului. De asemenea, BMA instruit cca 140 de reprezentanți a diferitor autorități și a societății civile pe problemele de determinare a statutului de apatrid. În scopul prevenirii manifestărilor de rasism și xenofobie, au fost realizate 11 evenimente la subiect (atelier de lucru, mese rotunde, seminare de instruire).

În 2018 s-a marcat 10 ani de la lansarea **Parteneriatului de Mobilitate** cu UE, la Chișinău fiind desfășurată reuniunea în format extins a Platformei Locale de Cooperare a Parteneriatului de Mobilitate RM – UE, dar și Exercițiul de Evaluare a Parteneriatului de Mobilitate realizat cu sprijinul ICMPD. Experiența în implementarea Parteneriatului a fost împărtășită la diferite evenimente internaționale pe tema migrației și mobilității, precum și în cadrul Forumului Global pentru Migrație și Dezvoltare (GFMD). De asemenea, RM a fost primul stat din cadrul PaE participant la activitățile Laboratorului în domeniul Migrației, o inițiativă lansată de GFMD.

Perioada de referință a fost marcată de celebrarea celei de-a 5-a aniversări a **liberalizării regimului de vize cu UE**. Cu acest prilej, MAEIE a lansat o campanie de informare în diverse forme menite să sensibilizeze publicul larg privind regulile de călătorie fără vize în spațiul Schengen. Analiza statistică efectuată în aprilie 2019 indică că de la obținerea regimului liberalizat de vize peste 2 milioane de cetățeni moldoveni au beneficiat de dreptul la libera circulație în spațiul european, înregistrând peste 6 milioane de traversări a frontierei de stat. Totodată, instituțiile au acționat în vederea reglementării aspectelor semnalate în Rapoartele elaborate de UE în contextul Mecanismului de suspendare a regimului de vize. De asemenea, instituțiile naționale vizate au asigurat implementarea Acordului de readmisie cu UE, abordând subiectele cheie în cadrul reuniunilor Comitetului mixt RM-UE privind readmisia.

În 2018 a fost aprobată Strategia națională de **management integrat al frontierei** de stat pentru perioada 2018-2023, precum și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia. În perioada de referință a fost continuată implementarea serviciilor FRS la Poliția de Frontieră. În vederea dezvoltării infrastructurii frontierei de stat, în 2019 a fost modernizat sistemul de supraveghere video al IGPF, reparate 2 complexe mobile de supraveghere a frontierei, defectate în anul 2018, precum și desfășurat studiul de fezabilitate, caietul de sarcini, lucrări de proiectare și alte acțiuni necesare dezvoltării sistemului telecomunicațional pentru locațiile Giurgiulești-Reni, SPF Vulcănești, SPF Mirnoe și SPF Cișmichioi.

În 2017 a fost semnat Protocolului între Poliția de Frontieră a MAI al RM și Serviciul Vamal al RM și Administrația Serviciului Grăniceresc de Stat al Ucrainei și Serviciul Fiscal de Stat al Ucrainei privind punctele de contact la frontiera de stat moldo-ucraineană. În vederea implementării Protocolului de referință, se implementează proiectul de asistență externă dedicat consolidării managementului integrat a frontierei prin îmbunătățirea controlului în comun și schimbului de informație. Totodată, a fost semnat Acordul dintre Guvernul RM și Cabinetul de Miniștri ai Ucrainei privind cooperarea la efectuarea controlului în comun al persoanelor, al mijloacelor de transport și al mărfurilor la frontiera de stat moldo-ucraineană (06.10.2017), drept urmare fiind lansat și controlul comun moldo-ucrainean în punctul de trecere a frontierei „Palanca-Maiaki-Udobnoe”.

Cu referire la continuarea cooperării cu statele vecine în vederea finalizării procesului de demarcare a frontierei de stat au fost desfășurate ședințele regulate ale Comisiei mixte moldo-ucrainene de demarcare în scopul elaborării documentelor finale de demarcare.

În 2018, în cadrul ședinței comune dintre Guvernul RM și Guvernul României, organizată la București, conducătorii Polițiilor de Frontieră ale celor două state au semnat Protocolul privind constituirea și activitățile echipelor mixte de patrulare la frontiera de stat comună.

În 2018 a fost semnat un nou Plan de cooperare pentru anii 2018-2020 cu Agenția europeană Frontex. În context, RM a participat în premieră la operațiunea „Vega Children”, cu scopul de a îmbunătăți identificarea copiilor aflați în situație de risc pe aeroporturile UE. Totodată, în perioada 2017-2019, 67 angajați IGPF au participat la 8 operațiuni sub egida Frontex.

În scopul implementării eficiente a conceptului de activitate polițienească bazată pe informații (*intelligence-led policing*) în 2019 a fost aprobată Dispoziția IGP cu privire la organizarea și desfășurarea formării profesionale de bază la locul de muncă, compartimentul pregătirea generală, cu angajații subdiviziunilor Inspectoratului General al Poliției, fiind efectuate instruirii la nivelul tuturor subdiviziunilor IGP. În perioada de referință au fost operaționalizate punctele locale ale Consiliului Național de Coordonare a activității de prevenire și combatere a criminalității organizate. În 2017 au fost aprobate standardele comune de organizare, funcționare și dotare a subdiviziunilor de investigații, urmărire penală și criminalistice ale poliției.

Cu referire la **prevenirea și combaterea corupției**, în 2017 a fost adoptată Legea integrității în baza căreia au fost ajustate actele normative interne. Acestea reglementează politicile de integritate instituțională în materie de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcțiilor publice cu statut special, precum și în domeniul promovării în funcție publică cu statut special. De asemenea, a fost actualizat Ghidul agenților publici în denunțarea coruperii active, influențelor necorespunzătoare și a declarării cadourilor în conformitate cu noile prevederi ale Legii integrității. Versiunea electronică a Ghidului a fost plasată pe pagina web a CNA.

În 2018 a fost adoptată Legea privind avertizorii de integritate. În context, CNA a aprobat instrucțiunea privind înregistrarea și examinarea dezvăluirilor externe a practicilor ilegale. În vederea punerii în aplicare a legii prenotate, precum și explicării procedurii de denunțare a

manifestărilor de corupție, modalității de depunere a avertizării și protecției avertizorului, au fost desfășurate 79 de instruiți pentru circa 2350 agenți publici. De asemenea, în scopul promovării eticii în afaceri, a fost desfășurată o sesiune de instruiți pentru 15 angajați cu funcții de execuție și conducere a Camerei de Comerț și Industrie a RM. Cu ajutorul partenerilor externi a fost realizat un spot video despre avertizorii de integritate și organizat un club de presă în cadrul căruia s-a discutat despre avertizorii de integritate.

În scopul implementării eficiente a portalului public e-Integritate Instituțională a fost instalat sistemul pe mediu productiv pe platforma tehnologică guvernamentală mCloud. Adicional, a fost aprobat ordinul cu privire la crearea și ținerea Sistemului de evidență a certificatelor de cazier privind integritatea profesională. În prezent însă sistemul nu poate fi utilizat după destinație din motiv că prevederile legale nu prevăd depunerea solicitărilor online cu referire la eliberarea cazierului privind integritatea profesională și eliberarea certificatelor de cazier în forma electronică. În context, au fost propuse modificările legislative de rigoare. Deocamdată sistemul este folosit în calitate de bază de date cu privire la rezultatele testelor de integritate profesională.

În 2017 a fost desfășurată evaluarea riscurilor de corupție în legislația și activitatea întreprinderilor de stat (ÎS) și municipale (ÎM). În rezultatul acestor evaluări a fost expertizat inclusiv cadrul normativ cu formularea unor recomandări de modificare a 20 de acte normative. De asemenea, au fost formulate recomandări pentru ÎS și ÎM evaluate în vederea înlăturării deficiențelor constatate. Materialele vizate au fost remise în adresa Agenției Proprietate Publică și Autorității Administrației Publice Locale cu anexarea Planului-model de integritate.

În perioada de referință a fost finalizat procesul de evaluare în privința a 4 entități publice (IMSP Institutul Oncologic, Agenția Națională Transport Auto, Agenția Națională Sănătate Publică, Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței). La IO și APCSP evaluarea integrității instituționale a inclus și etapa de testare a integrității profesionale. Rapoartele privind rezultatele evaluării, inclusiv a aplicării instrumentului de testare, precum și recomandările de înlăturare a riscurilor de corupție constatate au fost remise în adresa conducătorilor acestor entități. Versiunea depersonalizată a rapoartelor a fost plasată pe pagina web a CNA. În rezultatul acestor evaluări, IO, ANTA, ANSP și APCSP, cu suportul metodologic al experților CNA, au aprobat un Plan intern de integritate în vederea diminuării sau înlăturării riscurilor de corupție identificate.

În perioada de referință în calitate sa de punct principal de contact pentru Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) responsabil de cooperare și schimbul de informații privind cazurile de obținere frauduloasă, utilizare contrar destinației, delapidare a mijloacelor din fondurile externe oferite de UE, corupție și alte acte conexe, care pot prejudicia interesele financiare ale UE CNA a asigurat cooperarea cu instituția respectivă a UE. Totodată, au fost operate unele modificări în legislație care reglementează competențele organului de urmărire penală al CNA și al Procuraturii Anticorupție.

În perioada de raportare au fost desfășurate 214 de activități de instruire pentru un număr de circa 7.800 persoane. În cadrul acestor evenimente au fost instruiți reprezentanții subdiviziunilor și instituțiilor subordonate ale MAI, persoane cu funcții de conducere din cadrul instanțelor de judecată, precum și efectivul CNA. De asemenea, au fost realizate 33 de activități de formare în domeniul prevenirii și combaterii corupției, fiind instruite 893 de persoane printre care judecători, procurori, avocați, ofițeri de urmărire penală, reprezentanți ai ARBI, grefieri, asistenți judiciari, etc. În perioada de referință, au fost realizate 31 de activități de formare în domeniul activității speciale de investigație, fiind instruite 865 de persoane.

În domeniul **traficului de ființe umane** au fost înregistrate progrese semnificative. A fost aprobată Strategia națională de prevenire și combatere a traficului de ființe umane pentru anii

2018 – 2023 și a Planului de acțiuni pentru anii 2018 – 2020 privind implementarea acesteia (HG nr.461 din 22.05.2018). În scopul realizării recomandărilor Raportului Departamentului de Stat al SUA privind situația traficului de persoane în RM (TiP 2017), MAI a realizat o serie de acțiuni prioritare menite să diminueze lacunele în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane. În rezultatul acestor acțiuni, RM a avansat la poziția Tier 2 în Raportul Departamentului de Stat al SUA privind situația traficului de persoane pentru anul 2018.

În perioada 2018-2019, 113 de adulți și 37 de minori victime ale **traficului de ființe umane** au beneficiat de asistență în cadrul centrelor de stat prestatoare de servicii specializate. În parteneriat cu OIM, ICMPD și societatea civilă au fost elaborate rapoarte care vizează protecția și asistența victimelor ale traficului de ființe umane. În scopul sensibilizării angajaților penitenciarelor, dar și a deținuților despre victimele traficului de ființe umane sunt organizate constant diverse activități și campanii naționale de informare.

În perioada de referință, a fost adoptată Legea privind aprobarea **Concepției securității informaționale** a RM, fiind definitivat și cadrul normativ pentru aplicarea eficientă a acesteia. De asemenea, a fost asigurată continuitatea implementării Programului național de **securitate cibernetică** a RM pentru anii 2016-2020. Pe parcursul anului 2017, Institutul Național de Justiție a realizat 6 activități de instruire a judecătorilor și procurorilor în domeniul investigării, urmăririi penale și judecării infracțiunilor informatice, fiind instruite 137 de persoane.

În contextul luptei împotriva **drogurilor ilicite**, pe parcursul perioadei de raportare, lista substanțelor stupefiante, psihotrope și precursorilor acestora a fost constant actualizată. În 2017 a fost aprobat Ordinul interdepartamental cu privire la rolurile și competențele clare dintre instituțiile competente la prevenirea și investigarea traficului de droguri. În 2017 a fost aprobat Planul național de acțiuni antidrog pentru anii 2017-2018 și instituit Comitetului de reprezentanți ai Comisiei Naționale Antidrog, compus din funcționari publici din cadrul ministerelor relevante responsabile pentru probleme de politică în domeniul drogurilor. De asemenea, RM a continuat o colaborare eficientă cu Observatorul European pentru Droguri și Toxicomanie (EMCDDA), expediind în adresa acestuia raportul privind consumul și traficul ilicit de droguri în RM. În perioada de referință, Serviciul Antidrog a înregistrat 98 rețineri de substanțe stupefiante, psihotrope și analogii acestora. În această privință, au fost întreprinse măsuri în vederea stabilirii și documentării grupărilor criminale implicate în traficul ilicit cu substanțe stupefiante, psihotrope și precursorii acestora. Adicional, în 2017, Serviciul Vamal a participat la operațiunea internațională antidrog „*TRIGGER II*” privind combaterea criminalității organizate legate de arme de foc, droguri și criminalitatea organizată transnațională din Eurasia, organizată sub egida Centrului de Cooperare Polițienească Internațională al IGP al MAI.

Legislația în domeniul **spălării banilor și finanțării terorismului** a fost actualizată și ajustată la prevederile Directivelor relevante ale UE, prin aprobarea unei noi Legi nr.308/2017 privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului. Începând cu 2018, Serviciul prevenirea și combaterea spălării banilor (SPCSB) a devenit o autoritate publică independentă care funcționează în calitate de un organ central de specialitate. În scopul îndeplinirii atribuțiilor legale, SPCSB a beneficiat de repartizarea unui sediu nou, iar posturile din cadrul instituției au fost suplinite parțial. SPCSB a elaborat metodologia privind identificarea activităților și tranzacțiilor suspecte de spălare a banilor și finanțare a terorismului, aprobată prin HG nr. 496 din 25.05.2018. Astfel, în perioada 2018-2019, SPCSB a monitorizat tranzacțiile suspecte, informând organele competente și aplicând măsuri asiguratorii. În anul 2019, în contextul măsurilor de supraveghere a conformității a activității entităților raportoare, SPCSB, în calitate de autoritate de supraveghere a întocmit 42 de procese-verbale și a aplicat amenzi în valoare de 1,7 milioane lei.

De asemenea, conform prevederilor Legii nr. 308/2017, autoritățile naționale cu funcții de supraveghere în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului au adoptat legislația secundară în vederea implementării legii menționate. La capitolul cooperării interinstituționale și efectuării schimbului prompt de informații, SPCSB a stabilit o conlucrare eficientă cu instituțiile de resort, încheind mai multe Acorduri de colaborare în acest sens. Astfel, SPCSB a răspuns la numeroasele solicitări transmise de către organele competente.

În vederea asigurării desfășurării runde a V-a de evaluare a RM în perioada 2017-2019 de către Comitetul de experți pentru evaluarea măsurilor de prevenire și combatere a spălării banilor și finanțarea terorismului al Consiliului Europei (MONEYVAL), a fost creat un grup de lucru cu participarea reprezentanților autorităților naționale cu competențe în acest domeniu. La 17.07.2019, Comitetul Moneyval a adoptat raportul de evaluare a RM. În vederea implementării recomandărilor, SPCSB a propus crearea unui grup de lucru responsabil de elaborarea Strategiei naționale pentru prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului pentru anii 2020-2024 în conformitate cu aceste recomandări. Totodată, grupul de lucru urmează să desfășoare evaluarea națională a riscurilor în domeniu, precum și monitorizarea realizării angajamentelor asumate față de partenerii externi de dezvoltare.

În vederea gestionării Registrului conturilor de plăți și bancare ale persoanelor fizice și juridice, Serviciul Fiscal de Stat a asigurat dezvoltarea sistemului informațional automatizat de creare și circulație a documentelor electronice între Serviciul Fiscal de Stat și bănci, prestatorii de servicii de plată, care prevede informarea Serviciului Fiscal de Stat despre deschiderea, modificarea și închiderea conturilor bancare și cele de plăți ale persoanelor juridice și persoanelor fizice rezidente. Astfel, începând cu 01.01.2019, Registrul conturilor bancare și de plăți atât ale persoanelor juridice, cât și ale celor fizice este pe deplin funcțional.

În 2018, a fost aprobată strategia și planul de acțiuni de recuperare a bunurilor infracționale puse în sarcina Agenției de Recuperare a Bunurilor Infracționale (ARBI) al RM. De asemenea, au fost aprobate Instrucțiunile și recomandările metodice privind efectuarea investigațiilor financiare paralele.

În martie 2017, a fost publicat Raportul național de evaluare a Riscurilor de spălare a banilor și finanțare a terorismului. Raportul dat a fost efectuat în corespundere cu metodologia Băncii Mondiale. Banca Națională a Moldovei a participat activ în procesul de colectare a datelor, analiza acestora și întocmirea raportului pentru sectorul bancar și cel al altor instituții financiare. Rezultatele obținute sunt utilizate de către entitățile raportoare în procesul de evaluare individuală a riscurilor de spălarea banilor și finanțare a terorismului, precum și în procesul de aplicare a măsurilor de precauție față de clienții săi.

Pe dimensiunea **combaterii terorismului**, în vederea implementării prevederilor Strategiei globale a ONU împotriva terorismului, în 2017 a fost adoptată legea cu privire la prevenirea și combaterea terorismului. Serviciul de Informații și Securitate (SIS) în calitate de organ central de specialitate pe dimensiunea combaterii terorismului, a contribuit la elaborarea unui șir de regulamente conexe protecției antiteroriste. În scopul preluării bunelor practici și experienței relevante, SIS asigură schimbul constant de informații privind tendințele terorismului, precum și metodele de combatere ale acestora. În context, sunt organizate ședințe cu experți, vizite de documentare, interacțiuni cu partenerii externi pe cazuri și situații de interes reciproc pentru a identifica măsurile practice comune.

Listele privind persoanele, grupurile și entitățile implicate în activități teroriste sunt constant actualizate în conformitate cu Rezoluțiile Consiliului de Securitate al ONU. SIS asigură prezentarea în adresa partenerilor externi (ONU, CODEXTER, GUAM) a rapoartelor naționale privind măsurile întreprinse în domeniul prevenirii și combaterii terorismului.

În perioada de referință, a fost asigurat schimbul de informații cu serviciile speciale partenere pe subiecte de interes comun aferente securității regionale, precum și pe segmentul contracarării riscurilor de natură teroristă. Periodic, în formatul schimbului de informații, în adresa serviciilor speciale partenere sunt remise sinteze și date de interes comun cu privire la riscurile și amenințările identificate în domeniul prevenirii și combaterii terorismului. Astfel, tranzitarea teritoriului RM a luptătorilor teroriști străini, radicalizarea curentelor extremiste în RM, participarea cetățenilor RM în activități militare în zonele de conflict internaționale, precum și comiterea atacurilor teroriste pe teritoriul RM au fost printre riscurile identificate de SIS la adresa securității naționale.

În 2017, SIS în comun cu autoritățile naționale și partenerii externi a organizat Exercițiul Internațional Antiterorist ”*Strong Border 2017*” la care au participat în jur de 800 de persoane. De asemenea, în perioada de raportare au fost organizate instruirii specializate pentru sectorul public și privat în vederea explicării, verificării și evaluării mecanismelor naționale de reacție și gestionare a situațiilor de criză teroristă.

Cu referire la implementarea instrumentelor internaționale în vederea dezvoltării **cooperării juridice în materie civilă și penală**, în perioada 2017-2019, Ministerul Justiției a recepționat 30590 cereri de asistență juridică internațională.

În contextul recepționării și acordării **asistenței juridice internaționale în materie penală**, în perioada de referință, Procuratura Generală a fost antrenată într-o cooperare activă cu alte state. Astfel, au fost expediate 897 și recepționate 242 de cereri de extrădare; expediate 70 de cereri de preluare a urmăririi penale inițiate de autoritățile RM și recepționate 219 cereri de preluare a urmăririi penale inițiate de autoritățile străine; expediate 997 și recepționate 1289 de cereri de comisie rogatorie. Calitatea asistenței acordate a fost conformă prevederilor legale, precum și relevanței acesteia pentru investigațiile pentru care a fost destinată.

La fel, în perioada de referință, Procuratura Generală a continuat conlucrarea cu Eurojust. Astfel, Procuratura Generală a înaintat 5 demersuri prin care a solicitat descrierea cadrului legal, iar în 22 de cazuri, Eurojust a fost rugat să ofere asistență și expertiza sa în cadrul unor investigații penale. Mai mult, reprezentanții Procuraturii Generale au participat la diverse evenimente internaționale desfășurate sub egida Eurojust.

În perioada de referință a fost în continuare asigurată sustenabilitatea progreselor înregistrate, prin participarea la operațiuni sub egida și în cooperare cu Europol (17 operațiuni în perioada de raport), precum și a fost asigurat schimbul continuu de informații și consolidarea canalului securizat SIENA. Totodată, RM a devenit membru la 19 proiecte analitice generice ale Europol și urmează să beneficieze de proiectul SOCTA-Moldova în vederea îmbunătățirii capacităților strategice și analitice. În perioada vizată, RM a participat la 2 operațiuni sub egida SELEC, 2 operațiuni în cooperare cu OEP Europol, 4 operațiuni ale OIPC Interpol, 2 operațiuni comune ale OEP Europol și OIPC Interpol.

În perioada de raportare, au fost create 9 Echipe Comune de Investigație (ECI), obiectul anchetei penale vizând cazuri cu implicarea activităților transfrontaliere de spălare de bani, traficul de țigări, organizarea migrației ilegale, contrabandă, traficul de droguri, delapidare în proporții deosebit de mari, etc. În această ordine de idei, Procuratura Generală a avut o cooperare eficientă cu instituțiile omoloage din Germania, Italia, Franța, Polonia, Austria, România, Marea Britanie, Belgia, Letonia, etc. ECI s-a dovedit a fi un instrument util în investigațiile transnaționale, grație reducerii barierei birocratice aferente asistenței juridice internaționale clasice.

Restanțele principale ale Titlului III includ următoarele: intrarea în vigoare a legii privind sancțiunile demotivante pentru acte de corupție, acte asimilate corupției, conexe actelor de corupție și celor asimilate corupției, fapte coruptibile (L8), consolidarea Biroului migrație și azil în baza recomandărilor analizei funcționale a Ministerului Afacerilor Interne și a raporturilor de evaluare a dezvoltării instituționale a Biroului migrație și azil prin înființarea componentelor necesare și asigurarea necesarului de personal pentru îndeplinirea misiunilor și atribuțiilor (SL4), elaborarea studiului MIPEX (I20), extinderea Sistemului de recunoaștere facială în activitatea Poliției (I8), Implementarea programului EVIDENCE (I40), consolidarea mecanismului de colaborare inter-instituțională a organelor abilitate în prevenirea și combaterea falsului de însemne monetare (I50), elaborarea și aprobarea Strategiei naționale antidrog pentru perioada 2019 – 2026 (I2), elaborarea și adoptarea cadrului normativ pentru implementarea cerințelor Legii nr. 308 din 22.12.2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului legate de instituirea mecanismului de înregistrare și menținere a datelor cu privire la beneficiarul efectiv al persoanelor juridice și întreprinzătorii individuali, instituirea și menținerea Registrului conturilor de plăți și bancare ale persoanelor fizice și juridice (SL1).

TITLUL IV: COOPERARE ECONOMICĂ ȘI ALTE TIPURI DE COOPERARE SECTORIALĂ

Total acțiuni: 611

Numărul de acțiuni realizate: 426

Numărul de acțiuni nerealizate: 185

Nivelul de realizare a acțiunilor – 69,72%

CAPITOLUL 1. REFORMA ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Total acțiuni: 6

Numărul de acțiuni realizate: 5

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor: 83%

Noul Cod administrativ, adoptat prin Legea nr.116 din 19.07.2018, intrat în vigoare începând cu 01.04.2019 reglementează activitatea instituțiilor administrației publice, relațiile interinstituționale, precum și relațiile dintre instituții și cetățeni.

A fost adoptată Legea nr.270 din 2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, care este în vigoare din 01.12.2018. Astfel, a fost introdus un sistem de salarizare transparent și mai competitiv, care presupune creșterea motivării personalului din serviciul public, atractivitate sporită pentru tinerii specialiști, garantarea păstrării venitului salarial total și ajustării anuale ascendente a salariilor în sectorul bugetar cel puțin la nivelul inflației.

Pentru a asigura dezvoltarea cadrului normativ și juridic în ce privește armonizarea și partajarea datelor spațiale, între instituțiile publice implicate în dezvoltarea infrastructurii de date spațiale (IDS) și integrarea acestuia în infrastructura europeană de date spațiale INSPIRE au fost adoptate următoarele acte:

- Normele de partajare a seturilor de date spațiale și a serviciilor aferente între entitățile publice și terți (HG nr. 254 din 2018);
- Regulamentul cu privire la normele de aplicare, care stabilesc modalitățile tehnice de interoperabilitate și armonizare a seturilor și serviciilor de date spațiale, precum și termenul de implementare (HG nr. 683 din 2018);
- Responsabilitățile entităților publice privind seturile de date spațiale (HG nr. 242 din 2019 de modificare a HG nr. 458 din 2017);
- Regulamentul privind organizarea și funcționarea Consiliului infrastructurii naționale de date spațiale, precum și a componentei acestuia (HG nr. 459 din 2017).

Totodată, la etapa de elaborare se află proiectul de hotărâre a Guvernului pentru aprobarea Planului de activitate privind implementarea infrastructurii naționale de date spațiale pentru anii 2019-2021 și Metodologia de formare a costurilor și tarifelor pentru serviciile de rețea.

A fost realizat un proiect privind „Harta liniară pentru infrastructura națională de date spațiale (60% din teritoriul RM)” care, împreună cu planurile ortho-image, va servi ca bază de referință pentru implementarea IDS. Datele și rezultatele proiectului sunt publicate pe portalul cu adresa <http://www.moldova-map.md/>.

A fost aprobat Mecanismul de coordonare a politicii de stat în domeniul diasporă, migrație și dezvoltare (DMD), care a extins abordarea integrată a domeniului DMD în programele/strategiile de dezvoltare a autorităților publice locale. Totodată, în vederea dezvoltării instituționale și funcționale a autorităților publice și pentru a spori eficiența activității acestora și asigura un proces de luare a deciziilor și de planificare strategică eficient, participativ

au fost organizate 14 instruirii și întruniri tematice la care au participat circa 717 persoane (619 persoane din cadrul administrației publice locale și 98 din administrația publică centrală).

Totodată în perioada 2017-2019 au fost aprobate 5 documente de politici sectoriale și 20 strategii locale și planuri strategice de dezvoltare socio-economică la nivel de raion (Dondușeni - 2, Edineț, Fălești, Râșcani, Ocnița, Călărași, Hâncești, Ialoveni, Nisporeni, Orhei, Rezina, Strășeni, Ungheni, Cantemir, Căușeni, Cimișlia, Leova, Taraclia, UTAG) și 8 la nivel de municipiu (Bălți, Cahul, Ungheni, Soroca, Orhei, Ceadâr-Lunga, Strășeni-2

În vederea implementării *Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012* în concordanță cu domeniile de intervenție ale SND (descentralizarea serviciilor și competențelor, descentralizarea financiară, descentralizarea patrimonială și dezvoltarea locală, capacitatea administrativă a APL, democrație, etică, drepturile omului și egalitate de gen) și obiectivele specifice ale acesteia au fost implementate un șir de acțiuni, printre care adoptarea:

- Legii nr.213/2017 care prevede includerea funcțiilor de pretor și vicepretor la categoria funcțiilor de demnitate publică;
- Legii nr.288/2017 în vederea asigurării accesului grupurilor vulnerabile la servicii sociale de calitate și susținerii autorităților publice locale, care a modificat Legea nr.827/2008;
- Legii nr.24/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, care a operat amendamente la Legea fondului rutier nr.720-XIII/1996 și Legea privind finanțele publice locale nr.397-XV /2003 stabilind noi reguli de planificare și repartizare a alocațiilor din fondul rutier pentru infrastructura drumurilor.

Măsurile restante le constituie elaborarea rapoartelor de monitorizare, precum și a celui final privind implementarea *Strategiei naționale de descentralizare pentru anii 2012-2018*.

CAPITOLUL 2. DIALOGUL ECONOMIC

Total acțiuni: 2

Numărul de acțiuni realizate: 2

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100%

Dialogul economic cu UE a fost întreținut prin intermediul contactelor bilaterale, inclusiv în cadrul reuniunilor structurilor instituționale create pentru monitorizarea implementării AA, în mod special Subcomitetul pentru cooperare economică și în alte sectoare, Cluster I „Dialog economic, managementul finanțelor publice, statistică, servicii financiare, clauze de control și antifraudă”, precum și în cadrul vizitelor bilaterale la nivel înalt.

În cadrul reuniunilor, părțile au discutat situația macroeconomică din RM și cea a UE, perspectivele de accelerare a cooperării bilaterale în contextul implementării reformelor ce derivă din DCFTA, politica fiscală, monetară, evoluțiile privind inflația și balanța de plăți, managementul finanțelor publice (auditul extern, achiziții publice, reforma administrației publice), cooperarea în domeniul statisticii, precum și posibilitatea acordării asistenței financiare în cadrul suportului bugetar.

CAPITOLUL 3. DREPTUL SOCIETĂȚILOR COMERCIALE, CONTABILITATE ȘI AUDIT ȘI GUVERNANȚA CORPORATIVĂ

Total acțiuni: 9

Numărul de acțiuni realizate: 4

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 44,44%

Cele mai importante măsuri realizate în acest domeniu pe parcursul perioadei de referință au vizat armonizarea legislativă, care include 12 acte legislative, anexa II a AA RM - UE. În acest sens, se remarcă următoarele progrese:

- Adoptarea Legii privind auditul situațiilor financiare nr.271/2017, intrată în vigoare din 01.01.2019, cu excepția art.36–38 – în vigoare din 01.09.2018, (transpune Directiva UE 2006/43/CE), prin care au fost stabilite condiții clare de accesare în profesie; a fost simplificată modalitatea de obținere de către entitatea de audit a dreptului de a efectua audit; perfecționate procedurile de raportare a entității de audit și asigurarea transparenței; instituite cerințele extinse privind etica profesională și scepticismul profesional, etc.;
- Adoptarea Legii contabilității și raportării financiare nr.287/2017, intrată în vigoare din 01.01.2019 (transpune Directiva 2013/34/UE), prin care a fost: reglementată clasificarea entităților în entități micro, mici, mijlocii și mari corespunzător unor criterii prestabilite; determinat modul de ținere a contabilității și de aplicare a standardelor de contabilitate în dependență de mărimea și tipul entității; stabilite regulilor generale de organizare a contabilității, reducere a cheltuielilor administrative legate de pregătirea, auditarea și publicarea situațiilor financiare, în special pentru entitățile mici; stabilit modul de semnare, prezentare și publicare a situațiilor financiare individuale și situațiile financiare consolidate, etc.;
- Aprobarea Ordinului MF nr.105/2015 privind acceptarea, publicarea și modificarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (transpune Regulamentul 1606/2002), prin care se urmărește asigurarea comparabilității datelor din situațiile financiare ale entităților autohtone cu cel din spațiul comunitar; asigurarea transparenței semnificativ mai bune a informațiilor din situațiile financiare, care va oferi posibilitatea accesării și utilizării situațiilor financiare, rapoartelor conducerii și rapoartelor auditorilor, după caz, de către diverși utilizatori de informație prin intermediul Depozitarului public al situațiilor financiare.

În vederea transpunerii în legislația națională cu privire la societățile pe acțiuni a Directivei 2017/1132 UE privind anumite aspecte ale dreptului societăților comerciale (care abrogă Directivele 2009/101, 2011/35 și 2012/30, Directiva 78/855/CEE, Directiva 82/891/CEE), precum și a Directivei 2007/36/CE privind exercitarea anumitor drepturi ale acționarilor în cadrul societăților comerciale cotate la bursă, instituțiile vizate au elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii privind societățile pe acțiuni. Proiectul de lege a fost votat în prima lectură de către Parlament, în ședința din 20.07.2018.

Din lipsa de resurse financiare, digitalizarea bazei de date a Camerei Înregistrării de Stat pentru a permite depunerea, menținerea și obținerea informațiilor în conformitate cu cerințele art.2 și 3 din Directiva 2009/101/CE, nu a putut fi realizată.

Este important de menționat că în perioada septembrie 2015 - septembrie 2017, CNPF a beneficiat de proiectul Twinning “Dezvoltarea și consolidarea capacităților operaționale și instituționale ale Comisiei Naționale a Pieței Financiare în domeniul reglementării și supravegherii prudențiale”.

CAPITOLUL 4: OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ, POLITICA SOCIALĂ ȘI EGALITATE DE ȘANSE

Total acțiuni: 16

Numărul de acțiuni realizate: 15

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor – 93,75%

În vederea îndeplinirii acțiunilor prevăzute de PNAAA pentru realizarea obiectivelor AA autoritățile naționale și-au axat eforturile pe câteva direcții prioritare.

În contextul asigurării **promovării angajării în câmpul muncii**, pe durata perioadei de referință, a fost implementată Strategia Națională privind Ocuparea Forței de Muncă pentru perioada 2017-2021 aprobată prin HG nr. 1473 din 30.12.2016. Strategia contribuie la atingerea obiectivului general al creșterii nivelului de ocupare formală bazată pe competitivitate economică, competențe și calificări adecvate, în condiții de dezvoltare durabilă și incluzivă prin îmbunătățirea cadrului legal și prin implementarea de noi măsuri de stimulare a ocupării forței de muncă.

Aplicarea legii nr.105 din 14.06.2018 cu privire la promovarea ocupării forței de muncă și asigurarea de șomaj și a cadrului normativ secundar (HG nr. 1276 din 26.12.2018 pentru aprobarea procedurilor privind accesul la măsurile de ocupare a forței de muncă) are drept efect prevenirea și reducerea șomajului și efectelor sociale ale acestuia, a riscului de șomaj și asigurarea unui nivel ridicat al ocupării și adaptării forței de muncă la cerințele pieței muncii. Prin HG nr.115 din 31.01.2018 cu privire la aprobarea. Listei ocupațiilor prioritare pentru care nu este necesară obținerea permisului de muncă se urmărește suplینirea deficitului forței de muncă pe piața locală a muncii, satisfacerea mai rapidă a nevoilor angajatorilor cu forță de muncă, ceea ce contribuie indirect la dezvoltarea economică a țării.

La nivel instituțional, HG nr. 990 din 10.10.2018 privind modul de organizare și funcționare a Agenției Naționale pentru Ocuparea Forței de Muncă eficientizează activitatea Agenției astfel încât aceasta să fie axată strict pe prestarea serviciilor de angajare, implementarea măsurilor active de ocupare a forței de muncă, colaborarea cu angajatorii și monitorizare a pieței muncii la nivel local.

Pe parcursul perioadei de raportare, a fost esențial revizuit și simplificat mecanismul de documentare al cetățenilor străini cu scop de muncă, fiind exclus permisul de muncă. Prin modificările aduse de legea nr.278/2018 legii nr.200/2010 se stabilesc condiții de intrare a diferitor categorii de străini cu scop de muncă, cum ar fi: specialiștii înalt calificați, specialiștii la funcții de conducere, specialiștii angajați în proiecte investiționale, etc.

O dimensiune importantă a constituit-o asigurarea **siguranței ocupaționale, securității și sănătății în muncă** în special prin transpunerea în legislația națională, (HG nr.697/2018 și nr.775/2017) a Directivelor UE (2004/37 și 2004/40). Astfel, au fost stabilite cerințele minime de siguranță și sănătate referitoare la expunerea lucrătorilor la riscuri generate de câmpuri electromagnetice și riscurilor legate de expunerea la agenților cancerigeni sau mutageni la locul de muncă.

În vederea asigurării unei mai bune protecții sociale a cetățenilor moldoveni plecați peste hotarele țării și gestionării eficiente a migrației de muncă prin promovarea migrației circulare, au fost semnate următoarele **acorduri în domeniul migrației forței de muncă și securității sociale**:

- Acordul în domeniul securității sociale între R. Moldova și R. Federală Germania, (al 12-lea Acord) semnat la data de 12.01.2017;
- Acordul cadru de parteneriat între Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale și Oficiul Francez pentru Imigrare și Integrare privind punerea în aplicare a programului de ajutor pentru reintegrare, intrat în vigoare la data de 06.12.2017;
- Acordul între Guvernul R. Moldova și Guvernul R. Bulgaria privind reglementarea migrației de muncă, intrat în vigoare la data de 12.09.2018.

Prin HG nr. 723 din 8.09.2017 a fost aprobat Programul național de incluziune socială a **persoanelor cu dizabilități** pentru anii 2017-2022 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia. De asemenea, a fost aprobat prin HG nr. 893 din 12.09.2018, Programul național de

dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale din instituțiile rezidențiale gestionate de Agenția Națională Asistență Socială, pentru anii 2018-2026 și Planul de acțiuni privind implementarea acestuia. Programul prevede realizarea procesului de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități din instituțiile rezidențiale prin oferirea serviciilor sociale la nivel de comunitate și transformarea instituțiilor rezidențiale în centre regionale cu atribuții în dezvoltarea și prestarea serviciilor alternative la nivel de comunitate.

Prin HG nr. 800 din 01.08.2018 pentru aprobarea pachetului minim de **servicii sociale** și modificarea Regulamentului cu privire la modul de stabilire și plată a ajutorului material, a fost stabilit pachetul minim de servicii sociale în anul 2018, după cum urmează: serviciul social de suport monetar adresat familiilor/persoanelor defavorizate; serviciul social de sprijin pentru familiile cu copii și serviciul social asistență personală. În anul 2018 au fost valorificate cca 62 mln. lei pentru finanțarea pachetului minim de servicii sociale. Respectiv, prin pachetul minim de servicii sociale în anul 2018 au fost susținute cca 3239 persoane cu un suport monetar de până la maxim 6000 lei, cca 1767 copii susținuți cu ajutor bănesc în mărime maximă de 4000 lei prin intermediul Serviciului social de sprijin pentru familiile cu copii, precum și cca 1766 de persoane cu dizabilități severe au beneficiat de Serviciul „Asistență personală”. Proiectul Legii de ratificare a Convenției Consiliului European cu privire la prevenirea și **combaterea violenței față de femei și a violenței în familie** semnată de RM la 06.02.2017 a fost adoptat în ședința Guvernului din 27.12.2019 și transmis Parlamentului pentru ratificare. În perioada de referință, au fost aprobate mai multe acte normative ce țin de asistență gratuită pentru victimele violenței în familie și violenței împotriva femeilor (inclusiv a violenței în bază de gen). De asemenea, a fost aprobată HG nr. 575 din 19.07.2017 cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Serviciului de asistență telefonică gratuită pentru victimele violenței în familie și violenței împotriva femeilor. Totodată, la data de 03.04.2018 a fost aprobată prin HG nr. 281/2018, Strategia națională de prevenire și combatere a violenței față de femei și a violenței în familie pe anii 2018-2023 și Planul de acțiuni pentru anii 2018-2020 privind implementarea acesteia.

Cu scopul combaterii stereotipurilor în societate și abordării complexe a **egalității de gen**, în anul 2017 a fost aprobată Strategia pentru asigurarea egalității între femei și bărbați în RM pentru anii 2017 – 2021. Implementarea acesteia contribuie la realizarea angajamentelor asumate pe plan internațional de către țara noastră, axate pe asigurarea respectării drepturilor omului, funcționarea democrației și creșterea economică bazată pe competitivitate.

În calitate de restanță menționăm neadoptarea proiectului HG privind punerea în aplicare a Acordului European privind organizarea timpului de lucru al personalului mobil din aviația civilă, încheiat de Asociația companiilor europene de navigație aeriană (AEA), Federația europeană a lucrătorilor din transporturi (ETF), Asociația europeană a personalului tehnic navigant (ECA), Asociația europeană a companiilor aviatice din regiunile Europei (ERA) și Asociația internațională a liniilor aeriene rezervate în sistem (transpune Directiva 2003/88 și Directiva 2000/79).

CAPITOLUL 5. PROTECȚIA CONSUMATORILOR

Total acțiuni: 4

Numărul de acțiuni realizate: 4

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100%

RM a efectuat progrese considerabile în apropierea legislației naționale de actele normative ale UE și de instrumentele internaționale, menționate în anexa IV a AA RM - UE. Astfel, în

perioada de raportare RM a transpus 5 acte UE din cele 17 menționate în anexă, precum și Directiva 2015/2302, agreată în cadrul reuniunii clusterului II.

Pe parcursul perioadei de referință remarcăm adoptarea legii nr.279 din 15.12.2017 referitoare la informarea consumatorului cu privire la produsele alimentare. De asemenea, o realizare majoră o constituie modificarea și completarea Legii nr. 105-XV din 13.03.2003 privind protecția consumatorilor prin Legea nr. 168 din 26.07.2018 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, care transpune în legislația națională prevederile Regulamentului 2006/2004 privind cooperarea dintre autoritățile naționale însărcinate să asigure aplicarea legislației în materie de protecție a consumatorului.

Agenția pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței (APCSP) a desfășurat un șir de activități de comunicare cu publicul larg prin informarea și educarea consumatorilor, consolidarea cunoștințelor agenților economici pentru a respecta prevederile legislației în vigoare și a nu admite încălcarea drepturilor consumatorilor, a respecta cerințele legislației cu privire la contractele încheiate cu consumatorii. Astfel, pe parcursul anilor 2017 – 2019 s-a înregistrat o descreștere a numărului persoanelor care au beneficiat de consultanța și consiliere din partea APCSP:

- 2017 – 42041 persoane informate (33102 consumatori, 8939 agenți economici);
- 2018 – 20429 persoane informate (22144 consumatori, 4285 agenți economici);
- 2019 – 20410 persoane informate (18470 consumatori, 1940 agenți economici);

Adițional, APCSP a oferit o atenție sporită mediului de afaceri, acordându-le suport consultativ în vederea respectării drepturilor consumatorilor, contribuind în acest mod la creșterea numărului consumatorilor satisfăcuți de rezultatul examinării petițiilor adresate către Agenție, cât și a numărului despăgubirilor consumatorilor prejudiciați, realizate pe cale amiabilă de către agenții economici reclamați. Mai mult, APCSP a contribuit pozitiv la educarea și informarea consumatorilor, fapt dedus din descreșterea numărului adresărilor telefonice parvenite către Agenție.

CAPITOLUL 6. STATISTICI

Total acțiuni: 41

Numărul de acțiuni realizate: 30

Numărul de acțiuni nerealizate: 11

Nivelul de realizare a acțiunilor – 73,17%

În perioada 2017-2019 a avut loc alinierea progresivă a Sistemului Statistic Național al RM la Sistemul Statistic al UE. Aceasta a presupus realizarea măsurilor prevăzute în Culegerea de cerințe statistice ale UE, menționată Anexa V a AA RM - UE. În acest sens, pe parcursul perioadei de referință RM a reușit să transpună 3 acte UE în întregime și 8 parțial.

Printre cele mai importante măsurile realizate în perioada de referință de către Biroul Național de Statistică se numără:

- Adoptarea Legii cu privire la statistica oficială, nr. 93 din 26.05.2017, RM devenind prima țară din PaE care și-a ajustat cadrul normativ în conformitate cu legea-model al Eurostat și ale Directivelor UE și Codul de bune Practici al Statisticienilor Europeni, fapt remarcat și de Directorul EUROSTAT care a vizitat RM în noiembrie 2017;
- Diseminarea rezultatelor Recensământului Populației și Locuințelor (RPL) din anul 2014 și inițierea RPL pregătirii RPL Runda 2020 (presupune desfășurarea a cel puțin unui recensământ al populației și locuințelor în perioada 2015-2024);

- Recalcularea numărului populației pentru ultimii cinci ani (2014-2018) prin aplicarea definiției internaționale cu privire la reședința obișnuită¹ care cuprinde acele persoane ce au locuit preponderent în ultimele 12 luni pe teritoriul RM indiferent de absențele temporare și prin utilizarea, în premieră, a datelor privind traversările frontierei de stat de către persoanele fizice oferite de Inspectoratul General al Poliției de Frontieră. Pentru prima dată în experiența BNS, dar și a țării, revizuirea numărului populației a fost posibilă datorită măsurării statistice a migrației internaționale nete cu aplicarea standardelor internaționale în acest domeniu;
- Prin HG Nr. 935 din 24.09.2018 a fost aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a BNS și de reorganizare a oficiilor teritoriale de statistică, conform prevederilor noii Legi adoptate cu privire la Statistica Oficială, Nr. 93 din 26.05.2017;
- Aprobarea HG nr. 244 din 21.03.2018 cu privire la Consiliul Național pentru Statistică, în temeiul art. 9 din Legea nr. 93 din 26.05.2017 cu privire la statistica oficială;
- Aprobarea Nomenclatorului Unităților Teritoriale de Statistică prin HG nr. 570 din 19.07.2017;
- Elaborarea metodologiei și colectarea indicatorilor privind statistica inovațională conform cerințelor UE;
- Realizarea cercetării statistice privind Tranziția de la muncă la pensionare în conformitate cu normele UE (modul la Ancheta forței de muncă);
- Crearea softului pentru preluarea, verificarea, procesarea, validarea și extragerea datelor statistice energetice;
- Reorganizarea și perfecționarea cercetărilor statistice selective în agricultură conform cerințelor UE;
- Implementarea în practica oficială a statisticii a metodologiei Sistemului Conturilor naționale a Organizației Națiunilor Unite, versiunea 2008, compatibilă cu Sistemul European de Conturi, versiunea 2010 (SCN ONU-2008/SEC 2010);
- Analiza modalităților de producere a statisticilor comerciale privind filialele străine (Foreign affiliate trade statistics) și inițierea elaborării metodologiei de producere a statisticilor FATS rezultă în studiul „The economic impact of FDI in Moldova. Results from an empirical analysis” realizat de German Economic Team în baza datelor furnizate de BNS privind activitatea comercială a filialelor străine. Studiul a fost prezentat public părților interesate, în particular BNM, MEI, alții.

De asemenea, cu sprijinul oficiului de Statistică al UE (EUROSTAT), Biroul Național de Statistică (BNS) a atins obiectivul principal al Evaluării Globale Adaptate (AGA) a SSN în țările din vecinătatea europeană (PEV) și în țările din Asia Centrală. În acest sens, în 2018 BNS a desfășurat evaluarea Sistemului Statistic Național al RM, misiune prezidată de către EUROSTAT și asistată de o echipă de experți din Lituania, EFTA, UNECE, precum și Georgia. Prin urmare, a doua rundă a AGA a dat posibilitate BNS-ului să fie nominalizat ca observator pentru evaluările relevante în alte țări din regiunea PEV.

Mai mult, EUROSTAT în cooperare cu BNS, Comisia Economică a Organizației Națiunilor Unite pentru Europa (UNECE) și Asociația Europeană a Liberului Schimb (EFTA), a desfășurat în 2019 la Chișinău Seminarul de nivel înalt pentru țările din Europa de Est, Caucaz și Asia Centrală (EECCA) cu genericul „Următorul pas în cooperarea statistică”.

¹ **Reședință obișnuită** este definită ca locul în care persoana a trăit preponderent în ultimele 12 luni indiferent de absențele temporare (în scopul recreării, vacanței, vizitelor la rude și prieteni, afacerilor, tratamentului medical, pelerinajelor religioase etc.). *Regulation (EU) No 1260/2013 of the European Parliament and of the Council of 20 November 2013 on European demographic statistics.*

Suplimentar, este important de menționat că RM participă în cadrul programului de cooperare regională STEP “Statistics through Eastern Partnership” finanțat de UE. Programul STEP a început în ianuarie 2019 și are un buget total de 4,7 milioane EUR.

Cu toate acestea, sunt măsuri care nu s-au realizat pe parcursul perioadei de referință, printre care elaborarea metodologiei de calculare a IAPC conform standardelor UE, aprobarea Proiectului de lege cu privire la RPL runda 2020, precum și desfășurarea sondajelor în domeniul serviciilor de călătorii.

În același timp, în perioada de referință Banca Națională a Moldovei a produs date statistice, comparabile pe plan mondial și european, privind relațiile economice dintre rezidenții și nerezidenții RM, incluse în balanța de plăți, poziția investițională internațională și datoria externă, care împreună formează conturile internaționale ale RM, în conformitate cu recomandările internaționale de specialitate (Manualul Balanței de Plăți al Fondului Monetar Internațional, versiunea a 6-a (BPM6)). În special, BNM a produs un șir de indicatori principali ai statisticii conturilor internaționale, inclusiv comerț cu bunuri, investiții străine directe, remiteri personale, debursări din granturi, dividende din investiții, servicii de prelucrare și de informatică etc., care sunt structurați pe țări/regiuni, inclusiv pe UE.

Adițional, în vederea elaborării statisticilor privind investițiile străine directe cu un grad sporit de detaliere (combinarea repartiției geografice cu activitățile economice), BNM a identificat o soluție internă de a încadra producerea indicatorilor dați în algoritmul de lucru utilizat pentru producerea datelor privind investițiile străine directe din cadrul conturilor internaționale. Astfel, pe parcursul anului 2018 a fost elaborată procedura de generare și plasare pe pagina web-oficială a BNM a rapoartelor cu privire la investițiile străine directe din cadrul Anchetei Coordonate a Investițiilor Directe cu prezentare detaliată pe regiuni, inclusiv activități economice conform CAEM rev.1.1 pentru perioada 2009-2015 și CAEM rev. 2 pentru anii 2016 și 2018.

CAPITOLUL 7. GESTIONAREA FINANTELOR PUBLICE: POLITICA BUGETARĂ, CONTROLUL INTERN, INSPECȚIA FINANCIARĂ ȘI AUDITUL EXTERN

Total acțiuni: 24

Numărul de acțiuni realizate: 20

Numărul de acțiuni nerealizate: 4

Nivelul de realizare a acțiunilor – 83.33%

Gestionarea finanțelor publice este unul dintre domeniile în care RM a înregistrat progrese considerabile în perioada de raportare care se manifestă prin nivelul de aplicare a standardelor internaționale, precum și a bunelor practici ale UE care contribuie la dezvoltarea continuă a unui sistem modern de gestionare a finanțelor publice în RM, bazat pe transparență, responsabilitate, economie, eficiență și eficacitate.

Respectiv, pentru **dezvoltarea unui sistem modern de gestionare a finanțelor publice**, pe parcursul perioadei de referință au fost elaborate și adoptate acte normative și legislative precum:

- Legile bugetului de stat pentru anii 2018-2019 în conformitate cu indicatorii din Acordul FMI (Legea nr.289/2017 și Legea nr.303/2018). Acest context presupune stabilirea unui buget echilibrat, protejarea cheltuielilor prioritare, sporirea transparenței politicilor bugetar-fiscale și a riscurilor asociate;
- HG nr.1149/2017 prin care a fost actualizată Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020;
- Legea nr.147/2018 pentru modificarea și completarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 (în vigoare din 17.09.2018);

- HG nr. 56/2018, prin care a fost aprobat în redacție nouă Regulamentul privind monitoringul financiar al autorităților publice la autogestiuune, al întreprinderilor de stat/municipale și al societăților comerciale cu capital integral sau majoritar public;
- Ordinul Ministerului Finanțelor nr.182/2019 privind modificarea Ordinului Ministerului Finanțelor nr.159/2016 „Privind aprobarea Conceptului și Planului de acțiuni pentru elaborarea Standardelor Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (SNCSP)”, care prevede elaborarea celui de-al treilea set de standarde la moment, fiind elaborate 22 din 30 proiecte de SNCSP.

Totodată, în vederea identificării tuturor obiectivelor de investiții capitale nefinalizate și oferirii în viitor a unui suport informațional, a fost elaborată platforma informațională „Registrul proiectelor de investiții capitale” (RPIC), care se completează și se ajustează sistematic de către autoritățile publice.

În **domeniul controlului financiar public intern**, menționăm aprobarea, prin HG nr.124/2018 (în vigoare din 09.02.2018) a Programului de dezvoltare a controlului financiar public intern pentru anii 2018-2020. În vederea fortificării capacităților interne ale instituțiilor pe parcursul anilor 2017-2019, au fost desfășurate 63 activități de instruire aferente responsabilităților de implementare și dezvoltare a sistemului de control intern managerial, la care au participat managerii operaționali din cadrul autorităților și instituțiilor publice. Concomitent, pentru facilitarea procesului de evaluare și raportare a sistemului de control intern managerial, a fost elaborat și plasat pe pagina web a ministerului un ghid video cu genericul „Autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială”. În același context, au fost organizate și desfășurate 29 activități de instruire pentru auditorii interni din sectorul public. În scopul fortificării colaborării în domeniul controlului financiar public intern la nivel național, în anii 2017-2019, cu o periodicitate anuală, au fost organizate 5 evenimente de cooperare, cu participarea reprezentanților Curții de Conturi, a Unității Centrale de Armonizare din cadrul Ministerului Finanțelor și a Asociația Auditorilor Interni din RM.

Pentru a contribui la preluarea bunelor practici în domeniul **auditului public extern**, în perioada de referință, Curtea de Conturi a atras atenție deosebită cooperării internaționale cu instituții omoloage. Astfel, în data de 16.02.2017 Curtea de Conturi a RM a găzduit ședința a 45-a a Consiliului de Guvernare EUROSAI unde au participat 8 delegații ai membrilor Consiliului de Guvernare. Anul 2019 a fost marcat de participarea delegației Curții de Conturi la Congresul al XXIII-lea al Organizației Internaționale a Instituțiilor Supreme de Audit (INCOSAI).

Pe parcursul anilor 2017-2019, pentru a asigura buna desfășurare a misiunilor de audit public extern cât și pentru a promova înaltele valori susținute la nivel internațional, 94% din angajații cu atribuții de audit din cadrul Curții de Conturi au fost instruiți cu privire la aplicarea Standardelor internaționale pentru instituțiile supreme de audit (ISSAI).

Adițional, o reușită majoră o constituie adoptarea unei noi legi privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a RM², care redefiniște tipurile de audit, modul de planificare/programare a activităților de audit, procedurile de audit, statutul personalului cu atribuții de audit public, inclusiv stabilește obligativitatea certificării acestuia etc.

Pe domeniul luptei anti-corupției și combaterii fraudei, CNA a asigurat schimbul de experiențe și transfer de bune practici instituționale în domeniul prevenirii și combaterii corupției și fraudelor. Centrul a participat la o serie de evenimente organizate de către organizațiile și platformele regionale și internaționale în domeniu. Participarea la aceste forumuri de colaborare,

² Legea nr. 261 din 07.12.2017 privind organizarea și funcționarea Curții de Conturi a RM

seminare, ateliere de lucru, instruirii permite îmbunătățirea capacităților profesionale ale angajaților Centrului și ca urmare, a performanței instituționale.

Printre măsurile care nu s-au realizat în termenul de raportare se numără aprobarea standardelor naționale de contabilitate pentru sectorul public; crearea și suplینirea cu personal a subdiviziunilor de audit intern; clarificarea rolului și atribuțiilor Inspecției Financiare, precum și crearea capacităților pentru efectuarea auditelor sectoriale de interes național.

CAPITOLUL 8. FISCALITATEA

Total acțiuni: 12

Numărul de acțiuni realizate: 8

Numărul de acțiuni nerealizate: 4

Nivelul de realizare a acțiunilor – 66,66%

În perioada 2017-2019, RM a continuat armonizarea și alinierea politicii și legislației naționale privind domeniul fiscal și vama la legislația UE, precum și implementarea celor mai bune practici comunitare. În acest sens, RM a reușit să transpună în perioada de referință 5 din cele 7 acte UE menționate în anexa VI a AA RM - UE, dintre care un act a fost transpus total și 4 acte au fost transpuse parțial.

În acest sens, a fost adoptată Legea nr.288/2017 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, ce vizează politica fiscală și vama pentru anul 2018, care a contribuit la eficientizarea procedurilor de administrare fiscală. Totodată, menționăm că această lege transpune prevederile a 7 acte UE³ și prevede majorarea cotei accizului pentru produse supuse accizei stabilite în sume fixe (băuturi alcoolice, oxigen, azot, articole de bijuterie sau de giuvaergerie, alte tutunuri și înlocuitori de tutun fabricate), prin ajustarea la rata inflației prognozată pentru anul 2020 (5%). Concomitent, legea prevede majorarea cotei accizelor pentru produsele din tutun și produsele petroliere în vederea atingerii minimumului stabilit de Directivele UE.

De asemenea, a fost completat Codul de procedură penală al RM (Legea nr. 49/2018), prin care Serviciul Fiscal de Stat a fost investit cu atribuția de constatare a infracțiunilor prevăzute la art. 241-242, 244, 244¹, 250-253 și 335¹ din Codul Penal.

Modificări importante aferente legislației fiscale privind eficientizarea procedurilor de administrare fiscală pentru excluderea barierelor care împiedică facilitarea colectării impozitelor și taxelor au fost aprobate prin Legea nr.178/2018.

Totodată, prin Legea nr.171/2019 cu privire la modificarea unor acte legislative, ce vizează politica fiscală și vama pentru anul 2020, au fost operate următoarele modificări:

- anularea obligației de înregistrare a facturilor fiscale în Registrul general electronic al facturilor fiscale;
- unificarea termenului de declarare și achitare a impozitului pe bunuri imobiliare la data de 25 septembrie;
- modificarea termenului de achitare a accizelor cu stabilirea termenului de 25 a lunii următoare celei în care a fost scoasă marfa accizată din antrepozit;
- modificarea termenului de achitare a TVA pentru serviciile importate la data de 25 a lunii următoare celei de efectuare a importului sau de achitare.

Adițional, în această perioadă a fost lansat Ghișeul Unic de Raportare Electronică – platformă care oferă posibilitatea de raportare centralizată către mai multe instituții publice: Ministerul Finanțelor

³ Regulamentul 1186/2009, Directiva 2007/74/CE din 20.12.2007, Directiva 2006/112/CE, Directiva 2008/118/CE, Directiva 2011/64/UE; Directiva 92/83/CEE; Directiva 2003/96/CE.

(1 raport), Serviciul Fiscal de Stat (94 rapoarte, inclusiv Forma IPC18), CNAS (1 dare de seamă unificată și un formular), CNAM (1 dare de seamă unificată și un formular), BNS (26 rapoarte), precum și a fost dezvoltat Sistemul informațional „Contul curent al contribuabilului” și lansat serviciul „Contul Unic” în cadrul sistemului, care permite achitarea obligațiilor fiscale printr-un singur instrument.

În partea ce ține de consolidarea proceselor și procedurilor de administrare fiscală și aplicarea principiilor buneii guvernante în domeniul fiscal, remarcăm că la 01.04.2017, autoritatea fiscală din RM a fost reorganizată și activează ca o entitate juridică unică – Serviciul Fiscal de Stat.

Acțiunile realizate în perioada de raportare în domeniul fiscalității au avut ca impact creșterea eficienței procedurilor de administrare fiscală; reducerea timpului necesar pentru plata impozitelor și taxelor; reducerea numărului de plăți eronate și a costurilor de executare a plăților; accesarea on-line de către contribuabil a informațiilor despre obligațiile fiscale, precum și verificarea statutului curent al tuturor restanțelor sau supraplăților la Bugetul Public Național; eficiența sporită a acțiunilor întreprinse în vederea constatării elementelor constitutive ale infracțiuni de evaziune fiscală, precum și ale altor infracțiuni din domeniul economico-financiar; optimizarea proceselor de investigare penală la nivel național; consolidarea funcțiilor exercitate de Serviciul Fiscal de Stat și excluderea funcțiilor improprii de evaluare și comercializare a bunurilor sechestrate; tratarea univocă a contribuabililor și a legislației fiscale; sporirea eficienței activității administrației fiscale și majorarea veniturilor la buget; standardizarea și eficientizarea proceselor de deservire a contribuabililor și a serviciilor oferite.

Referitor la sistemul informațional automatizat care va permite gestionarea managementului riscurilor de neconformare, acesta urmează a fi implementat concomitent cu celelalte componente ale sistemului integrat, în perioada anilor 2020-2023, precum și dezvoltat în cadrul Proiectului de modernizare a administrării fiscale (TAMP), desfășurat cu suportul Băncii Mondiale.

CAPITOLUL 9. SERVICIILE FINANCIARE

Total acțiuni: 7

Numărul de acțiuni realizate: 5

Numărul de acțiuni nerealizate: 2

Nivelul de realizare a acțiunilor – 71,42%

La capitolul servicii financiare, pe parcursul perioadei de referință s-au întreprins acțiuni de transparentizare a sectorului bancar, consolidare a mecanismelor de protecție financiară, sporire a nivelului de încredere al deponenților, precum și s-a continuat realizarea condiționalităților prevăzute în Memorandumul de înțelegere dintre RM și UE privind asistența macrofinanciară.

În contextul transparentizării acționarilor băncilor și atragerea noilor investitori de calitate în sectorul bancar, în perioada 2018-2019 investitori strategici, preponderent din UE, au achiziționat pachete importante de acțiuni în băncile autohtone, precum și a fost schimbată componența acționarilor la cele trei bănci sistemice:

- la B.C. „VICTORIABANK” S.A 72,2% din acțiuni sunt deținute indirect de către Banca Transilvania (România) și BERD;
- la BC „MOLDOVA-AGORINDBANK” S.A. 41,09% din acțiuni sunt deținute de un consorțiu internațional de investitori: BERD, Horizon Capital (SUA), Invalda (Lituania), iar începând cu februarie 2019 consorțiul internațional controlează 48,37% din capitalul social al băncii, în baza unui contract de uzufruct încheiat cu alți 5 acționari;
- la BC „MOLDINDCONBANK” SA 77,63% din acțiuni sunt deținute de Doverie-Invest (Bulgaria).

Totodată, au fost aplicate sancțiuni și măsuri sancționatorii acționarilor neconformi în cadrul băncilor mici nesistемice BC "ENERGBANK" S.A., "Banca de Finanțe și Comerț" S.A, BC "EuroCreditBank" S.A.

Pentru a asigura transparența și siguranța tranzacțiilor cu valorile mobiliare, în perioada 2017-2019, BNM a realizat măsurile necesare pentru constituirea și inițierea activității Depozitarului central unic al valorilor mobiliare (DCU). Astfel, din 01.05.2019 DCU este pe deplin funcțional, asigurând înregistrarea, evidența și decontarea valorilor mobiliare emise de entitățile din RM. Modelul de activitate al DCU este bazat pe standardele și practicile internaționale în domeniul sistemelor de decontare, iar legislația națională privind DCU transpune reglementările aplicabile ale UE.

În scopul dezvoltării instrumentelor de supraveghere macroprudențială, în perioada 2017-2019, Banca Națională a Moldovei a implementat noi instrumente macroprudențiale - cerințe privind amortizoarele de capital ale băncilor. De asemenea, în scopul asigurării unei coordonări eficiente a realizării politicii macroprudențiale și a activităților pentru prevenirea, reducerea sau eliminarea riscurilor la adresa stabilității financiare, a fost instituit Comitetul Național de Stabilitate Financiară în rezultatul adoptării Legii nr.209/2018 cu privire la Comitetul Național de Stabilitate Financiară (în vigoare din 16.12.2018).

Totodată, pentru a consolida mecanisme de protecție financiară și spori nivelul de încredere al deponenților în sectorul bancar, dar și pentru a majora nivelul de protejare a acestora în cazul în care băncile intră în dificultate financiară, au fost operate modificări la Legea privind garantarea depozitelor în sistemul bancar, fiind majorat gradual plafonul de garantare a depozitelor (până la nivelul de 50 mii lei) și extinsă aplicabilitatea legii și asupra depozitelor persoanelor juridice de drept privat. Aceste modificări, puse în aplicare începând cu 2020, vor contribui la creșterea siguranței mijloacelor financiare plasate în sistemul bancar, ceea ce determină o mai mare protecție a deponenților, și respectiv contribuie la consolidarea stabilității sectorului bancar.

Suplimentar, în scopul creării unui nou cadru de supraveghere prudențială a băncilor bazată pe procesul de supraveghere și evaluare (SREP), Comitetul executiv al BNM a aprobat Metodologia de supraveghere și evaluare a activității băncilor. Metodologia respectivă prezintă proceduri și principii de funcționare a procesului de supraveghere și evaluare a activității băncilor care acoperă în detalii aspectele legate de SREP, fiind un proces continuu de supraveghere care agregă toate constatările din activitățile de supraveghere prudențială efectuată de BNM cu privire la o bancă într-o viziune de ansamblu. Metodologia aprobată transpune parțial Ghidul Autorității Bancare Europene privind procedurile și metodologiile comune SREP (EBA/GL/2014/13).

Astfel, ca urmare a aprobării metodologiei menționate, în conformitate cu cerințele legale, în 2019, băncile au prezentat pentru prima dată rapoartele aferente ICAAP-ului (procesul de evaluare a adecvării capitalului intern). De asemenea, a fost elaborată și aprobată Procedura internă a BNM aferentă desfășurării atribuției de supraveghere bancară care prevede procesele și metodologiile interne privind supravegherea prudențială a băncilor (aprobată la 04.07.2019) și Procedurile privind evaluarea riscului de credit, operațional și de piață (aprobată la 16.12.2019 și 20.12.2019). Totodată, a fost elaborată și aprobată Metodologia Băncii Naționale a Moldovei pentru evaluarea adecvării capitalului (la 20.11.2019), în baza căreia BNM se va asigura că cerințele de capital determinate de bănci în conformitate cu procesul ICAAP sunt suficiente și proporționale mărimii și profilului de risc asociat acestora.

Mai mult, pe parcursul anului 2019 a fost inițiată perfectarea rapoartelor SREP pe cele 11 bănci din sistemul bancar. Unor bănci le-au fost remise constatările aferente rapoartelor SREP. Rapoartele SREP au fost elaborate prin aplicarea noii abordări de supraveghere bancară bazată pe analiza riscurilor, conform cerințelor Basel III.

În vederea aplicării în mod eficient a unei supravegheri bazate pe riscuri și pe raționamentul profesionist, BNM a beneficiat de asistență din partea UE prin intermediul instrumentului Twinning, în perioada 01.07.2015 – 30.05.2017, a programului TAIEX și a Consilierilor de Nivel Înalt.

Adițional, întru asigurarea unei gestiuni centralizate și eficiente a relațiilor Băncii Naționale a Moldovei cu toate contrapărțile cu care interacționează în cadrul proceselor de licențiere, autorizare și notificare, în perioada 2017-2019, BNM a început să implementeze o nouă soluție informatică pentru eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare cu darea în exploatare a unor module în limita permisă de cadrul legal.

În contextul acestui capitol, este important de menționat că în ianuarie 2019 BNM a aderat la Memorandumul de cooperare încheiat între Autoritatea Bancară Europeană (ABE) și autoritățile de supraveghere bancară din unele țări ale Europei de Sud-Est. Astfel, RM este prima țară din cadrul PaE care a aderat la acest memorandum. Această realizare a fost posibilă după ce în anul 2018 ABE a evaluat pozitiv regimul de confidențialitate aplicat de RM în domeniul supravegherii bancare. Mai mult, în anul 2019, BNM a inițiat și a desfășurat negocieri cu Banca Centrală Europeană, Banca Națională a României și banca centrală a Ungariei în vederea încheierii acordurilor de cooperare bilaterală.

Din acțiunile menționate la acest capitol, BNM continuă să depună eforturi pentru a realiza: eficientizarea procesului de licențiere, autorizare și notificare; monitorizarea transparenței acțiunilor și analiza la distanță a tranzacțiilor băncilor în scopul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului.

CAPITOLUL 10. POLITICA INDUSTRIALĂ ȘI ANTREPRENORIALĂ

Total acțiuni: 40

Numărul de acțiuni realizate: 33

Numărul de acțiuni nerealizate: 7

Nivelul de realizare a acțiunilor – 82,5%

În perioada de referință, s-au întreprins o serie de măsuri pentru a eficientiza controlul de stat și a diminua numărul de acte permissive, precum și pentru a încuraja activitatea antreprenorială din țară, inclusiv:

- Aprobarea HG nr. 295 din 12.06.2017 în vederea aprobării rezultatelor optimizărilor licențelor, actelor permissive și a noului nomenclator al actelor permissive (aceste prevederi au fost ulterior incluse în Legea nr. 185 din 21.09.2017 și Legea nr. 295 din 21.12.2017);
- Adoptarea Legii nr. 185 din 21.09.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (atribuțiile Serviciului Vamal, Serviciului Fiscal de Stat, Agenției Navală, Autorității Aeronautice Civile, Agenției Naționale Transport Auto);
- Aprobarea H.G. nr. 93 din 22.02.2017 privind instituirea Consiliului consultativ pentru întreprinderile mici și mijlocii;
- Adoptarea Legii nr.81 din 05.05.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (cu referire la Legea nr.440-XV din 27.07.2001 cu privire la zonele economice libere, Legea cu privire la Zona Antreprenorialului Liber „Expo-Business-Chișinău”, nr.625-XIII din 03.11.1995, Legii privind Zona Antreprenorialului Liber - Parcul de Producție „Taraclia”, nr. 1529-XIII din 19.02.1998, Codul fiscal nr.1163-XIII din 24.04.1997) și intrarea ei în vigoare la 02.06.2017;
- Adoptarea legii nr. 145 din 14.07.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative prevede asigurarea unui mecanism funcțional de aplicare a impozitului unic în mărime de 7% din venitul din vânzări datorat de rezidenților parcurilor IT;

- Aprobarea HG nr. 1143 din 20.12.2017 privind Regulamentul privind evaluarea activității parcului pentru tehnologia informației;
- Adoptarea Legii nr. 121 din 17.08.2018 privind concesiunile de lucrări și servicii care transpune parțial Directiva 2014/23/UE;
- Adoptarea Legii nr. 118 din 05.07.2018 de modificarea și completare a Legii nr. 77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației.

În scopul susținerii afacerilor lansate de tinerii antreprenori, a fost aprobat prin HG nr. 973 din 10.10.2018 un Program de suport pentru tineri - „START pentru TINERI: o afacere durabilă la tine acasă”. Astfel, în perioada de raportare 1211 tineri au beneficiat de consultații în domeniul antreprenorial și 500 tineri au fost instruiți în domeniul afacerilor. Finanțarea proiectelor investiționale pentru tineri va fi efectuată în trimestrul I anul 2020.

De asemenea, ODIMM a analizat practica în domeniul promovării culturii din domeniul economiei verzi în rândul IMM-ilor și a elaborat Programului de promovare a economiei „verzi” în RM pentru anii 2018-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia (aprobat prin H.G. nr. 160 din 21.02.2018).

Mai mult, prin intermediul programului “Femei în afaceri”, 1525 femei au primit consultație individuală, iar 152 femei au fost instruite. Suma granturilor aprobate fiind de 23,37 mln. lei, respectiv 178 proiecte investiționale au fost aprobate spre finanțare. Suplimentar, prin Programul de atragere a remitențelor în economie „PARE 1+1” susținut prin asistența UE au fost instruite 204 persoane și au fost finanțate 210 proiecte investiționale, inclusiv 76 proiecte gestionate de femei (36,2 %). Suma granturilor aprobate spre finanțare constituie 51,87 mln. lei.

Menționăm că ODIMM a beneficiat de expertiză internațională prin intermediul instrumentului TAIEX, finanțat de UE, pentru crearea și dezvoltarea unui model de cluster adaptat contextului național. Principalele rezultate au fost lansarea primelor două inițiative de cluster CREATIVE Cahul (industria creativă) și SORINTEX Soroca (industria textilă). Următoarea inițiativă de cluster va fi lansată în industria agro-alimentară la Nisporeni.

În ceea ce privește dezvoltarea rețelei incubatoarelor de afaceri, la momentul actual în RM sunt 11 Incubatoare de Afaceri, 2 fiind create pe parcursul perioadei de referință, care găzduiesc 213 companii (99 din ele fiind gestionate de femei).

Este important de menționat că pe parcursul perioadei de referință a fost creat primul parc pentru tehnologia informației, în conformitate cu prevederile Legii nr.77 din 21.04.2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației. Moldova IT Park și-a început activitatea din data de 01.01.2018, în conformitate cu HG nr. 1144 din 20.12.2017. În prezent, în „Moldova IT Park” sunt înregistrați 525 de rezidenți activi cu 9000 angajați, inclusiv 222 de companii IT nou create, 133 de companii IT cu capital străin din 32 țări. Venitul din vânzări al rezidenților parcului prognozat pentru anul 2019 constituie 2.9 mlrd. lei.

În contextul prezentului capitol, menționăm că RM participă activ în cadrul programului COSME. Mai mult, datorită apartenenței la COSME, RM are acces la Enterprise Europe Network (EEN), principalul instrument al Comisiei Europene pentru susținerea IMM-ilor în vederea creșterii competitivității acestora pe piața unică, inclusiv prin serviciile oferite de cele 600 de organizații membre EEN. Astfel, prin intermediul consorțiului național format din Camera de Comerț și Industrie, Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii, Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare și Rețeaua de Transfer Tehnologic din RM, mediul de afaceri autohton are posibilitatea de a cunoaște noi piețe de desfacere a produselor și serviciilor, are acces la aceste piețe, sfaturi practice pentru internaționalizarea afacerilor, transfer tehnologic și dezvoltarea inovațiilor. În perioada 2015 – 2019 au fost facilitate peste 1928 de întâlniri între companii interesate de piețe/parteneri noi în cadrul evenimentelor de brokeraj

organizate de echipa proiectului, au fost înregistrați peste 1469 de participanți la evenimente regionale/locale, cca 1046 de IMM-uri au inițiat utilizarea instrumentelor digitale oferite de Rețeaua EEN, peste 122 de companii au primit consultanță individuală și alte 130 de companii au fost asistate individual în dezvoltarea unui parteneriat de afaceri.

Deși pe parcursul perioadei 2017-2019 au fost înregistrate progrese considerabile în domeniu, au mai rămas acțiuni care nu au fost realizate care se referă la dezvoltarea politicilor de cluster, a unei rețele de comunicare în cadrul incubatoarelor din RM, participarea IMM-urilor din țară la inițiativele internaționale precum proiecte, târguri, expoziții, etc.

CAPITOLUL 11. SECTORUL MINIER ȘI AL MATERIIILOR PRIME

Total acțiuni: 5

Numărul de acțiuni realizate: 4

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor – 80%

În perioada 2017-2019 a fost asigurat schimbul de informații cu instituțiile UE cu privire la aspecte legate de comerțul cu materii prime, în vederea promovării schimburilor bilaterale, în special pe platforma Clusterului II „Politică industrială și antreprenorială, sectorul minier și al materiilor prime, turism, protecția consumatorului, dreptul societăților comerciale și guvernanță corporativă și fiscalitate”.

CAPITOLUL 12. AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ

Total acțiuni: 55

Numărul de acțiuni realizate: 38

Numărul de acțiuni nerealizate: 17

Nivelul de realizare a acțiunilor – 69%

În perioada de referință au continuat eforturile de modernizare și dezvoltarea durabilă a sectorului agricol și pentru îmbunătățirea calității vieții în comunitățile rurale. Strategia națională pentru dezvoltarea agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 și Planul de acțiuni pentru implementarea Strategiei au fost revizuite și actualizate la mijloc de termen de implementare și aprobate prin HG nr. 785 din 01.08.2018. Varianta revizuită a Strategiei conține o serie de corectări și ajustări, care vin să optimizeze și să eficientizeze politicile în domeniul agriculturii și dezvoltării rurale, ținând cont de evoluția în sector pe parcursul ultimilor 3 ani de implementare. Au fost elaborate rapoarte privind realizarea naționale pentru dezvoltarea agricolă și rurală pentru anii 2014-2020 și Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei pentru anul 2017 și 2018. Astfel, gradul de realizare (implementate și parțial implementate) pentru 2017 arată 67% iar 2018 - 82.5 % din activitățile planificate.

Prin Legea nr. 281/2018 au fost operate modificări în Legea nr. 276/2016 cu privire la principiile de subvenționare în dezvoltarea agriculturii și mediului rural, care a completat cadrul normativ cu 3 măsuri noi de sprijin financiar pentru sprijinul diversificării activităților economice în zonele rurale și combaterea sărăciei.

Totodată, prin HG nr. 249/2019 au fost operate modificări în HG nr. 455/2017 cu privire la modul de repartizare a mijloacelor Fondului Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural, care au condus la îmbunătățirea cadrului legal, ajustându-l la cerințele și condițiile beneficiarilor de subvenții. Prin HG nr. 507/2018 a fost aprobat Regulamentul privind condițiile și procedura de acordare a subvențiilor în avans pentru proiectele start-up din Fondul național de

dezvoltare a agriculturii și mediului rural, care a urmărit să promoveze și faciliteze participarea mai largă la schema de plată a subvențiilor în avans.

Întru sprijinirea creșterii structurale și incluzive a zonelor rurale, din Fondul Național de Dezvoltare a Agriculturii și Mediului Rural au fost subvenționați producătorii agricoli mici în proporție de peste 60% din totalul beneficiarilor de subvenții. Ca rezultat al inițierii afacerilor agricole de către tineri fermieri și femei fermieri, au fost create 182 locuri noi de muncă. În scopul asigurării suportului la crearea și/sau modernizarea infrastructurii postrecoltare în regiunile rurale și facilitării asocierii producătorilor agricoli în grupuri de producători agricoli și alte forme de asociere au fost create 59 grupuri de producători și recunoscute 36 de grupuri de producători.

A fost promovat conceptul abordării LEADER în RM și facilitată crearea a 11 GAL-uri, preponderent în regiunea de Nord a RM și a oferit suport tehnic și financiar pentru dezvoltarea lor instituțională. În domeniul abordării LEADER, în RM activează 2 instituții: Rețeaua Națională LEADER și Rețeaua Națională de Dezvoltare Rurală, care pot oferi suport pe segmentul dezvoltării rurale. A fost armonizată legislația națională din domeniul agriculturii, măsurilor sanitare și fitosanitare la *acquis*-ul comunitar conform angajamentelor asumate (în special Anexele VII și XXIV-B la AA) atingând un grad de realizare de aproximativ 67 %.

A fost implementat programul sectorial de suport pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală (ENPARD) și îndeplinite condițiile pentru debursarea suportului bugetar sectorial.

În vederea stimulării cooperării cu UE în domeniul modernizării sectorului agrar și dezvoltării rurale a fost asigurat un schimb periodic de informații în cadrul reuniunii anuale a Clusterului 5. „Agricultură și dezvoltare rurală, pescuit și politică maritimă, dezvoltare regională, cooperare la nivel transfrontalier și regională” prin organizarea a 3 reuniuni a subcomitetului respectiv.

A fost aprobată HG nr.680 din 11.07.2018 pentru aprobarea Planului general de gestionare a crizelor în sectorul alimentelor și furajelor.

În vederea îmbunătățirii serviciilor de extensiune rurală prestate producătorilor agricoli au fost revizuite principiile de implementare a Strategiei de dezvoltare a serviciilor de extensiune rurală pentru anii 2018-2022.

Totodată, au fost adoptate o serie de acte normative naționale de transpunere a legislației UE, printre care:

- Legea nr. 237 din 08.11.2018 cu privire la controlul de conformitate cu cerințele de calitate pentru fructe și legume proaspete (Transpune Regulamentul 543/2011/UE, respectiv abrogând Regulamentul 1580/2007/CE);
- Legea nr. 27 din 10.03.2017 privind clasificarea carcaselor de bovine, porcine și ovine (Transpune Regulamentul (UE) nr.1308/2013 / a abrogat Regulamentul nr.1234/2007/CE și Regulamentul (CE) nr.1249/2008, Regulamentul (UE) nr.1308/2013);
- HG nr. 741 din 18.09.2017 pentru aprobarea Regulamentului privind definirea, descrierea, prezentarea și etichetarea produselor vitivinicole aromatizate (Transpune: Regulamentul (UE) nr.251/2014, care a abrogat Regulamentul (CEE) nr.1601/91);
- HG nr. 229 din 13.04.2017 cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare privind importul și tranzitul păsărilor de curte și produselor de pasăre, precum și cerințelor de certificare sanitar-veterinară (Transpune: Regulamentul (CE) nr.798/2008);
- HG nr. 460 din 21.05.2018 cu privire la modificarea și completarea HG nr. 696 din 04.08.2010 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Carne – materie primă. Producerea, importul și comercializarea” (Transpune: Regulamentul (UE) nr.101/2013);

- HG nr. 158 din 07.03.2019 cu privire la aprobarea Cerințelor de calitate pentru lapte și produsele lactate (Transpune: Regulamentul (UE) nr.1308/2013 / a abrogat Regulamentul nr.1234/2007, Directiva 2001/114);
- HG nr. 611 din 05.07.2010 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Lapte și produse lactate” prin HG nr. 296 din 26.04.2011 privind aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului (de transpunere a Directivei 2001/114/CE);
- Prin HG nr. 460 din 21.05.2018 cu privire la modificarea și completarea HG nr. 696 din 04.08.2010 pentru aprobarea Cerințelor privind producerea, importul și plasarea pe piață a cărnii - materie primă, a fost inclus capitolul V „ Utilizarea acidului lactic pentru reducerea contaminării microbiologice de suprafață a carcaselor de bovine”. În conformitate cu acestea, sunt descrise procedurile privind utilizarea acidului lactic în întreprinderile de producere și prelucrare a cărnii;
- Metodologia de analiză și testare a laptelui tratat termic destinat consumului uman direct" a fost aprobată prin HG nr. 811 din 20.08.2018 (Transpune: Regulamentul (UE) nr.1308/2013/ a abrogat Regulamentul (CE) nr.1234/2007);
- Metodologia de analiză și evaluare calitativă a laptelui și a produselor lactate aprobată prin HG nr. 1459 din 30.12.2016 (de transpunere a Regulamentul (CE) nr.273/2008);

De asemenea, de către ANSA au fost elaborate un număr de proceduri de control:

- Procedurile de control și prelevare a probelor la fructe și legume proaspete (PS (D04/2C)-01 – Metode de prelevare a probelor pentru controlul conținutului de nitrați în produsele alimentare de origine vegetală și PG -08/01 – Prelevarea probelor de produse alimentare);
- Procedura specifică pentru agenții economici din sectorul alimentar și planificarea inspecțiilor în baza analizei de risc (COD PS/SA-MSD-04/01);
- Procedura generală privind pregătirea și efectuarea Controlului oficial la unitățile din domeniul Siguranța Alimentelor COD PG-13/02;
- Marcarea cărnii, aplicarea mărcii de sănătate și de identificare pe produsele alimentare de origine animal (Cod: PS/SA-PA-05/01).

În vederea întăririi capacităților organelor de control în domeniul siguranței alimentare au fost desfășurate activități de instruire.

Printre acțiunile restante menționăm următoarele:

- Elaborarea raportului privind nivelul de realizare a Strategiei naționale pentru dezvoltarea agricolă și rurală pentru anii 2014-2020;
- Elaborarea unui concept pentru strategiile de dezvoltare locală și a unei metodologii de implementare a abordării LEADER;
- Aprobarea prin HG a Programului de promovare a produselor alimentare;
- Elaborarea unui studiu privind posibilitatea utilizării apelor subterane pentru irigare;
- Stimularea deținătorilor de terenuri privind gestionarea durabilă a terenurilor agricole;
- Consolidarea terenurilor agricole;
- Aprobarea Conceptului Cadastrului agricol al RM;
- Implementarea sistemelor de protecție a culturilor agricole contra condițiilor climatice nefavorabile (înghețuri, grindină etc.);
- Efectuarea lucrărilor de fertilizare organică pentru aplicarea tehnologiilor conservative de prelucrare a solurilor;
- Îmbunătățirea serviciilor de extensiune rurală prestate producătorilor agricoli;
- Aprobarea proiectul HG pentru modificarea și completarea HG nr.1406 din 10.12.2008 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind clasificarea și sistemul de etichetare a cărnii de bovine, precum și a produselor din carne de bovine;
- Aprobarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 115-XVI din 09.06.2005 cu privire la producția agroalimentară ecologică;

- Aprobarea proiectului HG pentru modificarea HG nr.149 din 10.02.2006 pentru implementarea Legii cu privire la producția agroalimentară ecologică.

CAPITOLUL 13. PESCUITUL ȘI POLITICA MARITIMĂ

Total acțiuni: 16

Numărul de acțiuni realizate: 9

Numărul de acțiuni nerealizate: 7

Nivelul de realizare a acțiunilor – 56,25 %

În perioada de raportare, dialogul RM-UE în domeniul maritim, s-a axat în mare parte pe **cooperarea în cadrul politicii bazinului Mării Negre.**

În decursul perioadei de referință, RM a participat la activitățile ce vizează cercetarea în domeniul pescuitului și acvaculturii, reciclarea deșeurilor marine, dezvoltarea turismului, desfășurate în cadrul programului Facilitatea pentru creșterea albastră la Marea Neagră. De asemenea, țara noastră a găzduit la Chișinău la data 21.02.2018 atelierul de lucru cu tematica „dezvoltarea economiei albastre” din cadrul Politicii Maritime Integrate în regiunea bazinului Mării Negre.

În 2019 la București, RM alături de România, Bulgaria, Georgia, Rusia, Turcia și Ucraina a semnat Declarația privind aprobarea Agendei Maritime Comune pentru Marea Neagră, care are ca obiectiv dezvoltarea economică sustenabilă a regiunii. Totodată, autoritățile naționale responsabile de program au desemnat câte un coordonator național pentru participarea la activitățile planificate.

În domeniul gestionării **resurselor piscicole**, a fost aprobat prin HG nr. 1279/2018, Regulamentul privind autorizarea pescuitului în obiectivele acvatice piscicole naturale și adoptată Legea nr. 7/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 149/2006 privind fondul piscicol, pescuitul și piscicultura. Totodată, prin Ordinul Agenției de Mediu nr. 17/2019 au fost stabilite zonele și perioadele de prohibiție a pescuitului în obiectivele acvatice piscicole naturale pentru anul 2019 prin care a stabilit perioadele de prohibiție și sectoarele în care a fost interzis pescuitul în perioada de reproducere a peștilor.

În contextul preluării celor mai bune practici europene în domeniul gestionării resurselor piscicole și conservării biodiversității acvatice, la data de 14.04.2019, la Chișinău, a avut loc ședința de lucru între experții naționali și experții Directoratului Afaceri Maritime și Pescuit al Comisiei Europene cu scopul evaluării cadrului juridic național privind combaterea pescuitului ilicit, neraportat și nereglementat (IUU fishing).

Menționăm, totodată, că se atestă un progres limitat în realizarea acțiunilor ce țin de combaterea pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat, precum și implementarea unor măsuri eficiente de monitoring și control asupra activităților de pescuit. Alte acțiuni restante includ:

- Semnarea Acordului între RM și Comisia Generală pentru Pescuit în Marea Mediterană;
- Aprobarea Planului de acțiuni comun de combatere a pescuitului ilegal, nedeclarat și nereglementat;
- Aprobarea Planului de acțiuni privind dezvoltarea sectorului piscicol și conservarea resurselor genetice piscicole în bazinele artificiale ale RM;
- Stabilirea sectoarelor prohibite pentru pescuit pe fiecare district bazinier acvatic în parte;
- Colectarea de date privind capturile, debarcările, de date biologice și economice;
- Controale și razii comune cu alte instituții ale autorităților publice centrale, regionale și locale, inclusiv structurile din statele vecine.

CAPITOLUL 14. COOPERAREA ÎN SECTORUL ENERGETIC

Total acțiuni: 48

Numărul de acțiuni realizate: 31

Numărul de acțiuni nerealizate: 17

Nivelul de realizare a acțiunilor – 64%

Conform Secretariatului Cartei Energiei, riscul investițional al RM în domeniul energetic este apreciat în ultimii doi ani ca fiind „foarte scăzut”, calificativ acordat doar pentru două state din cele 34 evaluate⁴.

Sub aspect legislativ o evoluție importantă a constituit adoptarea noii legi cu privire la energetică (Legea nr.174 din 21.09.2017), menită să consolideze independența ANRE, precum și să creeze premise pentru asigurarea unui cadru de afaceri transparent și echitabil în sectorul energetic. În vederea ajustării cadrului de politici cu cel al UE, se remarcă adoptarea Legii nr. 139 din 19.07.2018 cu privire la eficiența energetică și a Legii nr.34 din 16.03.2018 pentru modificarea și completarea Legii nr. 10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile (în legea cadru adoptată în 2016 fiind introduse unele elemente cu incidență în domeniul ajutorului de stat). Totodată, este în proces de revizuire Strategia energetică a RM până în anul 2030, care urmează să fie promovat în cursul anului 2020.

De asemenea, au fost aprobate o serie de acte normative în domeniul energetic inclusiv:

- Regulamentele privind aprovizionarea, transportul, distribuția și furnizarea gazului (Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 112/2019 din 19.04.2019 și nr. 133/2019 din 19.04.2019);
- Regulile pieței gazelor naturale (Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRE nr. 534/2019 din 27.12.2019);
- Regulamentele privind racordarea la rețelele electrice și prestarea serviciilor de transport și de distribuție a energiei electrice (Hotărârea Consiliului de Administrare al ANRE nr. 168/2019 din 31.05.2019 și nr. 112/2019 din 19.04.2019), precum și furnizarea energiei electrice (Hotărârea nr. 169/2019 din 31.05.2019);
- Regulamentul privind inspecția periodică a sistemelor de climatizare din clădiri (HG nr. 1103 din 14.11.2018);
- Regulamentul privind confirmarea statutului de producător eligibil (Hotărârea CA al ANRE nr. 251/2019 din 05.07.2019);
- Regulamentul privind desfășurarea licitațiilor pentru oferirea statutului de producător eligibil (HG nr. 690 din 11.07.2018);
- Regulamentul privind certificarea instalatorilor de cazane, furnale sau sobe pe bază de biomasă, de sisteme fotovoltaice solare și termice solare, de sisteme geotermale de mică adâncime și pompe de căldură (HG nr. 1051 din 08.11.2018);
- Regulamentul privind garanțiile de origine pentru energia electrică produsă din surse regenerabile de energie (Hotărârea CA al ANRE nr. 376 din 28.09.2017);
- Regulamentul cu privire la etichetarea energetică a aspiratoarelor, (HG nr. 688 din 11.07.2018 cu privire la aprobarea completărilor ce se operează în HG nr.1003 din 10.12.2014);
- Regulamentul cu privire la etichetarea energetică a instalațiilor pentru încălzirea apei, a rezervoarelor pentru apă caldă și a pachetelor de instalație pentru încălzirea apei și dispozitiv solar prin (HG nr. 688 din 11.07.2018 cu privire la aprobarea completărilor ce se operează în HG nr.1003 din 10.12.2014);

⁴ Raportul privind evaluarea riscurilor investiționale în sectorul energetic evaluează riscurile aferente politicilor și strategiilor elaborate în sector, cadrul legislativ și normativ existent într-un stat, fără a reflecta aspectele economice, (geo)politice, tehnologice, cele legate de corupție, stabilitatea financiară ș.a. Printre indicatorii analizați, se numără: anticiparea schimbărilor de reglementare și condițiile de investiție, gestionarea proceselor de luare a deciziilor, mediul de reglementare și condițiile de investiție, precum și îndeplinirea angajamentelor naționale și internaționale <https://www.energycharter.org/what-we-do/investment/energy-investment-risk-assessment-eira/>

- Regulamentul cu privire la etichetarea energetică a instalațiilor pentru încălzirea incintelor, a instalațiilor de încălzire cu funcție dublă, a pachetelor de instalație pentru încălzirea incintelor, regulator de temperatură și dispozitiv solar și a pachetelor de instalație de încălzire cu funcție dublă, regulator de temperatură și dispozitiv solar (HG nr. 688 din 11.07.2018 cu privire la aprobarea completărilor ce se operează în HG nr. 1003 din 10.12.2014);
- Regulamentul privind accesul la rețelele de transport al gazelor naturale și gestionarea congestiilor (Hotărârea CA al ANRE nr. 321/2016 din 13.12.2016, iar în cadrul ședinței publice din data de 22.11.2019 a fost aprobată o nouă versiune a acestui regulament);
- Regulamentul privind etichetarea pneurilor în ceea ce privește eficiența consumului de combustibil și alți parametri esențiali, ca urmare a aprobării legii privind etichetarea energetică (HG nr. 685 din 11.07.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la etichetarea pneurilor);
- Metodologia de calculare, de aprobare și de aplicare a tarifelor reglementate pentru serviciul de distribuție a energiei electrice și pentru energia electrică furnizată de furnizorul serviciului universal și de furnizorul de ultimă opțiune (Hotărârile Consiliului de Administrație al ANRE nr. 64 din 22.02.2018 și nr. 65 din 23.02.2018);
- Metodologia de determinare a tarifelor fixe și a prețurilor la energia electrică produsă de producătorii eligibili din surse regenerabile de energie (Hotărârea CA al ANRE nr. 375/2017 din 28.09.2017);
- Regulamentul privind accesul la rețelele electrice de transport pentru schimburile transfrontaliere și gestionarea congestiilor, a fost aprobat prin Hotărârea Consiliului de administrație al ANRE nr. 353/2016 din 27.12.2016, iar în cadrul ședinței publice din data de 22.11.2019 a fost aprobată o nouă versiune a acestui regulament;
- Codul rețelilor de gaze naturale, aprobat de către CA al ANRE în data de 22.11.2019;
- Metodologia de calcul a impactului biocarburanților asupra emisiilor de gaze cu efect de seră (HG nr. 107 din 27.02.2019);

Pe partea de interconexiune o prioritate majoră a constituit-o construcția gazoductului Ungheni-Chișinău. Realizarea proiectului constă în construirea unei conducte de transport de gaze naturale pe direcția Ungheni – Chișinău; trei stații de predare a gazelor naturale (două în Chișinău și una în Ungheni, localitatea Semeni); dotarea centrului de dispecerizare și dirijare de la Ghidighici.

Prin contractul nr. 499 din 22.11.2016 semnat de Ministerul Economiei, Î.S. ”Vestmoldtransgaz” și SNTGN ”Transgaz” (România) au fost contractate serviciile de executare a lucrărilor de proiectare pentru proiectul „Conducta de interconectare a sistemului de transport gaze naturale din România cu sistemul de transport gaze naturale din RM, faza II pe direcția Ungheni-Chișinău”. În rezultatul concursului de licitație la data de 02.05.2019 au fost încheiate toate contractele cu companiile câștigătoare pentru cele 7 loturi. Din cele 7 loturi, către finele anului 2019 erau realizate lucrări pentru 6 din ele, iar pentru Lotul 6 din cauza nerespectării clauzelor asumate de către câștigătorul procedurii de achiziții (prezentarea garanției de bună execuție) „Vestmoldtransgaz” SRL, a demaratat o nouă procedură de achiziții contractul fiind semnat mai târziu.

Până la sfârșitul anului 2019, valoarea totală a investițiilor în gazoductul Ungheni-Chișinău a fost de 55 296 100 EURO, sau circa 60% din valoarea totală a proiectului.

O altă prioritate a ținut de participarea RM în cadrul reuniunilor grupurilor de lucru pentru interconexiunile electrice în Europa Centrală și Europa de Sud-Est (CESEC) pe segmentul de gaze, energie electrică, energie regenerabilă și eficiență energetică. O realizare importantă pentru siguranța energetică a țării o constituie includerea operatorilor naționali de transport și de sistem – SA “Moldovagaz” și SRL “Moldovatransgaz” – în Memorandumul de Înțelegere semnat anterior de către țările participante în proiectul conductei transbalcanice. Această realizare a

permis angajarea companiilor naționale în antrenarea exercițiului de asigurare a fluxului invers de gaze pe magistrala respectivă.

O atenție sporită a fost acordată separării juridice și funcționale a operatorilor de sistem în sectorul gazelor naturale, în conformitate cu condițiile stipulate de pachetul III energetic. Cu sprijinul Secretariatului Comunității Energetice și a partenerilor de dezvoltare, a fost elaborat, și ulterior aprobat de Consiliul de Supraveghere al Moldovagaz la 30.12.2019, planul de separare a operatorului sistemului de transport al gazelor naturale a SRL Moldovatrangaz. Planul de separare urmează modelul de operator independent de transport al UE (ITO), care presupune că Moldovagaz își păstrează dreptul de proprietate a activelor SRL Moldovatrangaz, aferente utilizării rețelei de transport, creând o nouă companie independentă și cu resurse proprii, responsabilă de furnizarea gazelor naturale. Termenul limită pentru implementarea planului de separare este prevăzut pentru octombrie 2020.

În ceea ce privește infrastructura energetică, urmare a intrării în vigoare a Acordului de finanțare RM-BERD (în valoare de 80 mil. Euro, alături de alte 80 mil. Euro oferite de BEI, 61 mil. Euro de către Banca Mondială și o componentă de grant de cca. 40 mil. Euro oferită de către Comisia Europeană) are loc elaborarea proiectului tehnic al liniei interconexiunii electroenergetice Isaccea–Vulcănești–Chișinău, care presupune două componente și anume:

- i) Elaborarea caietului de sarcini pentru stația Back-to-Back;
- ii) Elaborarea caietului de sarcini pentru construcția liniei electrice aeriene (LEA) 400 kV Vulcănești-Chișinău.

Astfel, pentru prima componentă a fost pregătit primul proiect al Raportului inițial elaborarea Caietului de sarcini pentru Stația Back to Back, iar pentru al doilea, specificațiile tehnice pentru construcția liniei electrice aeriene LEA 400 kV Vucanești-Chișinău sunt în proces de elaborare. Lansarea licitației pentru lucrările de construcție a LEA 400 kV este preconizată pentru trimestrul III, 2020.

A fost efectuată certificarea provizorie a operatorului sistemului de transport (OST) al energiei electrice Î.S. „Moldelectrica”, prin care se atestă că operatorul sistemului de transport corespunde cerințelor stabilite de Legea nr.107 din 27.05.2016 cu privire la energia electrică referitor la separarea efectivă și independența operatorului de sistem de titularii de licență care practică activitățile de furnizare și de producere a energiei electrice (Hotărîrea Consiliului de Administrație ANRE nr. 177/2019 din 05.06.2019). Totuși, urmare a consultării cu Secretariatul Comunității Energetice (SCE) a fost luată decizia de încetare a procesului de certificare a OST. Urmare adoptării ulterioare de către Parlament a proiectului de lege pentru modificarea Legii privind administrarea și deținerea proprietății publice, la data de 20.12.2019, ce presupune readucerea APP în subordinea Guvernului, are loc clarificarea aspectelor aferente reluării procedurii de certificare a OST.

A fost elaborat catalogul de măsuri, definit în conformitate cu Manualul de operare și recomandările tehnice ale ENTSO-E și coordonat cu Grupul Regional al Europei Centrale (GR EC) și inclus ca anexă la Acordul dintre Ucraina și RM privind condițiile de interconectare la sistemul ENTSO-E. Î.S. Moldelectrica a semnat la data de 29.06.2017 acordul respectiv, astfel asumându-și responsabilitatea implementării acțiunilor prevăzute în Catalogul de măsuri, cât și alte posibile acțiuni ce vor fi identificate pe parcurs, urmare studiilor suplimentare planificate. Acordul a intrat în vigoare la data de 06.07.2017, urmare semnării acestuia de către Î.S. Moldelectrica și minimul necesar 80% din operatorii existenți ai ENTSO-E.

În rezultatul implementării Legii privind etichetarea produselor cu impact energetic au fost introduse suplimentar 3 categorii de produse cu impact energetic: aspiratoare, instalații pentru încălzirea apei și instalații de încălzire a spațiilor (HG nr. 688 din 11.07.18, de modificare a HG

nr. 1003 din 10.12.2014) și aprobat Regulamentul cu privire la etichetarea pneurilor (HG nr. 685 din 11.07.2018).

Au fost efectuate 57 controale planificate și inopinate privind conformitatea produselor cu impact energetic pentru verificarea marcarei/ etichetarea energetică pentru 6 categorii de produse cu impact energetic, cum ar fi, mașină de spălat, congelator, frigider, aspirator, rolă, aragaz, uscător, lămpi electrice și corpuri de iluminat. În cazul a 25 de controale au fost depistate neconformități. Au fost supuse controlului 220 loturi, în număr de 1231 unități de produse cu impact energetic/sau etichetate conform legii, din care neconforme 132 loturi, în număr de 1024 unități de lipsa instrucțiunii de utilizare în limba de stat, lipsa declarației de conformitate, lipsa avertizărilor, lungimea cablului necorespunzătoare). Au fost eliberate 24 prescripții privind interzicerea temporară a loturilor de produse neconforme, 25 prescripții privind înlăturarea neconformităților și o prescripție privind interzicerea punerii la dispoziție pe piață a produselor (ghirlande decorative, 8 loturi, în număr de 524 bucăți- lungimea cablului necorespunzătoare). Pe numele persoanelor fizice și juridice au fost încheiate 49 procese-verbale cu privire la contravenție.

În rezultatul implementării măsurilor prevăzute de Planul național de acțiuni în domeniul eficienței energetice pentru anii 2016-2018 au fost raportate economii de energie în valoare de cca. 122,7 ktep, comparativ cu ținta stabilită de 130,1 ktep. Totodată, urmare a implementării Planului național de acțiuni în domeniul energiei din surse regenerabile pentru anii 2013-2020 ponderea energiei din surse regenerabile calculată în consumul final brut de energie pentru anul 2018 a atins 27,46% versus 15,2% (obiectiv național calculat conform traiectoriei orientative). Numărul total de producători de energie regenerabilă activi a ajuns la 82 în 2019 cu o putere instalată de 61,6 MW.

A fost menținut un dialog permanent cu UE și alte instituții comunitare/internaționale în domeniul energetic (Secretariatul Comunității Energetice, Secretariatul Cartei Energiei, platforma CESEC, platforma EaP etc.) prin participarea la 43 evenimente tematice.

În calitate de restanțe menționăm următoarele măsuri (majoritatea dintre acestea având un grad avansat de realizare, urmând a fi finalizate/ încheiate în anul 2020):

- Revizuirea Strategiei energetice a RM până în anul 2030;
- Certificarea operatorului sistemului de transport al energiei electrice (OST);
- Elaborarea proiectului tehnic și construcția interconexiunii electroenergetice Isaccea–Vulcănești–Chișinău;
- Implementarea Legii privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile
- Adoptarea Legii cu privire la crearea și menținerea nivelului minim al stocurilor petroliere;
- Elaborarea regulilor pieței energiei electrice;
- Elaborarea și aprobarea cadrului normativ secundar la Legea nr.128 din 11.07.2014 privind performanța energetică a clădirilor.

Elaborarea Hotărârilor de Guvern pentru aprobarea:

- Regulamentului cu privire la autorizarea evaluatorilor de clădiri și inspectorilor sistemelor de încălzire;
- Regulamentului privind criteriile de durabilitate pentru biocarburanți și procedura de verificare a respectării criteriilor de durabilitate la producerea biocarburanților;
- Planului național pentru creșterea numărului de clădiri al căror consum de energie este aproape egal cu zero;
- Coordonarea programelor de etichetare referitoare la eficiența energetică a echipamentelor de birou, ca urmare a aprobării legii privind etichetarea energetic;

- Elaborarea studiului și efectuarea lucrărilor pentru cercetarea zăcămintelor existente de hidrocarburi.

CAPITOLUL 15. TRANSPORTURI

Total acțiuni: 54

Numărul de acțiuni realizate: 24

Numărul de acțiuni nerealizate: 30

Nivelul de realizare a acțiunilor – 44,44 %

În perioada de referință, cooperarea în domeniul transporturilor a continuat să reprezinte un subiect prioritar pe agenda politică și sectorială cu UE. Acțiunile realizate în vederea îndeplinirii angajamentelor asumate în AA au vizat sectorul feroviar, rutier, naval și aerian.

Printre realizările obținute în perioada de raportare la capitolul **transport naval**, menționăm înființarea prin HG 706/2018 a Agenției Navale a RM, care în prezent gestionează toate activitățile în domeniul transportului naval.

În domeniul **transportului aerian**, o realizare importantă o constituie adoptarea prin Legea 301/2017 a Codului Aerian al RM, care a intrat în vigoare la data de 23.03.2019. Codul aerian instituie sistemul național de supraveghere a activităților aferente domeniului aviației civile, fiind stabilite principiile generale pentru desfășurarea activităților agenților aeronautici (operatori aerieni, operatori de aerodromuri, furnizori de servicii de navigație aeriană, etc.)

La 01.06.2019 a intrat în vigoare Protocolul privind aspecte specifice ale echipamentelor aeronautice la Convenția privind garanțiile internaționale în materie de echipamente mobile, încheiat la Cape Town, la 16.11.2001, la care RM a aderat prin Legea nr. 264/2017.

În contextul ajustării legislației naționale cu legislația comunitară precum și îmbunătățirii siguranței zborurilor, au fost adoptate o serie de acte normative naționale care transpun cadrul normativ UE prevăzut în Anexa III la Acordul privind Spațiul Aerian Comun între RM și UE și statele sale membre, inclusiv:

- Legea nr. 192/2019 privind securitatea aeronautică care a transpus în legislația națională Regulamentele UE 300/2008; 1254/2009 și 72/2010 și care stabilește norme comune în domeniul securității aviației civile, măsuri de securitate alternative și proceduri de efectuare a inspecțiilor în domeniul securității aeronautice;
- HG nr. 831/2018 privind aprobarea Regulamentului privind procedurile administrative referitoare la operațiunile aeriene, care transpune Regulamentul UE 965/2012;
- HG nr. 641/2019 privind aprobarea Regulamentului privind menținerea navigabilității aeronavelor și a produselor, reperelor și dispozitivelor aeronautice și autorizarea întreprinderilor și a personalului cu atribuții în domeniu, care transpune Regulamentul UE 1321/2014;⁵
- HG nr. 468/2019 privind aprobarea Regulamentului privind stabilirea cerințelor și procedurilor administrative de certificare pentru navigabilitate și mediu a aeronavelor și a produselor, pieselor și echipamentelor aferente, precum și certificarea organizațiilor de proiectare și producție, care transpune Regulamentul UE 748/2012;
- HG nr. 134/2019 privind adoptarea Regulamentului de stabilire a cerințelor și procedurilor administrative referitoare la certificatele controlorilor de trafic aerian, care transpune Regulamentul UE 340/2015;
- HG nr. 780/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile administrative referitoare la aplicarea și publicarea listei transportatorilor aerieni supuși unei interdicții

⁵ Proiectul a fost adoptat în ședința Guvernului din 17.12.2019, urmează a fi publicat în Monitorul Oficial.

de exploatare în RM, care transpune următoarele Regulamente UE: 768/2006; 2111/2005; 473/2006; 474/2006;

- HG nr. 653/2018 privind Regulamentul privind procedurile administrative referitoare la aerodromuri, care transpune Regulamentul UE 139/2014;
- HG nr. 462/2018 privind aprobarea Regulamentul privind alocarea sloturilor orare pe aeroporturile din RM, care transpune Regulamentul UE 95/93;
- HG nr. 246/2019 Regulamentul de stabilire a normelor și procedurilor cu privire la introducerea restricțiilor de operare referitoare la zgomot pe aeroporturile din RM în cadrul unei abordări echilibrate, care transpune Regulamentul UE 598/2014;
- HG nr. 971/2017 privind Regulamentul privind accesul la piața serviciilor de handling la sol în aeroporturile RM și prin Ordinul nr. 50 al Directorului General al Operatorului de aeroport (SRL "Avia Invest") privind instituirea la data de 26.04.2018 a Comitetului Reprezentanților Utilizatorilor Aeroportului, care transpune Directiva 96/67 UE.

În sectorul **feroviar**, în perioada de raportare, menționăm că a fost elaborat proiectul de lege pentru aprobarea Codului feroviar (transpune Directiva 2012/34; Directiva 2001/14; Regulamentul nr. 913/2010; Directiva 2016/798; Directiva 2007/59; Directiva (UE) 2016/797; Directiva 2016/798; Regulamentul nr. 1370/2007; Regulamentul nr. 1371/2007; Directiva 92/106) care urmează a fi adoptat de către Parlament.

Pe dimensiunea **infrastructurii drumurilor**, remarcăm semnarea în cadrul Summit-ului PaE din 24.11.2017 între RM și UE a Înțelegerii de Nivel Înalt privind Harta indicativă referitoare la rețeaua Trans – Europeană de Transport (TEN-T). În ceea ce privește sectoarele de drumuri incluse în rețeaua TEN-T, sunt în curs de derulare următoarele contracte cu finanțare externă:

- R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 6+446 - km 24+050;
- R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 24+050 - km 68+250;
- R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 96+200 - km 103+913;
- R1 Chișinău - Ungheni - Sculeni, km 74+177 - km 96+200;
- R33 Hîncești - Lăpușna - M1, km 0+000 - km 37+200;
- R16 Bălți - Fălești – Sculeni: I sect. km 4+800 - km 30+270; II sect. km 30+270 - km 59+480";
- R1 ocolirea Bahmut, km 68+250 - km 74+177;
- M3 Porumbrei - Cimișlia km 0+000 - km 19+010;
- M3 ocolirea Comrat, km 0+000 - km 18+263;
- M3 Chișinău - Giurgiulești, km 96+800 - km 122+800; km 122+800 - km 151+200; km 151+200 - km 171+290; km 179+650 - km 190+750;
- M3 ocolirea Slobozia Mare, km 0+000 - km 18+290;
- M2 ocolirea Chișinău, km 0+000 - km 6+550.

Prin reabilitarea și construcția acestor trasee, RM are posibilitatea de a fi parte a unui coridorului regional Odessa-Chișinău-Iași-Târgu-Mureș-Budapest-Vienna-Munchen.

Totodată, se află în proces de achiziție următoarele contracte:

- Reabilitarea drumului R34 Hîncești-Leova-Cahul-Giurgiulești, km 0+000 -km 42+200;
- Reabilitarea drumului R34 Hîncești-Leova-Cahul-Giurgiulești, km 42+200 -km 83+000.

În procesul de ajustare la standardele UE în domeniul infrastructurii, a fost aprobat la 12.04.2019 prin Ordinul MEI nr.94 documentului normativ CP D.02.24:2019 privind „Clasificarea și periodicitatea executării lucrărilor de întreținere și reparație a drumurilor publice”.

În vederea sporirii securității circulației rutiere, prin HG 442/2018 a fost creat Biroul executiv al Consiliului național pentru securitatea circulației rutiere, care reprezintă un centru de coordonare în domeniul siguranței rutiere.

La capitolul restante menționăm progresul limitat pe dimensiunea siguranței aeronautice, care a dus la includerea în aprilie 2019 a unor operatori aerieni din RM în lista de siguranță a UE, așa numita *lista neagră* a operatorilor aerieni cu interdicție de a survola spațiul aerian comun al UE. De asemenea, țara noastră continuă să rămână în *lista neagră* a Memorandumului de la Paris privind controlul statului port.

De asemenea, în perioada de raportare pot fi menționate următoarele acte legislative și normative neadoptate:

- Proiectul de lege cu privire la aderarea RM la Convenția privind transporturile internaționale feroviare (COTIF) din 09.05.1980, semnată la Berna;
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la efectuarea pe drumurile publice a transporturilor rutiere cu greutate și/sau gabarite ce depășesc limitele stabilite (transpune Directiva 96/53);
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la inspecția tehnică periodică a vehiculelor rutiere (transpune Directiva 2014/45);
- Proiect de lege privind modificarea Codului transporturilor rutiere nr. 150 din 17.07.2014 (transpune Directiva 2006/22 și Directiva 2002/15);
- Proiect de lege pentru aprobarea Codului feroviar al RM (transpune Directiva 2012/34; Directiva 2001/14; Regulamentul nr. 913/2010; Directiva 2016/798; Directiva 2007/59; Directiva 2016/797; Directiva 2016/798; Regulamentul nr. 1370/2007; Regulamentul nr. 1371/2007; Directiva 92/106);
- Proiect de lege de modificare a Legii nr. 176 din 12.07.2013 privind transportul naval intern al RM (transpune Directiva 96/75; Directiva 2008/68; Directiva 2005/44);
- Proiectul HG privind condițiile de obținere a brevetelor de conducător al navei de navigație internă pentru transportarea mărfurilor și călătorilor (transpune Directiva 96/50);
- Proiectul HG privind aprobarea cerințelor tehnice pentru navele de navigație interioară (transpune Directiva 2016/629);
- Proiectul HG cu privire la aprobarea Programului național de securitate a aviației civile (transpune Regulamentul nr. 2015/98);
- Proiect de lege cu privire la răspunderea și cerințele de asigurare a operatorilor aerieni și a operatorilor de aeronave (transpune Regulamentele UE 2027/97 și 785/2004);
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile administrative referitoare la personalul navigant din aviația civilă (transpune Regulamentul nr. 1178/2011);
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind codul de conduită pentru sistemele informatizate de rezervare (transpune Regulament nr. 80/2009);

Totodată, în termenii stabiliți în PNAAA nu s-au realizat:

- Înființarea Autorității de Siguranță Feroviară;
- Crearea Fondului Aviației Civile;
- Restructurarea Î.S. Calea Ferată din RM;
- Elaborarea unui sistem de soft integral pentru transportul naval.

CAPITOLUL 16. MEDIU ÎNCONJURĂTOR

Total acțiuni: 59

Numărul de acțiuni realizate: 24

Numărul de acțiuni nerealizate: 35

Nivelul de realizare a acțiunilor – 40,67%

În perioada de raportare, acțiunile realizate în domeniul mediului înconjurător au vizat guvernarea de mediu, gestionarea și protecția apelor și solurilor, precum și conservarea biodiversității.

În vederea efectuării reformei instituționale și consolidarea capacităților în sectorul de mediu, au fost aprobate HG nr. 549/2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu, care implementează politicile de protecție a mediului și efectuează monitoringul calității mediului și HG nr. 548/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului, care asigură controlul respectării legislației ce ține de protecția mediului și acțiunile climatice. Totodată, sunt în proces de elaborare alte două proiecte HG cu privire la organizarea și funcționarea Agenției „Apele Moldovei” și Agenției „Moldsilva”.

În domeniul **guvernării de mediu**, a fost adoptată Legea nr. 11/2017 privind evaluarea strategică de mediu care transpune prevederile Directivelor UE 2001/42 și 2003/35 și aprobat Ordinul MADRM nr. 219/2018 Ghidul cu privire la efectuarea procedurilor privind evaluarea strategică de mediu și ajustat cadrul normativ existent la noul sistem de evaluare strategică. A fost aprobată prin Ordinul MADRM nr. 1/2019 Ghidul cu privire la executarea procedurilor privind evaluarea impactului de mediu. În scopul implementării principiilor economiei „verzi” în armonie cu dezvoltarea economică și bunăstarea socială, a fost aprobat prin HG nr. 160/2018 Programul privind promovarea economiei verzi în RM pentru anii 2018-2020 și Planul de implementare a acestuia.

Pe dimensiunea **protecției solului**, a fost aprobat prin HG nr.554/2017 Planul de acțiuni privind implementarea Programului de conservare și sporire a fertilității solurilor pentru anii 2017-2020.

În vederea **gestionării resurselor de apă** și sporirii calității apelor, au fost realizate următoarele acțiuni:

- adoptată Legea nr. 249/2018 pentru modificarea Legii apelor nr. 272/2011;
- aprobat prin Ordinul MADRM nr. 182 /2018 a Metodologiei privind managementul râurilor mici și mijlocii;
- aprobat prin HG nr. 814/2017 Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru;
- aprobarea aprobat prin HG nr.955/2018 Planul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea-Prut și Marea Neagră;
- aprobat prin HG 491/2019 Conceptul Sistemului informațional automatizat „Cadastrul de stat al apelor”.

De asemenea, a fost adoptată Legea privind calitatea apei potabile nr. 182/2019 (transpune Directiva 98/83/CE), care va intra în vigoare în ianuarie 2021.

Cu scopul gestionării riscurilor de inundații, a fost aprobată HG privind modificarea și completarea HG nr. 1030/2000 „cu privire la aprobarea Schemei de protecție a localităților din RM împotriva inundațiilor” (transpune Directiva UE 2007/60).

La capitolul **gestionarea deșeurilor**, au fost aprobate următoarele acte normative și legislative:

- HG nr. 682/2018 privind Conceptul Sistemului informațional automatizat „Managementul deșeurilor”;
- HG nr. 99/2018 privind Lista deșeurilor;
- HG nr. 501/2018 de aprobare a Instrucțiunii cu privire la ținerea evidenței și transmiterea datelor și informațiilor despre deșeuri și gestionarea acestora;
- HG nr. 212/2018 de aprobare a Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice;
- HG nr. 645/2019 de aprobare Regulamentului privind bifenilii policlorurați;

- Legea nr. 116/2019 pentru modificarea Legii nr. 209/2016 privind deșeurile în scopul creării unei baze legale pentru elaborarea reglementărilor privind incinerarea și coincinerarea deșeurilor și stabilirea cerințelor specifice pentru instalații.

În vederea **conservării habitatelor naturale** și a speciilor de faună și floră sălbatică, prin Legea nr.162/2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prevederile Directivei 92/43 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică au fost transpuse în Legea regnului vegetal nr. 239-XVI/2007 și Legea nr. 94-XVI /2007 cu privire la rețeaua ecologică.

În perioada de raportare, au fost organizate evenimente publice cu scopul informării și sensibilizării societății civile, inclusiv a elevilor și studenților, privind speciile de plante și animale și habitatele care necesită un regim special de conservare.

În sfera **protecției aerului**, se află în proces de elaborare proiectul Strategiei sectoriale privind calitatea aerului și proiectul Legii privind calitatea aerului. Totodată, prin HG. nr.373/2018 a fost aprobat Registrul național al emisiilor și al transferului de poluanți (RETP), prin intermediul căruia sunt raportate, înregistrate și monitorizate emisiile de poluanți. Pentru aplicarea eficientă a Registrului, a fost aprobat prin Ordinul MADRM nr.190/2019 Ghidul pentru facilitarea implementării Registrului național al emisiilor și al transferului de poluanți.

În domeniul **poluării industriale și pericolelor industriale** a fost definitivat proiectul de Lege privind controlul pericolelor de accidente majore care implică substanțe periculoase (transpune Directiva 2012/18/UE (SEVESO III)) și este în proces de elaborare proiectul de lege privind emisiile industriale, care include și mecanismul de autorizare integrată de mediu (transpune Directiva 2010/75/UE).⁶

Începând cu anul 2019, RM beneficiază în cadrul proiectului regional EU4Environment de suport tehnic în procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația comunitară. Acțiunile planificate a fi realizate în cadrul proiectelor vizează sporirea bunăstării populației prin implementarea acțiunilor asociate cu mediu înconjurător, deblocarea acțiunilor pentru o creștere verde, precum și stabilirea unor mecanisme menite să gestioneze mai bine riscurile și impactul asupra mediului.

În calitate de restanțe, menționăm neadoptarea următoarelor acte normative și legislative:

- Proiectul HG privind aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat „Registrul produselor chimice plasate pe piața RM”;
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind interdicțiile și restricțiile la producerea, introducerea pe piață, utilizarea și exportul substanțelor chimice (transpune Regulamentul nr. 1907/2006);
- Proiectul HG cu privire la clasificarea, etichetarea și ambalarea substanțelor și a amestecurilor (transpune Regulamentul nr. 1272/2008);
- Proiect de lege privind controlul asupra riscului de accidente majore care implică substanțe periculoase (transpune Directiva 2012/18/UE);
- Proiect de lege cu privire la habitate (transpune Directiva 92/43);
- Proiectul HG privind gestionarea deșeurilor din industria extractivă (transpune Directiva 2006/21);
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind depozitarea deșeurilor (transpune Directiva 1999/31);
- Proiectul HG pentru aprobarea Programului național de gestionare a deșeurilor și programelor regionale de gestionare a deșeurilor;
- Proiectul HG privind aprobarea Planului de acțiuni pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole;

⁶ Proiectul a fost adoptat în ședința de Guvern din 29.01.2020 și prezentat Parlamentului.

- Proiectul HG pentru aprobarea Strategiei privind managementul nămolului de la stațiile de epurare;
- Proiectul HG pentru aprobarea Metodologiei privind delimitarea zonelor sensibile (transpune Directiva 91/271);
- Proiectul HG pentru aprobarea Metodologiei privind delimitarea aglomerărilor (transpune Directiva 91/271);
- Proiect de lege privind emisiile industriale, care include și mecanismul de autorizare integrată de mediu (transpune Directiva 2010/75/UE).

Alte restanțe la capitolul mediu înconjurător includ:

- Identificarea siturilor Rețelei „Emerald”;
- Crearea Registrului instalațiilor de gestionare a deșeurilor miniere închise;
- Proiectul Ghidului privind procedurile de închidere și de postînchidere aplicabile instalațiilor de gestionare a deșeurilor miniere;
- Proiectul Ghidului privind procedura de gestionare și monitorizare a golurilor de excavare;
- Elaborarea Codului de bune practici agricole pentru protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole;
- Desemnarea zonelor vulnerabile la nitrați;
- Elaborarea planurilor de gestionare a riscurilor de inundații pe districtele bazinelor hidrografice (transpune Directiva 2007/60).

CAPITOLUL 17. POLITICI CLIMATICE

Total acțiuni: 18

Numărul de acțiuni realizate: 9

Numărul de acțiuni nerealizate: 9

Nivelul de realizare a acțiunilor – 50 %

În ceea ce privește acțiunile realizate la capitolul politici climatice, acestea au avut ca prioritate implementarea prevederilor Acordului de la Paris privind schimbările climatice, la care RM este parte începând cu anul 2017. Astfel, țara noastră s-a alăturat comunității internaționale depunând eforturi în combaterea fenomenului schimbărilor climatice la nivel global.

În vederea punerii în aplicare a prevederilor Acordului de la Paris și **atenuării efectelor climatice**, în perioada de raportare au fost realizate un șir de acțiuni:

- Aprobarea prin HG nr.1277/2018 a Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și altor informații relevante pentru schimbările climatice;
- Aprobarea prin Ordinul MADRM nr. 11/2018 a Listei instalațiilor care cad sub incidența Directivei 2003/87 UE privind stabilirea unui sistem de comercializare a cotelor de emisie de gaze cu efect de seră;
- Aprobarea prin HG nr. 107/2019 a Metodologiei de calcul a impactului biocarburanților și a biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de seră.

Totodată, au fost transpuse parțial prevederile Regulamentul (UE) nr. 517/2014, prin HG nr. 483/2019 privind aprobarea Regulamentului cu privire la formarea și atestarea specialiștilor în domeniul tehnicii frigului care conține hidroclorofluorocarburi și gaze fluorurate cu efect de seră.

În decursul perioadei de referință, continuă implementarea Strategiei RM de adaptare la schimbarea climei până în anul 2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobate prin HG nr. 1009/2014, rapoartele anuale de monitorizare a acțiunilor realizate fiind transmise Cancelariei de Stat.

În contextul respectării angajamentelor asumate prin semnarea Acordului de la Paris, actualizarea documentului care vizează Contribuția Național Determinată a țării noastre privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră se află în prezent la etapa finală de elaborare.

A fost elaborat Studiul privind consumul național de combustibil, care a fost prezentat în cadrul evenimentului „Promovarea mobilității nepoluante și eficiente în RM” organizat în perioada 10-11.07.2018, la Chișinău. Ulterior, prin aprobarea HG nr.72/2019 au fost stabilite specificațiile tehnice privind conținutul de plumb în combustibili. Astfel, a fost limitată comercializarea benzinei cu tetraetil de plumb, rezultat din arderea benzinei, care reprezintă un risc pentru sănătatea umană și pentru mediu.

Începând cu anul 2019, RM beneficiază de suportul tehnic al programului EU4Climate în procesul de armonizare a legislației naționale cu legislația comunitară la capitolul acțiuni climatice. Unul din obiectivele principale ale programului vizează integrarea obiectivelor de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră în politicile și planurile de dezvoltare națională.

Restanțele la acest capitol includ următoarele acțiuni:

- Proiect de lege privind modificarea Legii nr. 852-XV din 14.02.2002 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la regimul comercial și reglementarea utilizării hidrocarburilor halogenate care distrug stratul de ozon (transpune Regulamentul nr. 1005/2009);
- Crearea Sistemului de raportare privind emisiile de gaze fluorurate în sectoarele relevante
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind gazele fluorurate cu efect de seră (transpune Regulamentul 517/2014);
- Proiectul HG privind crearea sistemului de monitorizare, raportare, verificare a emisiilor de gaze cu efect de seră (transpune Directiva 2003/87);
- Implementarea Programului de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020, aprobate prin HG nr. 856 din 13.07.2016;
- Elaborarea strategiilor de adaptare la schimbările climatice în domeniile de silvicultură și sănătate;
- Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului cu privire la mecanismul de coordonare a acțiunilor adecvate de atenuare la nivel național.

CAPITOLUL 18. SOCIETATEA INFORMAȚIONALĂ

Total acțiuni: 5

Numărul de acțiuni realizate: 5

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100%

Societatea Informațională este unul din domeniile în care RM a îndeplinit majoritatea măsurile prevăzute pentru perioada de referință. Aceasta se reflectă în transpunerea actelor UE în legislația națională, precum și la cooperarea activă cu autoritățile de reglementare ale UE și autoritățile naționale de reglementare din domeniul comunicațiilor electronice în cadrul Grupului Autorităților de Reglementare în Comunicații Electronice din țările PaE.

Pe parcursul perioadei de raportare, a fost aprobată HG nr. 201 din 28.03.2017 pentru instituirea cerințelor minime obligatorii de securitate cibernetică. Prin implementarea cerințelor de securitate cibernetică se urmărește uniformizarea și sistematizarea procedurilor interne, controlul accesului, securitatea fizică și operațională a infrastructurii de comunicații și IT, planurile de protecție și de recuperare etc. Adicional, în scopul îmbunătățirii nivelului de securitate a datelor cu caracter personal în cadrul sistemelor informaționale a fost elaborată Legea cu privire la schimbul de date și interoperabilitate nr. 142 din 19.07.2018. Prin această Lege, CNPDCP a

obținut competențe noi privind autorizarea conectării la platforma de interoperabilitate. Drept urmare, pornind de la aceste reglementări au fost operate și modificări la Legea nr.467-XV din 21.11.2003 cu privire la informatizare și la resursele informaționale de stat prin Legea pentru modificarea și completarea unor acte legislative nr. 143 din 19.07.2018.

În ceea ce privește organizarea concursurilor de eliberare a licențelor pentru serviciile de programe TV întru suplینirea capacității multiplexurilor cu acoperire națională și regională, nu a fost emisă nici o licență, deoarece nu s-a înregistrat nici un aplicat, fapt explicat prin incapacitatea radiodifuzorilor de a achita sumele pentru multiplex.

În contextul acestui capitol, un efort considerabil în realizarea măsurilor prevăzute în PNAAA 2017-2019 l-a depus Agenția Națională pentru Reglementare în Comunicații Electronice și Tehnologia Informației (ANRCETI) prin participarea la grupul de lucru EaPeRe. Reprezentanții ANRCETI activează în cadrul a trei grupuri de lucru/experti, constituite de EaPeReg: pentru spectrul de frecvențe radio (Spectrum Experts Working Group - SEWG), pentru analiza comparativă a dezvoltării comunicațiilor electronice (Benchmarking Experts Working Group - BEWG), pentru crearea spațiului comun al serviciilor de roaming (Roaming Experts Working Group -REWG).

Printre acțiunile realizate de ANRCETI pe parcursul perioadei de raportare se numără:

- Deținerea președinției EaPeReg în 2017 și organizarea la Chișinău, cu suportul Comisiei Europene (CE), a atelierului de lucru și ședinței Plenare anuale la care a fost aprobată Foia de parcurs pentru anii 2018 - 2019 și rapoartele de activitate ale grupurilor de lucru constituite de EaPeReg;
- Participarea activă în cadrul EaPeReg și în cadrul căruia la reuniunile PaE privind Armonizarea Piețelor Digitale, organizate în cadrul Platformei 2.

CAPITOLUL 19. TURISMUL

Total acțiuni: 6

Numărul de acțiuni realizate: 5

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor – 83,33%

În ce privește domeniul turismului, pe parcursul 2017-2019 RM urmărit consolidarea dezvoltării unui sector al turismului competitiv și durabil, ca factor generator de creștere și emancipare economică, de ocupare a forței de muncă și de schimburi externe. În acest sens, s-a pus accent pe facilitarea condițiilor de activitate a mediului de afaceri (a fost exclusă licența pentru tuoperatori; a fost exclusă clasificarea obligatorie a unităților de cazare turistică), dezvoltarea profesională în domeniul turismului, fiind organizate seminare, traininguri, ateliere de lucru în parteneriat cu Asociațiile de profil, (ADTD, ANTREC, ANTRIM), inclusiv în contextul implementării proiectului ”Dezvoltarea clusterelor agroturistice în Moldova” realizat cu suportul Ambasadei Poloniei în RM.

Agenda anuală a evenimentelor cultural turistice a fost lansată în premieră în anul 2018 sub umbrela Brandului Turistic „Descoperă căile vieții – Discover the routes of life”. În continuare, Agenția de Investiții a promovat agenda cultural turistică elaborată în 2019 printre-un șir de acțiuni, precum și participarea la multiple evenimente organizate la nivel european și internațional.

Reforma cadrului normativ și a autorităților administrației publice centrale (a fost lichidată Agenția Turismului ca autoritate centrală de specialitate, iar funcțiile acesteia au fost distribuite între 4 autorități), nu a permis aprobarea în perioada de raportare a proiectului HG pentru

aprobarea Regulamentului privind acordarea statutului de zonă turistică națională, localitate și stațiune turistică.

CAPITOLUL 20. DEZVOLTAREA REGIONALĂ, COOPERAREA LA NIVEL TRANSFRONTALIER ȘI REGIONAL

Total acțiuni: 27

Numărul de acțiuni realizate: 21

Numărul de acțiuni nerealizate: 6

Rata de realizare: 77,77%

În contextul planificării integrate, a fost elaborat un portofoliu de proiecte (CPV) prioritare de dezvoltare regională aprobat în Documentul unic de program a prevăzut suport pentru următoarele domenii:

- Aprovizionare cu apă și canalizare (AAC) – 15 proiecte (inclusiv studii de fezabilitate);
- Drumuri regionale și locale (DRL) – 15 proiecte cu analiza situațională a drumurilor;
- Eficiența energetică (EE) – 12 proiecte, inclusiv studiile de fezabilitate și schițele de proiect;
- Managementul deșeurilor solide (MDS) – 1 proiect (zona de management a deșeurilor nr. 3 din RD Sud, pentru care a fost elaborat studiul de fezabilitate și documentația de evaluare a impactului asupra mediului).

În rezultat, au fost atrase mijloace financiare pentru implementarea lor după cum urmează:

- AAC și EE – UE a alocat 3,5 mil. Euro pentru elaborarea documentației tehnice și caietelor de sarcini pentru CPV;(prin Acord delegat către GIZ);
- MDS – se negociază cu BEI și BERD alocarea a cca 100, 0 mil. Euro;
- DRL – Banca Mondială a acordat 80, 0 mil. dolari SUA (Acord semnat de MTID) Proiectele vor fi implementate de către Administrația de Stat a Drumurilor.

În anul 2019 au fost aprobate spre finanțare din mijloacele financiare FNDR, 21 proiecte care au fost incluse în DUP 2017-2020 în domeniul drumuri regionale și locale (6 proiecte), aprovizionarea cu apă și sanitație (10 proiecte), managementul deșeurilor solide (1 proiect) și eficiența energetică în clădirile publice (4 proiecte). Astfel, au fost atinși următorii indicatori:

- 9,69 km de drumuri regionale și locale - infrastructură de drum construită/reabilitată;
- 4 poduri/podețe au construite/reabilitate;
- 2 localități beneficiază de acces îmbunătățit la infrastructura rutieră;
- 2460 locuitori au acces îmbunătățit la infrastructura rutieră.

În domeniul infrastructurii de sprijin a afacerilor au fost aprobate spre finanțare din mijloacele financiare FNDR în DUP 2017-2020 pentru 9 proiecte și valorificate mijloace în sumă de 70,13 mil lei și finalizate 2 proiecte cu obiectivul de oferire de suport în afaceri prin asigurarea conectării la infrastructura de acces și utilitățile publice. Astfel, măsurile de asigurare a accesului la utilități publice și la căile de acces a obiectivelor de afaceri au avut următoarele rezultate :

- 1,5 km rețele electrice de tensiune înaltă construite;
- 1 stație de transformare a energiei electrice instalată;
- 0,19 km rețele de apeduct construite;
- 0,51 km rețele de canalizare construite;
- 2,6 km drum de acces construit;
- 26 ha teritoriu amenajat.

În prezent, toate regiunile de dezvoltare dispun de o planificare sectorială în programarea și promovarea potențialului turistic al regiunilor, astfel contribuind la sporirea calității vieții comunităților locale. În vederea susținerii acestui potențial, 5 cereri de finanțare au fost selectate

și propuse pentru includerea în Documentul Unic de Program pentru anii 2017-2020 de către Comisia Interministerială (creată prin Ordinul ministrului nr. 142 din 29.11.2016, cu scopul evaluării și selectării proiectelor de dezvoltare regional).

A fost aprobat un program de revitalizare a zonelor degradate aprobat de Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale.

În cadrul Consiliilor Regionale de Dezvoltare Regională a celor 4 Regiuni de Dezvoltare (Nord, Centru, Sud și UTA Găgăuzia) au fost aprobate programele regionale sectoriale pentru susținerea potențialului dezvoltării economice competitive în regiuni precum și pentru dezvoltarea turismului în regiunile de dezvoltare.

A fost elaborat un raport privind evaluarea necesităților de consolidare a capacităților actorilor la nivel local și regional care vizează consolidarea capacităților Consiliilor Regionale pentru Dezvoltare. În rezultat, Strategia Națională de Dezvoltare Regională (SNDR) pentru anii 2016-2020 prevede schimbarea paradigmei de dezvoltare regională prin agregarea mai eficientă a eforturilor actorilor principali la nivel regional-național; interministerial; regional-local și, respectiv, de sinergizare a resurselor de finanțare a proiectelor regionale. Raportul identifică motivele inerției și subliniază rolul important pe care îl pot juca CRD-urile.

Un mecanism de coordonare a activităților legate de implementarea proiectelor de dezvoltare regională a fost creat în cadrul Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale (CNCRD) care prevede o Instrucțiune pentru utilizatori privind înaintarea propunerilor de proiecte pentru finanțare din Fondul național pentru dezvoltare regională, aprobată prin Decizia CNCRD nr. 4/16 din 10.03.2016.

Au fost elaborate și actualizate programele de instruire în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului prin aprobarea unor programe de studii superioare în domeniul amenajării teritoriului și urbanismului:

- Programul de licență 0731.3 Cadastru și organizarea teritoriului (Cu frecvență, cu frecvență redusă, 240ECTS) Acreditat pentru 5 ani (Ordin nr. 809 din 27.06.2019);
- Programul de licență 0821.1 Silvicultură și grădini publice (Cu frecvență, cu frecvență redusă, 240ECTS) Acreditat pentru 5 ani (Ordin nr. 809 din 27.06.2019);
- Programul de licență 0731.4 Planificare urbană și regională (cu frecvență, 240 ECTS) Acreditat pentru 5 ani Ordin nr. 809 din 27.06.2019.

În urma evaluărilor externe programul de studii și curricula au fost revizuite în baza recomandărilor.

În vederea stimulării cooperării cu UE în domeniul dezvoltării regionale a fost asigurat un schimb periodic de informații în cadrul reuniunii anuale a Clusterului 5. „Agricultură și dezvoltare rurală, pescuit și politică maritimă, dezvoltare regională, cooperare la nivel transfrontalier și regională” prin organizarea a 3 reuniuni a subcomitetului respectiv.

Au fost lansate Programele operaționale comune și apelurile de proiecte pentru Programul Operațional Comun România - Republica Moldova, Programul Operațional Comun „Bazinul Mării Negre 2014-2020” și Programul Transnațional Dunărea.

La 30.06.2019 s-a încheiat Programul Teritorial de Cooperare a PaE R. Moldova – Ucraina 2014 – 2019. Obiectivul strategic al programului a fost consolidarea relațiilor transfrontaliere dintre autoritățile locale, comunitate și societatea civilă în vederea identificării unei soluții comune la provocările sociale și economice în dezvoltarea zonei de frontieră. În cadrul acestui program au fost implementate 12 proiecte din partea RM și 4 din partea Ucrainei. Comisia Europeană a aprobat cele 16 proiecte la sfârșitul anului 2016, respectiv proiectele date au fost implementate în

perioada 2017-2018. Prin intermediul celor 12 proiecte implementate în cadrul Programului RM a beneficiat de 1,5 mln. Euro.

În vederea implicării autorităților locale și regionale în ceea ce privește cooperarea transfrontalieră și regională și a structurilor de gestionare aferente, au fost organizate, în comun cu structurile de management al programelor transfrontaliere, zile informaționale, forumuri de parteneriat și alte evenimente pentru potențialii beneficiari.

Printre acțiunile restante menționăm:

- Elaborarea și aprobarea unui Plan de acțiuni privind regionalizarea serviciilor de aprovizionare cu apă și sanitație;
- Elaborarea programului de instruire pentru consolidarea capacităților instituționale și operaționale ale instituțiilor naționale, regionale și locale din domeniul dezvoltării regionale;
- Elaborarea proiectului HG cu privire la elaborarea Conceptului Planului (Schemei) de amenajare a teritoriului național;
- Adoptarea proiectului de lege cu privire la aprobarea Planului (Schemei) de amenajare a teritoriului național;
- Aprobarea proiectului HG cu privire la elaborarea a trei planuri (scheme) regionale de amenajare a teritoriului;
- Facilitarea și acordarea asistenței autorităților publice locale în aplicarea pentru finanțare din programele europene și din alte fonduri (evenimente de tip „partner search”);
- Facilitarea comunicării coordonatorilor pe priorități (PAC) cu experții naționali pe priorități;

CAPITOLUL 21: SĂNĂTATE PUBLICĂ

Total acțiuni: 13

Numărul de acțiuni realizate: 13

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100 %

În perioada de referință, RM continuă să participe la **cel de-al treilea Program de acțiune al UE în domeniul sănătății** (2014-2020) pentru a prelua cele mai bune practici și a participa la acțiunile comune în parteneriat cu statele membre. În anii 2017-2019, țara noastră a luat parte la 9 acțiuni comune în cadrul programului. Rezultate semnificative au fost înregistrate în cadrul acțiunii comune care se referă la controlul tutunului prin intermediul căreia a fost furnizat suport în implementarea Directivei 2014/40 în ceea ce privește fabricarea, prezentarea și vânzarea produselor din tutun și a produselor conexe. Astfel, Agenția Națională de Sănătate Publică responsabilă de această acțiune, a devenit partener de colaborare în cadrul a nouă pachete de activitate de comun cu alte autorități centrale în domeniul sănătății din Cipru, Spania și Grecia. În cadrul unei alte acțiuni comune ce ține de autorizarea proceselor de preparare în sânge, țesuturi și celule, Agenția de Transplant din RM a fost desemnată membru al consorțiului format din 27 beneficiari, astfel, beneficiind de suport tehnic și financiar în realizarea acțiunilor privind procesele de preparare în sânge, țesuturi și celule. Agenția participă activ în cadrul pachetelor de activități prevăzute și la elaborarea documentelor necesare în domeniu de comun cu alte autorități a statelor membre.

Cu scopul informării și stimulării participării mai active a RM în cadrul programului menționat, în anul 2018, s-a desfășurat prin intermediul instrumentului TAIEX, Atelierul de lucru privind implementarea de către autoritățile competente din RM a celui de-al treilea Program de acțiune al UE în domeniul sănătății (2014-2020).

De asemenea, în perioada de raportare, RM a continuat să participe la activitățile Programului regional de formare în domeniul epidemiologiei de intervenție în regiunea Mediteraneană și Mării Negre (MediPIET) alături de alte state membre precum Franța, Grecia și Spania și în parteneriat cu Centrul European pentru Prevenirea și Controlul Bolilor (ECDC). Experiența în cadrul programului a contribuit la o mai bună coordonare a activităților ce țin de vaccinarea populației și implementarea sistemului național de supraveghere în sănătate. Cu sprijinul Centrului European pentru Prevenirea și Controlul Bolilor, RM participă la rețelele de avertizare timpurie și supraveghere epidemiologică la nivel regional. Astfel, țara noastră are acces la informații din sistemul european de supraveghere (TESSy), responsabil de colectarea, stocarea și diseminarea datelor de supraveghere asupra bolilor transmisibile la nivel european. Totodată, Agenția Națională de Sănătate Publică raportează săptămânal în acest sistem datele ce țin de infecțiile respiratorii virale acute, virusii gripali și infecției HIV/SIDA.

În perioada de raportare, a fost consolidată **Agencia de Transplant din RM**. În scopul îmbunătățirii calității serviciilor medicale prestate, salvării vieții pacienților cu insuficiențe organice terminale și îmbunătățirii calității vieții pacienților prin efectuarea transplantului de organe, țesuturi sau celule umane, a fost aprobat Programul național de transplant pentru anii 2017-2021 prin HG nr. 258 din 28.04.2017. De asemenea, a fost aprobat Programul național de securitate transfuzională și autoasigurare a țării cu produse sanguine pentru anii 2017-2021 prin HG nr. 657 din 23.08.2017 care reglementează cerințele tehnice pentru sânge și componente sanguine.

Totodată, la data de 30.08.2019, Agenția de Transplant a semnat Acordul de colaborare cu Agenția Națională de Transplant din România în baza căruia sunt efectuate transplanturi de organe pentru pacienții aflați pe listele de așteptare. Acordul presupune și un schimb de experiență între experții naționali din ambele state.

Pe dimensiunea **controlul tutunului**, a fost aprobat prin HG nr. 613/2017 Regulamentul sanitar privind avertismentele de sănătate și etichetarea produselor din tutun, a tutunului destinat rulării în țigarete și a produselor conexe. Cu scopul de a institui un sistem național de monitorizare a tendințelor morbidității și mortalității legate de consumul produselor din tutun, a informa și a educa populația în privința daunelor cauzate de fumat precum și a iniția unele programe de consiliere pentru persoanele fumătoare, în 2017 a fost aprobat prin HG nr.1015 Programul național privind controlul tutunului pentru anii 2017-2021 și Planul de acțiuni privind realizarea acestuia.

CAPITOLUL 22. PROTECȚIA CIVILĂ

Total acțiuni: 29

Numărul de acțiuni realizate: 24

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 82,75%

Cu referire la **domeniul protecției civile**, menționăm că în perioada de raportare a continuat implementarea Programului finanțat de UE în domeniul prevenirii, pregătirii și reacționării la dezastrele naturale și antropogene în zona de est (PPRD East 2). Grupul de lucru privind suportul țării-gazdă (HNS) din cadrul programului respectiv a elaborat Regulamentul de acordare a suportului țării gazdă în situații excepționale, aprobat prin HG nr. 408 din 6.06.2017 și este aplicat de instituțiile naționale responsabile.

RM a găzduit exercițiul internațional de teren „EU MOLDEX 2017” (18-21.09.2017) privind managementul situațiilor excepționale, la care au participat echipe din Armenia, Azerbaidjan,

Belarus, Georgia, Ucraina, Moldova, România, Republica Cehă și Danemarca. În cadrul unei conferințe găzduită de Serviciul de salvatori și pompieri al Ministerul Afacerilor Interne din Cehia (6-8.02.2018) cu scopul de a sintetiza lecțiile învățate în cadrul ultimului exercițiu, a fost atestată necesitatea elaborării de către RM a Legii cu privire la scutirea de taxe și plăți legate de intrarea/ieșirea din RM a echipelor/module internaționale de intervenție, precum și continuarea programului PPRD East. În cadrul programului PPRD East 2 la Centrul de dirijare în situații excepționale (CDSE) a fost organizat un exercițiu de stat major în cazul unei situații excepționale generate de un cutremur de pământ (23-24.01.2018).

Pe parcursul anilor 2017 – 2019, 1024 angajații Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU) au participat la 298 de evenimente de specialitate (instruiri, forumuri, schimburi de experiență, exerciții în teren), printre care vizita de studiu privind evaluarea riscurilor de dezastru în cadrul Directoratului Național pentru Protecție și Salvare din Croația (23-27.04.2018).

În scopul apropierii RM de Mecanismul de protecție civilă al UE, a fost instituit un grup de lucru și a fost elaborat un Plan de acțiuni care conține o serie de măsuri pentru dezvoltarea cooperării în această sferă. Totodată, în cadrul IGSU au fost identificate persoane pentru participare la Programul de Instruire al Mecanismului Protecției Civile al UE.

De asemenea, în perioada de raportare a fost îmbunătățită baza tehnico-materială în domeniul protecției civile. Au fost inaugurate 21 posturi noi de pompieri și salvatori, precum și posturi de voluntari. Au fost dotate și autospecialele de intervenție cu sisteme GPS de localizare, 40 dintre acestea fiind integrate în aplicația specializată ResqMAP.

Un sistem teritorial de avertizare timpurie în caz de inundații în regiunea râului Prut a fost dezvoltat în cadrul unui proiect susținut de UE și în colaborare cu partenerii ucraineni. În rezultatul acestuia, au fost instalate 7 sirene în 4 orașe din nordul Moldovei și 5 sirene în 5 orașe din regiunea Cernăuți, care vor facilita prevenirea manifestării situațiilor excepționale.

Accesul populației la asistența medicală urgentă a fost facilitat datorită continuării implementării proiectului „Îmbunătățirea infrastructurii de operare a Serviciului Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare (SMURD) și de pregătire a personalului de intervenție în situații de urgență în zona transfrontalieră dintre RM și România”. La 27.06.2019, a fost semnat Contractul de grant pentru finanțarea și implementarea proiectului SMURD 2.

Informarea populației, în special a tinerilor, cu privire la situațiile excepționale posibile și regulile de comportament și acțiune a constituit o altă direcție de acțiune. În perioada de referință au fost realizate 13 campanii de informare prin intermediul cărora au fost informate 457.822 persoane. Adicional la instruirii, au fost desfășurate 5 campanii de prevenire a incendiilor în sectorul locativ, campania de prevenire a înecurilor în perioada rece a anului și campania socială menită pentru prevenirea situațiilor de risc în rândul copiilor cu genericul „Salvăm prin prevenire” prin intermediul căreia au fost instruiți 5803 minori din instituțiile școlare și preșcolare din țară.

Restanțele principale ale Capitolului includ: identificarea unui proiect pentru creșterea capacităților experților naționali privind evaluarea riscurilor (I7), elaborarea unei Metodologii la nivel de țară privind evaluarea riscului la SE (I8), instruirea corpului de comandă și dispecerilor serviciilor regionale de dispecerat ale IGSU privind utilizarea resurselor sistemului informatic geografic în managementul operațional (I10), identificarea partenerilor externi de dezvoltare pentru implementarea proiectelor vizând reabilitarea sistemelor de notificare timpurie a populației în caz de SE în RM (I14), desfășurarea antrenamentelor periodice de comunicare și schimb de informații între serviciile operative de dispecerat 24/7 (I1).

CAPITOLUL 23. COOPERAREA ÎN MATERIE DE ÎNVĂȚĂMÂNT, FORMARE, MULTILINGVISM, TINERET ȘI SPORT

Total acțiuni: 36

Numărul de acțiuni realizate: 32

Numărul de acțiuni nerealizate: 4

Nivelul de realizare a acțiunilor – 88,89%

În scopul asigurării calității în educație și promovării competitivității **Învățământului superior** din RM pe arena internațională a continuat procesul de evaluare externă și acreditare a programelor de studii în instituții de învățământ superior. În perioada de referință, urmare a evaluărilor externe de către ANACEC, Guvernul a aprobat acreditarea a circa 230 de programe la licență și master, din care 26 au obținut și acreditare internațională (Agenții de Acreditare din România, Germania și Estonia).

În scopul modernizării învățământului superior au fost aprobate Regulamentul de organizare a studiilor superioare de licență (ciclul I) și integrate (Ordinul MECC nr.1625/2019) și Regulamentul de conferire a titlurilor științifico-didactice (HG 325/2019). Peste 900 de planuri de învățământ la ciclul I, Licență și peste 600 - la ciclul II, Master, în cadrul a 20 instituții de învățământ superior au fost aprobate/revizuite în perioada 2017-2019.

O realizare importantă în domeniul dat o constituie desfășurarea testării internaționale PISA 2018 și înregistrarea pentru testarea PISA 2021. Conform rezultatelor obținute în cadrul testării PISA 2018, cu participarea reprezentanților Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), RM este una dintre cele 7 țări care au înregistrat o creștere a rezultatelor la fiecare domeniu și la fiecare ciclu de participare.

În perioada 2017-2019, RM a participat activ în acțiunile Programului UE Erasmus+ al CE.

Astfel, în contextul Acțiunii cheie KA1 (Credit Mobility) instituțiile de învățământ superior au obținut circa 1570 de mobilități academice de scurtă durată. Pentru selecția ICM 2019: au fost obținute 566 mobilități. În apelul 2019 și 2020 pentru proiectele ICM, instituțiile de învățământ din RM beneficiază de un buget suplimentar de 1.425 milioane EUR /an.

Cu referire la acțiunea cheie KA2 (Capacity Building) au fost selectate pentru finanțare 10 proiecte cu participarea instituțiilor de învățământ superior din RM și a continuat implementarea a 7 proiecte din apelurile anterioare. Proiectele obținute susțin instituțiile naționale de învățământ în promovarea leadership-ului și a unui management eficient, crearea clusterelor pentru cercetare și inovații, dezvoltarea curriculei universitare.

În perioada 2017-2019 au fost selectate pentru finanțare 6 proiecte Jean Monnet. Este de menționat că, în perioada 2014-2019, instituțiile de învățământ din RM au valorificat 17 proiecte Jean Monnet.

Implementarea Programul eTwinning s-a extins și cantitativ și calitativ. Pentru perioada de raportare, statisticile pentru Program sunt următoarele: 125 instituții de învățământ general - membre eTwinning (în 2017 – 47, în 2018 – 35, în 2019 - 43); 276 de cadre didactice înregistrate pe Platformă (în 2017 – 101, în 2018 – 68, în 2019 - 107); 1000 de cadre didactice formate în cadrul Programului; 150 de Certificate Naționale de Calitate și 125 de Certificate Europene de Calitate a Programului eTwinning acordate; 963 de proiecte eTwinning, care sunt în derulare sau finalizate (în 2017 – 261, în 2018 – 331, în 2019 - 371).

Cu referire la studiile superioare de doctorat, menționăm aprobarea Metodologiei aprobării conducătorilor de doctorat (HG nr.326/2019) și a Metodologiei de conferire și confirmare a

titlurilor științifice (HG nr.497/2019). La etapa actuală, studiile superioare de doctorat, ciclul III, se organizează pentru 465 de programe doctorale autorizate provizoriu, în cadrul a 46 de Școli doctorale, înființate de 28 de instituții organizatoare de doctorat.

În 2017 a fost aprobat Cadrul Național al Calificărilor (HG nr.1016/2017), care prevede principiile de bază de aducere în concordanță a sistemului național al calificărilor cu cel european, astfel asigurând modernizarea și transparența acestuia. În vederea asigurării credibilității sistemului național de educație și de formare, atât la scară națională, cât și internațională, a fost instituit Registrul Național al Calificărilor (HG nr.1199/2018).

În 2019 a fost aprobată Metodologia de elaborare, revizuire și validare a standardelor de calificare. Prin urmare au fost elaborate și aprobate cca 50 de standarde de calificare pentru învățământul profesional tehnic și superior, cu implicarea angajatorilor, în scopul pregătirii specialiștilor în diferite domenii conform cerințelor pieței muncii.

La capitolul Învățării pe parcursul întregii vieți, pentru funcționarea Sistemului național de validare a educației nonformale și informale, au fost aprobate Regulamentul cu privire la certificarea competențelor dobândite în contexte de educație nonformală și informală (Ordinul MECC nr.65/2019) și Certificatul de calificare, eliberat la validarea educației nonformale și informale (Ordinul MECC nr.1438/2019). În perioada de raportare au fost create 4 centre de validare a educației nonformale și informale.

În ceea ce privește **învățământul profesional tehnic (VET)**, promovarea cooperării între sistemul de învățământ și sectorul privat a fost asigurată prin dezvoltarea cadrului normativ privind învățământul dual, în acest sens fiind aprobate Regulamentul cu privire la organizarea programelor de formare profesională tehnică prin învățământ dual (HG nr.70/2018); Planul-cadru pentru învățământul profesional tehnic dual și Ghidul practic de implementare a acestui plan-cadru (Ordinele MECC nr.1331/2018 și nr.1837/2018).

Este de menționat că Învățământul dual a devenit mai solicitat astfel, dacă la începutul perioadei de raportare doar 220 de elevi își desfășurau studiile din 8 școli profesionale cu 15 agenți economici, atunci spre sfârșitul perioadei numărul de elevi este de 1355 de elevi și se realizează în parteneriat cu 42 de instituții de învățământ și 85 de agenți economici. Dezvoltarea acestui sistem a contribuit la creșterea calității formării forței de muncă.

De asemenea, a fost inițiată procedura de evaluare externă a programelor de formare profesională, fiind aprobat Planul de acțiuni a evaluării externe a programelor de formare profesională tehnică în instituțiile de învățământ profesional tehnic (Ordinul MECC nr.1014/2018) și acreditate/autorizate provizoriu 94 programe de studii (HG nr.578/2018, Ordinele MECC nr.80/2019, nr.999/2019).

În perioada de raportare a continuat consolidarea a 10 Centre de Excelență pe domenii formare profesională, au fost aprobate domeniile de specializare ale acestora (Ordinul MECC nr.795/2019), iar în cadrul a 5 Centre au fost instituite secții de formare continuă.

În domeniul **tineretului**, în perioada de referință a continuat implementarea Programului de granturi dedicat dezvoltării sectorului neguvernamental de tineret din RM, prin care se oferă, în bază de concurs, suport logistic și financiar pentru realizarea inițiativelor, programelor și proiectelor de tineret. În total, în perioada respectivă au fost finanțate, implementate și raportate 75 de proiecte pentru o sumă estimativă de circa 17,3 milioane lei (în anul 2017 – 28, în 2018 - 23, în 2019 - 24). Proiectele susținute s-au axat pe următoarele priorități: Participarea tinerilor; Servicii pentru tineri; Oportunități economice pentru tineri și Consolidarea sectorului de tineret.

A fost lansat și este în derulare Programul de Dezvoltare a Centrelor de Tineret pentru anii 2017-2022, în cadrul căruia pe parcursul perioadei de raportare au fost încheiate 22 de acorduri de parteneriat cu APL de nivelul II (Consilii Raionale). Prin urmare, 22 de Centre raionale de tineret și cca 20 filiale ale acestora sunt dotate cu echipament tehnic și mobilier, iar în majoritatea dintre acestea este asigurat accesul la rețeaua de internet. În 2017 a fost creat Fondul Comun pentru dezvoltarea serviciilor de tineret inclusiv pentru cei mai vulnerabili.

Raportul cu privire la implementarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 a fost elaborat și a prezentat Guvernului anual în termenii stabiliți. Totodată, în cadrul planului de cooperare cu UNICEF Moldova în anul 2018 a fost realizată Evaluarea la mijloc de termen a Strategiei, unde s-a constatat că cca 75% din acțiuni au fost realizate. Această evaluare nu a luat măsurile și acțiunile realizate pe parcursul anului 2019, iar ultimul an de implementare a documentului de planificare strategică este 2020⁷.

Pe parcursul anilor 2017-2019 a fost implementat Programul de asistență pentru consolidarea și dezvoltarea instituțională a Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor, care constă în acordarea suportului financiar și metodologic pentru consolidarea capacităților de organizare și funcționare ale Consiliilor Raionale/Municipale ale Tinerilor. Actualmente, Rețeaua Națională a Consiliilor Raionale/Municipale de Tineret reprezintă 23 Consilii raionale/municipale ale tinerilor, ceea ce constituie 63% din numărul total de unități administrativ-teritoriale ale RM.

Pentru promovarea cooperării în domeniul activităților **sportive și fizice** în perioada de raportare cu suportul financiar al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării, pe teritoriul RM au fost organizate 8 competiții internaționale de anvergură.

Restanțe constituie crearea Agenției Naționale pentru Dezvoltarea Programelor și Activității de Tineret și înregistrarea Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional la EQAR;

CAPITOLUL 24. COOPERAREA ÎN DOMENIUL ACTIVITĂȚILOR DE CERCETARE, DE DEZVOLTARE TEHNOLOGICĂ ȘI DEMONSTRATIVE

Total acțiuni: 16

Numărul de acțiuni realizate: 14

Numărul de acțiuni nerealizate: 2

Nivelul de realizare a acțiunilor : 87,5 %

Printre realizările importante în perioada de raportare se numără adoptarea prin Legea nr.190 din 21.09.2017 a modificărilor la Codul cu privire la știință și inovare în conformitate cu recomandările experților europeni și racordarea acestuia cu Codul educației, aprobarea Programului național în domeniile cercetării și inovării pentru anii 2020-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acestuia (HG nr.381/2019).

De asemenea, în scopul îmbunătățirii potențialului de cercetare și inovare al RM a fost aprobată și se implementează Foaia națională de parcurs pentru integrarea RM în Spațiul european de cercetare pe anii 2019-2021 și Planul de acțiuni privind implementarea acesteia (HG nr.1081/2018).

⁷ Prin HG nr.1 din 03.01.2020 pentru modificarea anexei nr.2 la HG nr.1006/2014 cu privire la aprobarea Strategiei naționale de dezvoltare a sectorului de tineret 2020 și a Planului de acțiuni privind implementarea acesteia, a fost revizuit planul de acțiuni al Strategiei.

În 2018 în contextul reformei sectorului științei a fost creată Agenția Națională pentru Cercetare și Dezvoltare (HG nr.196/2018) responsabilă de implementarea politicilor statului în domeniile cercetării, inovării și dezvoltării, iar Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a devenit fondator al Universității și al Liceului Academiei de Științe a Moldovei (HG nr.197/2018) și al 19 institute de cercetare (HG nr.50/2018).

În vederea creșterii capacității de cercetare și consolidării participării RM la programul-cadru de cercetare al UE "Orizont 2020" a fost dezvoltată platforma web de diseminare a Programului UE H2020⁸, precum și restabilită activitatea Oficiului RM pentru Știință și Tehnologie pe lângă UE (MOST), care și-a restabilit calitatea de membru al rețelei oficiilor de legătură în domeniul S&T cu sediul în Bruxelles - IGLO RTD.

În 2018, RM a devenit membru cu drepturi depline COST (Cooperarea Europeană în Domeniul Științei și Tehnologiei).

Pe parcursul anilor 2017-2018 au fost întreprinse acțiuni în vederea implementării și popularizării programului EURAXESS⁹ și extinderii serviciilor sale în regiunile țării, fiind implicate 26 de puncte locale de contact. De asemenea, au fost organizate zilele de informare privind oportunitățile Programului, în special la segmentul ce ține de mobilitatea cercetătorilor la nivel regional și național.

În ceea ce privește participarea cercetătorilor din RM în Programul-cadru al UE pentru cercetare și inovare „Orizont 2020”, la care țara noastră este asociată, remarcăm că la momentul actual, sunt înregistrate 53 de Acorduri de Grant semnate cu finanțare europeană, obținută de 66 de organizații de cercetare, de învățământ superior, IMM-uri, ONG-uri ș.a. din RM, cu valoarea totală de 6 181 993 Euro, și 66 de propuneri de proiecte se află la etapa de evaluare a CE¹⁰. Astfel, menționăm că în anul 2017 au fost semnate 10 Acorduri de Grant (proiecte finanțate), în 2018 - 9, iar în 2019 - 10, valoarea totală obținută de RM în perioada de raportare constituind 3 985 364 Euro.

În 2018 a avut loc prima reuniune a Comitetului mixt RM-UE în domeniul cercetării și inovării (R&I) instituit de acordul care asociază RM la Programul Cadru al UE „Orizont 2020”.

Pe parcursul perioadei de raportare a fost valorificat statutul de țară asociată la Programul „Orizont 2020”. În acest context, a fost susținută rețeaua Punctelor Naționale de Contact (24 de membri) prin convocarea trimestrială a ședințelor comune, organizarea zilelor de informare, finanțarea participării acestora la training-uri internaționale, implicarea în evenimente de diseminare a oportunităților Programului UE „Orizont 2020” și promovarea acestuia.

Informarea instituțiilor europene, precum și a statelor-membre ale UE despre ultimele evoluții în sfera de cercetare-dezvoltare din RM s-a realizat prin participarea reprezentanților oficiali și experților naționali la ședințele Comitetelor de Program ale Programului-cadru Orizont 2020, organizate de Comisia Europeană (în anul 2017 - la 40 de ședințe, în 2018 - 20, în 2019 – 35).

De asemenea, RM a devenit partener în cadrul consorțiilor Programului Orizont 2020, precum: Water Works JPI, ERANET.RUS.PLUS, Biodiversa JPI, AMIR JPI, COST și Europa enterprise Network.

În contextul promovării oportunităților oferite de Programul „Marie Skłodowska Curie” și de Consiliul European de Cercetare (ERC), pe parcursul perioadei de referință numărul

⁸ www.h2020.md

⁹ Programul EURAXESS TOP 3 s-a finalizat la 31.08.2018.

¹⁰ Datele sunt preluate de pe platforma e-CORDA destinată proiectelor din cadrul Orizont 2020.

participărilor instituționale din RM a crescut, constituind în anul 2017 - 5, în 2018 - 10, în 2019 - 10.

În contextul integrării Agendei Europene pentru știința deschisă în politicile naționale din domeniile cercetării și inovării a fost constituit Grupul de Lucru pentru organizarea și desfășurarea procesului de descoperire antreprenorială și elaborarea Foii Naționale de Parcurs privind Specializarea inteligentă în RM (Ordinul MECC nr.1774/a/2018). Pentru diseminarea informației privind Știința Deschisă la nivel național, pe site-ul IDSI a fost creată o rubrică dedicată <https://idsi.md/stiinta-deschisa>.

Printre evenimentele importante organizate la Chișinău în domeniul dat menționăm lansarea proiectului ”Studiul subregional pentru politici de inovare”, scopul căruia este evaluarea sferei de aplicare și calitatea politicilor, instituțiilor și proceselor de inovare în țările PaE (din 10.09.2019) și Conferința Anuală a PaE pentru Cercetare și Inovare ”EU – EaP Research&Innovation Co-operation beyond 2020”, dedicată celei de-a X-a aniversări a PaE (din 21.10.2019).

Nu s-a reușit aprobarea în perioada de raportare a HG pentru aprobarea Strategiei Naționale privind Știința Deschisă și a Planului de acțiuni aferent și a HG pentru aprobarea Foii de Parcurs privind Specializarea Inteligentă în RM.

CAPITOLUL 25. COOPERAREA ÎN DOMENIUL CULTURII, AL POLITICII AUDIOVIZUALE ȘI AL MASS-MEDIA

Total acțiuni: 33

Numărul de acțiuni realizate: 23

Numărul de acțiuni nerealizate: 10

Nivelul de realizare a acțiunilor – 69,69 %

Printre principalele rezultate obținute în sectorul **culturii** în perioada de raportare menționăm elaborarea Foii de parcurs pentru susținerea de start-up-uri în domeniul industriilor creative, care este în proces de realizare. De asemenea, în vederea consolidării capacităților de dezvoltare a antreprenoriatului cultural în sectoarele culturale și creative (inclusiv patrimoniul cultural) și a capacităților de prestare de servicii culturale au fost susținute 2 start-up-uri prin intermediul Memorandumului de Înțelegere între Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Proiectul de competitivitate în Moldova, Academia de Muzică, Teatru și Arte plastice, Asociația companiilor creative din Moldova pentru crearea Centrului național de susținere a industriilor creative “Creative Hub”, semnat în 2017. La fel, la Chișinău a fost inaugurat primul centru de excelență dedicat industriilor creative „ARTCOR” (la 3.06.2019), platformă ce reunește sectorul privat și mediul academic în domeniul creativ, având drept scop dezvoltarea antreprenoriatului creativ și stimularea schimbul de know-how și idei.

În scopul dezvoltării industriei cinematografice și altor opere audiovizuale, menționăm aprobarea Legii privind atragerea investițiilor străine în domeniul producției de film și alte opere audiovizuale (Nr.154 din 26.07.2018), responsabilitatea de atragere a investițiilor și administrare a Schemei de investiții în domeniul cinematografic fiind atribuită Agenției de Investiții.

Întru exprimarea talentului creativ și a stimulării originalității și calității, pe parcursul perioadei de referință a fost realizat studiul „Potențialul industriilor creative în RM” prin intermediul Programului „Cultură și Creativitate” al PaE¹¹ și au fost susținute financiar în total 38 proiecte de **producție cinematografică** (în anul 2017- 15, în 2018 - 12, în 2019 - 11).

¹¹ <https://www.culturepartnership.eu/ro/article/forum-moldova-ro>

Menționăm, totodată, organizarea și desfășurarea sesiunilor de informare și instruire planificate pentru specialiștii din domeniul biblioteconomic, case de cultură și patrimoniu imaterial privind participarea și accesarea finanțării Programului **Europa Creativă**.

Operatorii culturali din RM sunt eligibili pentru a aplica la toate componentele sub-programului Cultura și la 4 dintre componentele sub-programului Media. Cu toate acestea, în perioada anilor 2017-2019 interesul operatorilor culturali pentru program este în scădere, în pofida intensificării vădite a activității Biroului Europa Creativă. Tendința respectivă se explică prin competiția foarte dură din cadrul programului și interes diminuat al potențialilor parteneri atestat în ultimii ani ai programului. Deși în perioada de referință au fost depuse în total 28 proiecte (în anul 2017 - 17, în 2018 - 6, în 2019 - 6), RM a beneficiat de finanțarea doar a unui singur proiect (în 2018 în cadrul subprogramului Cultura de 4120,00 euro pentru implementarea proiectului "MusXChange", ce sprijină consolidarea capacităților profesionale și mobilitatea transnațională a tinerilor muzicieni din Moldovan National Youth Orchestra).

Organizarea pe parcursul ultimilor ani a evenimentelor culturale cum sunt Zilele europene ale Patrimoniului, Noaptea Muzeelor și Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor a constituit un bun prilej pentru valorificarea patrimoniului cultural mobil și imobil, precum și creșterea gradului de conștientizare a populației a valorilor culturale naționale, ceea ce se atestă prin creșterea anuală a participanților la evenimentele organizate. Totodată, prin derularea evenimentelor culturale în consonanță cu tematicile propuse de UE, continuă integrarea RM în circuitul valorilor culturale europene.

De asemenea, pe parcursul perioadei de referință a fost acordat sprijin și facilitată mobilitatea artiștilor din diferite domenii ale culturii: muzică, artele plastice, artele spectacolului etc.

În domeniul **audiovizualului** în perioada de referință au fost întreprinse un șir de acțiuni îndreptate spre îmbunătățirea cadrului legal pentru dezvoltarea mass mediei audiovizuale.

O realizare importantă în acest sens o constituie adoptarea și intrarea în vigoare a Codului serviciilor media audiovizuale al RM (Legea nr.174 din 08.11.2018), care transpune standardele europene privind accesul la serviciile media audiovizuale în conformitate cu Directiva 2010/13/UE.

Au fost aprobate Concepția națională de dezvoltare a mass-mediei, intrată în vigoare la 24.08.2018 (Legea nr.67 din 26.07.2018), Metodologia de monitorizare a radiodifuzorilor aflați sub jurisdicția RM (Decizia CCA nr.29/180 din 09.11.2018), noul model de Ofertă a serviciilor de programe retransmise pe teritoriul RM (Decizia CCA nr.18/123 din 21.06.2018). De asemenea, Consiliul Audiovizualului a aprobat conceptual Proiectul Regulamentului privind asigurarea dreptului de acces la serviciile media audiovizuale a persoanelor cu dizabilități de văz și auz (Decizia nr. 61/216 din 30.12.2019).

În contextul desfășurării scrutinelor electorale în anii 2018 și 2019, CCA a aprobat „Concepția privind reflectarea campaniei electorale la alegerile locale noi ale primarilor în unele localități din data de 20.05.2018 de către instituțiile audiovizualului din RM” (Decizia nr. 8/47 din 26.03.2018) și „Concepția de reflectare a campaniei electorale pentru alegerile parlamentare și a referendumului republican din 24.02.2019 de către instituțiile mass-media audiovizuale din RM” (Decizia nr. 33/202 din 06.12.2018)¹².

¹² Noul Cod al serviciilor media audiovizuale, precum și art. 70 din Codul Electoral al RM nu statuează competențele Consiliului Audiovizualului de a adopta *Concepția de reflectare a campaniei electorale pentru la alegerile parlamentare noi în circumscriptiile electorale uninominale nr. 17, 33, 48 și 50 și alegerile locale generale din 20.10.2019 de către furnizorii de servicii media aflați sub jurisdicția RM.*

Totodată, în vederea asigurării echilibrului pluralismului politico-social pe piața media audiovizuală a RM, CCA a efectuat, în limita competențelor sale, monitorizarea Campaniilor electorale pentru alegerile locale noi ale primarilor în unele localități din 20.05.2018 (Deciziile CCA nr. 13/81 și 13/82 din 07.05.2018; 14/85, 14/86 și 14/87 din 17.05.2018; 17/104 și 17/105 din 08.06.2018), precum și cele parlamentare și referendumul republican din 24.02.2019, fiind elaborate trei rapoarte de monitorizare (Deciziile CCA nr. 9/27 din 15.02.2019, nr. 10/30 din 21.02.2019 și nr. 14/43 din 15.03.2019).

Pe parcursul anilor 2017-2019 CCA a dezvoltat dialogul bilateral și multilateral prin intermediul platformelor autorităților regulatorii, fiind preluate și implementate o serie de bune practici în domenii cheie pentru activitatea Consiliului: Regulamentul privind procedura și condițiile de organizare și desfășurare a licitației pentru selectarea companiei care va efectua măsurarea cotelor de audiență în RM (CNA, România - Decizia CCA nr.25/168 din 09.10.2018), Metodologia de monitorizare a tăriei sonore (ERC, Portugalia - Decizia CCA 34/204 din 18.12.2018)¹³, Metodologia de monitorizare a serviciilor media audiovizuale prin prisma asigurării securității informaționale a statului (Letonia și Lituania).

CCA a menținut dialogul cu instituții regulatorii de profil europene în vederea schimbului de experiență pe dimensiunea combaterii rasismului și xenofobiei, fiind semnate Memorandumul de Înțelegere cu Entitatea Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor (UN Women) (la 3.09.2018) și Acordurile de Cooperare cu autoritățile regulatorii de profil din Lituania (la 15.11.2018) și România (la 21.11.2019), ultimele având drept scop consolidarea relațiilor bilaterale în vederea dezvoltării și alinierii domeniului audiovizualului din RM la standardele europene.

În vederea dezvoltării spațiului audiovizual autohton și acordării resurselor financiare pentru producerea programelor în anii 2017 și 2018 au fost organizate concursuri de selectare a proiectelor de programe audiovizuale. Proiectele învingătoare prin vot deschis au fost finanțate din Fondul de susținere a radiodifuzorilor (Deciziile CCA nr. 30/223 din 01.12.2017, 33/237 din 19.12.2017, nr. 24/166 din 28.09.2018 și 31/194 din 19.11.2018). Începând cu anul 2019, urmare a intrării în vigoare a noului Cod al serviciilor media audiovizuale, care nu mai prevede instituirea Fondului menționat mai sus, Consiliul Audiovizualului nu dispune de resursele financiare necesare și de bază legală pentru a acorda subsidii furnizorilor de servicii media audiovizuale.

De asemenea, întru asigurarea protejării patrimoniului lingvistic și cultural-național de către radiodifuzorii CCA a realizat mai multe monitorizări tematice de interes major a posturilor de televiziune, acestea fiind selectate în funcție de acoperire și de ponderea emisiunilor informative și de divertisment. Sub aspect lingvistic au fost urmărite emisiunile de știri, programe pentru copii, talk-show-urile și filmele dublate sau cu subtitrări.

Restanțele includ:

- Adoptarea Legii pentru modificarea și completarea Legii cinematografiei nr. 116 din 3.07.2014;
- Aprobarea HG cu privire la aprobarea Regulamentului privind importul și exportul bunurilor culturale mobile; Transpune: Regulamentul nr. 116/2009/CE;
- Adoptarea Legii privind protejarea monumentelor istorice;
- Aprobarea HG cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Institutului Național al Monumentelor Istorice;

¹³ Metodologia a fost aprobată în variantă finală la 30.12.2019, prin Decizia CA 61/227 – *Cu privire la uniformizarea nivelului tăriei sonore în serviciile de programe audiovizuale și aprobarea Metodologiei de monitorizare a nivelului tăriei sonore în serviciile de programe audiovizuale.*

- Aprobarea HG cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare a Inspectoratului de Stat al Monumentelor;
- Modificarea actelor normative de rigoare care reglementează structura organizatorică și efectivul limită al Consiliului Coordonator al Audiovizualului în vederea fortificării capacității instituționale;
- Accesarea și implementarea proiectelor, programelor și activităților agențiilor UE care se axează asupra țărilor PEV;
- Elaborarea Ghidului pentru furnizorii de servicii media aflați în jurisdicția RM întru asigurarea promovării unei limbi literare corecte și îngrijite.

CAPITOLUL 26. COOPERAREA CU SOCIETATEA CIVILĂ

Total acțiuni: 14

Numărul de acțiuni realizate: 13

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor: 92,85%

Autoritățile și-au concentrat eforturile pentru asigurarea unui dialog activ și continuu cu societatea civilă, urmărind obiectivul implicării acesteia în procesul decizional și luarea în considerație a opiniei tuturor actorilor interesați. Guvernul a aprobat noua componență a Consiliului Național de Participare (25 de reprezentanți ai societății civile), la 29.05.2017 desfășurându-se evenimentul de inaugurare a CNP. Prin HG nr. 472 din 28.06.2017 a fost modificat Regulamentul de funcționare a CNP. Prin urmare, în perioada de raportare au fost organizate 14 ședințe comune Guvern - CNP (în 2017 - 5 și în 2018 - 9)¹⁴, 20 ședințe ale Grupurilor de lucru pentru elaborarea Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova - 2030”, iar în cadrul proiectului „Consolidarea capacităților Platformelor Naționale din cadrul Forumului Societății Civile a PaE au fost organizate 4 ședințe consultative pentru schimb de informații și experiență dintre reprezentanții societății civile din RM și UE.

La 13.06.2017 a fost lansat Consiliul Societății Civile de pe lângă Președintele RM, ședințele cărora fiind organizate regulat pe parcursul perioadei de referință în vederea menținerii unui dialog constant cu societatea civilă și consultarea opiniei acesteia pe subiectele de importanță pentru societate.

A continuat dialogul cu membrii Platformei Societății Civile RM-UE în contextul activităților entităților structurale ale cadrului instituțional RM-UE și asigurată participarea la reuniunile acesteia a reprezentanților autorităților (din 22.05.2017, 6.03.2018, 23.10.2018 la Chișinău și din 23.05.2019 la Bruxelles), în cadrul cărora au fost abordate diverse aspecte privind implementarea AA/DCFTA.

Pe parcursul anului 2018 a funcționat un instrument adițional de consultare și cooperare cu societatea civilă privind implementarea prevederilor AA RM - UE - Task force-ul pentru integrare europeană, condus de către Viceprim-ministrul pentru integrare europeană, având loc 2 ședințe.

În vederea consolidării contactelor și a schimbului de informații și de experiență între toate sectoarele societății civile din UE și din RM, Cancelaria de Stat cu suportul Delegației UE a organizat atelierul de lucru cu genericul ”Transparența decizională” la care au participat factori decizionali din cadrul ministerelor și ale altor autorități publice centrale (25.05.2017). În cadrul atelierului au fost prezentate și discutate rezultatele monitorizării transparenței decizionale în

¹⁴ În anul 2019 a expirat mandatul membrilor Consiliului Național de Participare, iar componența nouă nu a fost aprobată de Guvern, respectiv în 2019 n-au avut loc ședințe comune CNP – Guvern

cadrul autorităților publice centrale și preluarea bunelor practici privind procesul de consultare cu societatea civilă din Lituania și România.

Pentru asigurarea implementării cadrului normativ în domeniul accesului la informație, al transparenței în procesul decizional, au fost actualizate paginile APC, elaborate și publicate rapoartele privind transparența în procesul decizional, desemnați responsabili de coordonarea procesului de consultare publică din cadrul APC cu societatea civilă, publicate datele de contact pe paginile oficiale ale autorităților, elaborate și actualizate listele organizațiilor neguvernamentale pe domenii de activitate, actualizate seturile de date pe portalul guvernamental www.date.gov.md.

Printre realizările la acest capitol menționăm:

- Crearea Comitetului de Coordonare pentru o Guvernare Deschisă, cu scopul de a asigura implementarea principiilor unei guvernări deschise în sectorul public, care întrunește un număr egal de reprezentanți din autoritățile publice și societatea civilă;
- Aprobarea Planului de acțiuni pentru o guvernare deschisă pentru anii 2019-2020 (prin HG nr.1172/2018), care stabilește activități pentru asigurarea accesului la informație, sporirea transparenței bugetare, consolidarea platformelor de colaborare cu societatea civilă, implicarea Diasporei în procesul decizional, consolidarea mecanismului de responsabilizare a autorităților publice, dezvoltarea serviciilor publice centrate pe cetățean;
- Lansarea Registrului de stat al actelor locale, în vederea asigurării transparenței decizionale la nivel local, APL urmând să includă în acest registru deciziile consiliilor locale de nivelurile întâi și al doilea, dispozițiile primarului și ale președintelui raionului, actele pretorului, alte acte ale autorităților publice locale.

O realizare importantă pentru facilitarea dezvoltării sectorului asociativ o reprezintă adoptarea Legii nr.51/2018 privind aprobarea Strategiei de dezvoltare a societății civile pentru perioada (SDSC) 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia. Raportul de implementare a Planului de acțiuni pentru implementarea SDSC pentru anul 2018 a fost remis în adresa Parlamentului¹⁵. Astfel, potrivit raportului menționat, în 2018 au fost organizate 3454 sesiuni de instruire în domeniul cooperării cu societatea civilă, cu aproximativ 54000 de participanți, 50 de campanii de informare, 45 de evenimente culturale la nivel local și național, peste 110 de dezbateri și consultări publice.

Pe dimensiunea voluntariatului, până în prezent, sunt acreditate peste 120 de instituții gazdă a activității de voluntariat și eliberate peste 2000 de carnete de voluntar, circa 65 000 voluntari au fost implicați în peste 2000 de evenimente de voluntariat organizate în perioada de referință. De asemenea, pe parcursul perioadei de raportare a fost susținut Festivalul Voluntarilor (2017-2019), Conferința Națională a Voluntariatului (2017) și Săptămâna Națională a Voluntariatului (2017-2018).

În perioada de raportare nu a fost creată pagina web a rețelei naționale a consiliilor locale ale tinerilor.

CAPITOLUL 27. COOPERAREA ÎN DOMENIUL PROTECȚIEI ȘI AL PROMOVĂRII DREPTURILOR COPILULUI

Total acțiuni: 15

Numărul de acțiuni realizate: 10

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 66,66%

¹⁵ Raportul de implementare a Planului de acțiuni pentru implementarea SDSC pentru anul 2019 urmează să fie definitivat și remis în adresa Parlamentului până la 31.03.2020.

Realizarea obiectivelor Strategiei pentru protecția copilului pentru anii 2014-2020 a continuat prin aprobarea Regulamentului-cadru cu privire la organizarea și funcționarea Serviciului social „Casă de copii de tip familial” și a Standardelor minime de calitate (HG nr.51/2018); aprobarea Instrucțiunii cu privire la mecanismul de cooperare intersectorială pentru prevenirea primară a riscurilor privind bunăstarea copilului (HG nr.43/2018); aprobarea Recomandărilor privind auto-reglementarea serviciului de filtrare a conținutului din Internet cu impact negativ asupra copiilor prestat de către furnizorii de servicii de acces la Internet accesibile publicului (Hotărârea ANRCETI nr.15/2018).

A fost lansată activitatea Serviciului social „Centrul de zi pentru îngrijirea copiilor cu vârsta de 4 luni-1,5 (3) ani”, prin aprobarea Regulamentului-cadru privind organizarea și funcționarea a acestuia (HG nr.730/2018).

La fel, au fost operate modificări legislative ce reglementează serviciile alternative de plasament de tip familial, Asistența parentală profesionistă și Casa de copii de tip familial, în scopul promovării plasamentului în aceste servicii a copiilor nou-născuți, copiilor cu dizabilități, minorelor gravide în risc de separare și copiilor acestora (HG nr.662/2018).

În vederea asigurării implicării copiilor în procesul de promovare a politicilor publice și consultarea opiniei acestora privind problemele cu care se confruntă, în anii de raportare au fost organizate Forumurile copiilor și întâlnirile Ombudsmanului cu Copiii pentru a discuta despre respectarea drepturilor copiilor și a prezenta activitățile realizate în domeniu. În 2019 întâlnirea Ombudsmanului cu Copiii organizată cu prilejul aniversării a 30-a de la adoptarea Convenției ONU a reunit peste 100 de participanți, inclusiv peste 60 de copii din diferite raioane ale țării, reprezentanți ai autorităților publice și ONG-uri, inclusiv din stânga Nistrului. De asemenea, a fost elaborat proiectul regulamentului pentru activitatea Consiliului copiilor și transmis pentru consultare reprezentanților societății civile care activează în domeniul protecției drepturilor copilului, însă aprobarea acestuia este în întârziere.

Pe parcursul perioadei de raportare, pentru prevenirea și combaterea tuturor formelor de exploatare, a abuzurilor, a neglijenței și a violenței împotriva copiilor, au continuat acțiunile de consolidare a capacităților Consiliului Național de Asistență Juridică Garantată de Stat în acordarea serviciilor juridice de calitate copiilor victime/martori și copiilor în contact cu legea: 3 seminare de instruire a 61 avocați care asigură asistența juridică garantată de stat și 10 activități de formare în domeniul urmăririi și examinării cauzelor de violență asupra copiilor, cu participarea a 217 procurori/ judecători.

Un alt progres îl constituie adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr.299/2018 cu privire la măsurile și serviciile destinate copiilor cu comportament deviant Totodată, în perioada raportată în scopul prevenirii delincvenței juvenile și a recidivei în rândul copiilor 319 minori au fost implicați în 7 programe probaționale; 430 minori - în activități cultural-educative.

În 2018 în premieră, RM a participat în exclusivitate la operațiunea comună „Vega Children”, cu scopul îmbunătățirii capacităților în identificarea copiilor aflați în situație de risc pe aeroporturile UE.

La capitolul prevenirii și combaterii violenței pe domeniul siguranței și protecției copiilor, reducerii riscurilor de victimizare în mediul acestora, formarea deprinderilor de siguranță, educare în spiritul respectării legislației și a normelor sociale de conduită de pe băncile școlii, relevăm organizarea a 3011 activități de informare a căror beneficiari au fost 120.045 de copii. Totodată, au fost desfășurate ședințe de instruire pentru elevii dintr-o serie de licee, fiind

informați despre noțiunile de lege penală, infracțiune, comportamentul non-criminal, limitele autoapărării, precum și despre drepturile și obligațiile participanților procesului penal.

În contextul evaluării respectării drepturilor copiilor și implementării prevederilor legale cu privire la protecția copiilor în mass-media au fost realizate anual monitorizări tematice ale posturilor de televiziune. În general, conform rapoartelor de monitorizare s-a atestat o ameliorare a situației la capitolul respectării drepturilor copilului în serviciile de programe ale radiodifuzorilor. Posturile de televiziune care au admis încălcări au fost atenționate, prin consens sau sancționate cu amendă pentru neconformarea perseverentă legislației în vigoare.

Restanțe:

- Revizuirea cadrului normativ în domeniul adopției pentru a asigura celeritatea luării deciziilor, acordarea sprijinului social adoptatorilor în perioada de încredințare a copilului;
- Adoptarea Legii pentru modificarea și completarea unor acte legislative în scopul reglementării reprezentării legale a drepturilor și intereselor copilului;
- Aprobarea HG privind mecanismul național de monitorizare a implementării Convenției Lanzarote;
- Elaborarea cadrului legal privind implementarea Convenției de la Haga din 25.10.1980 asupra aspectelor civile ale răpirii internaționale de copii.

CAPITOLUL 28. PARTICIPAREA LA AGENȚIILE ȘI PROGRAMELE UNIUNII

Total acțiuni: 1

Numărul de acțiuni realizate: 1

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor - 100%

RM participă la 4 programe ale UE:

- Programul-cadru al UE pentru Cercetare și Inovare 2014-2020 (Orizont 2020);
- Programul UE pentru Competitivitatea Întreprinderilor Mici și Mijlocii 2014-2020 (COSME);
- Programul UE Europa Creativă 2014-2020;
- Programul în domeniul sănătății al UE 2014-2020 (Health for Growth).

Menționăm că informația despre participarea RM la programele comunitare este inclusă în capitolele corespunzătoare domeniilor vizate de aceste programe.

TITLUL V COMERȚ ȘI ASPECTE LEGATE DE COMERȚ (DCFTA)

Total acțiuni: 466

Numărul de acțiuni realizate: 301

Numărul de acțiuni nerealizate: 165

Nivelul de realizare a acțiunilor – 64,59%

În perioada anilor 2017-2019, în comun cu UE au fost aduse un șir de modificări conținutului anexelor la Titlul V, Comerț și alte aspecte legate de Comerț, astfel fiind actualizată și completată lista actelor UE ce urmează a fi transpuse de Republica Moldova, după cum urmează:

- în anul 2018 - Anexa XXVI privind apropierea legislației vamale¹⁶; anexele XXVIII-A (Norme aplicabile serviciilor financiare), XXVIII-B (Norme aplicabile serviciilor de telecomunicații) și XXVIII-D (Norme aplicabile transportului maritim internațional); modificarea Anexei XXX-C privind indicațiile geografice pentru produsele agricole și alimentare din UE și Republica Moldova și a Anexei XXX-D cu privire la indicațiile geografice pentru vinuri, vinuri aromatizate și băuturi spirtoase din UE și din Republica Moldova.
- în anul 2019 - Anexa XVIII-B: Norme aplicabile serviciilor de telecomunicații; Anexa XXVIII-D: Norme aplicabile transportului maritim internațional.

Totodată, a fost actualizată Anexa XV cu privire la eliminarea taxelor vamale, prin care Republicii Moldova i se acordă cote tarifare suplimentare fără taxe vamale pentru exportul strugurilor de masă și prune, o nouă cotă fără taxe vamale pentru cireșe, precum și sunt majorate pragurile care declanșează mecanismul împotriva eludării pentru grâu, orz, porumb și cereale prelucrate.

CAPITOLUL 1. TRATAMENTUL NAȚIONAL ȘI ACCESUL PE PIAȚĂ AL MĂRFURILOR

Total acțiuni: 3

Numărul de acțiuni realizate: 3

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100%

În perioada anilor 2017-2019 valoarea schimburilor comerciale între RMldova și UE a crescut constant, evoluția exporturilor moldovenești pe piața UE evidențiindu-se printr-o creștere considerabilă, în comparație cu perioada anilor 2014-2016. Astfel, UE și-a consolidat poziția de partener comercial principal al RM, spre piața europeană fiind direcționate **circa 69%** din exporturile RM în anul 2018 și aproximativ **66%** în perioada ianuarie-noiembrie 2019, în comparație cu datele anului 2014, când **doar 53%** din exporturi erau direcționate în UE.

Totodată, potrivit datelor prezentate de Biroul Național de Statistică, valoarea schimburilor comerciale între RM și UE în perioada **ianuarie-noiembrie 2019**, a constituit **circa 4,324 mlrd.** dolari SUA, reprezentând astfel **circa 55%** din totalul schimburilor comerciale realizate de către RM:

¹⁶ Decizia Nr. 1/2018 a Consiliului de Asociere UE-Republica Moldova din 3 mai 2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:22018D0984&qid=1579773528608&from=EN>

- Exporturile de mărfuri destinate țărilor UE (UE-28) în perioada **ianuarie-noiembrie 2019** însumând **1,683 miliarde dolari SUA** (cu 2,5% mai puțin față de ianuarie-noiembrie 2018), deținând o cotă de **65,7%** în total exporturi (69,4% - în ianuarie-noiembrie 2018);
- Importurile de mărfuri din țările UE (UE-28) în perioada **ianuarie-noiembrie 2019** s-au cifrat la **2,641 miliarde dolari SUA** (cu 1,1% mai mult față de ianuarie-noiembrie 2018), deținând o pondere de **49,8%** în total importuri (49,9% în ianuarie-noiembrie 2018).

În conformitate cu prevederile AA, agenții economici beneficiază de scutiri anuale de taxe pentru contingentele tarifare pentru exportul de mărfuri, stipulate în anexa XV. În ceea ce privește valorificarea contingentelor tarifare la exportul de fructe în UE în perioada 01.01.2019-31.12.2019, menționăm că s-au înregistrat exporturi semnificative la **struguri de masă**: 10 000 tone din 10 000 tone (100%) și la **prune proaspete**: 10 000 tone din 10 000 tone (100%). Totodată, cota la exportul de **mere proaspete** a fost valorificată modest: 2300 tone din 40 000 tone (6%).

Totodată, în ceea ce privește exportul de cereale în UE prin utilizarea mecanismului de prevenire a eludării, în perioada 01.01.2019-31.12.2019, menționăm că se atestă o creștere considerabilă înregistrându-se următoarele cifre:

- **Grâu, făina și aglomerate sub formă de pelete** – 333983,6 tone (445 % din totalul cotei stabilite de 75000 t.),
- **Orz, făina și aglomerate sub formă de pelete** – 40002 tone (57 % din totalul de 70 000 t.),
- **Porumb, făina și aglomerate sub formă de pelete** – 287320,7 tone (221 % din totalul de 130 000 t.),
- **Cereale prelucrate** – 15245 tone (610 % din totalul de 2500 t.),
- **Porumb zaharat** – 1366,6 tone (91 % din totalul de 1500 t.).

De asemenea, cu referire la exportul produselor supuse mecanismului de prevenire a eludării, menționăm că în perioada anilor 2017-2019, o dată cu atingerea volumului indicativ de export a acestora, în vederea menținerii dreptului de a exporta produsele respective până la quantum de 100% din cota permisă pentru agenții economici au fost prezentate note argumentative privind capacitatea de producere a RM. În baza informațiilor justificative, CE a aprobat extinderea accesului preferențial pe piața UE peste volumele indicative stabilite în AA.

Menționăm în acest context că, începând cu anul 2017, unul dintre subiectele cheie ale agendei dialogului RM - UE în contextul implementării AA/DCFTA 1-a constituit promovarea solicitării RM de **majorare a contingentelor tarifare** pentru strugurii de masă proaspeți, prune proaspete, alocarea unui contingent tarifar nou pentru cireșe, precum și **introducerea modificărilor în volumul de declanșare** pentru produsele care fac obiectul unui mecanism împotriva eludării: grâu, orz, porumb, zahăr și cereale prelucrate.

În rezultat, la 19 decembrie, prin decizia Consiliului UE privind obținerea condițiilor preferențiale suplimentare pentru exporturile pe piața UE, RM i se acordă cote tarifare suplimentare fără taxe vamale pentru exportul strugurilor de masă și prune (cu o creștere de 50% față de volumul actual), precum și o nouă cotă fără taxe vamale pentru cireșe (de 1.500 tone). Totodată, sunt majorate pragurile care declanșează mecanismul împotriva eludării pentru grâu, orz, porumb și cereale prelucrate, pe bază de reciprocitate.

De asemenea, în perioada de referință a fost constatată o creștere a numărului companiilor exportatoare în UE, atingând în anul 2019 cifra de 1837 de companii implicate în comerțul cu UE, din totalul de 2518 de agenți economici antrenați în activități de export în anul respectiv. Astfel, topul țărilor UE în care companiile autohtone realizează activități de export sunt: România, Italia, Germania, Polonia și Bulgaria.

CAPITOLUL 3. BARIERE TEHNICE ÎN CALEA COMERȚULUI, STANDARDIZARE, METROLOGIE, ACREDITARE ȘI EVALUAREA CONFORMITĂȚII

Total acțiuni: 73

Numărul de acțiuni realizate: 31

Numărul de acțiuni nerealizate: 42

Nivelul de realizare a acțiunilor – 42,46%

În conformitate cu AA, RM și-a luat angajamentul de a lua măsurile necesare pentru a asigura în mod progresiv corespunderea cu obiectivele UE în materie de reglementări tehnice, standarde, metrologie, acreditare, evaluarea conformității, sisteme corespunzătoare și sistemul de supraveghere a pieței pentru a asigura crearea unui sistem al infrastructurii calității echivalent celui din UE care va contribui la eliminarea barierelor tehnice în calea comerțului dintre părți, impulsționând astfel schimburile comerciale RM – UE, asigurând consumatorii autohtoni cu produse de calitate, conforme standardelor europene.

În contextul alinierii sistemului național de **standardizare** la standardele europene, în vederea integrării sistemului de standardizare au fost înregistrate mai multe progrese în perioada anilor 2017-2019. Astfel, în perioada de referință RM a adoptat în calitate de standarde moldovenești 26838 de standarde europene din numărul total de 26838, ceea ce constituie 100% din totalul de standarde publicate de CEN și CENELEC.

Totodată, au fost identificate și anulate 4280 de standarde conflictuale cu standardele europene. În același timp, au fost identificate și anulate 4460 de standarde depășite.

O altă realizare este implementarea Sistemului de Management al Calității de către Institutul de Standardizare din Moldova. Institutul de Standardizare din Moldova (ISM) a obținut certificarea conform standardului ISO 9001: 2015 Sisteme de management al calității ca rezultat al auditului realizat de Societatea Română pentru Asigurarea Calității.

Întru a asigura dezvoltarea parteneriatului și participarea activă a Institutului de Standardizare la procesele de standardizare europeană în calitate de membru companion al CEN și CENELEC, precum și de membru observator la Institutul European de Standardizare în Telecomunicații, în perioada anilor 2018-2019 în cadrul comitetelor tehnice naționale a fost luată decizia de conectare a următoarelor comitete tehnice naționale la comitetele tehnice europene: CT 69 „Criminalistica” la CEN/TC 419 Forensic Science Processes; CT 54 „Eurocoduri” la comitetele tehnice europene: CEN/TC 250 Structural Eurocodes; CEN/TC 250/SC 1 Eurocode 1: Actions on structures; CEN/TC 250/SC 2 Eurocode 2: Design of concrete structures; CEN/TC 250/SC 3 Eurocode 3 - Design of steel structures; CEN/TC 250/SC 10 EN 1990 Basis of structural design.

La fel, în cadrul CT 73 „Calitatea apei” a fost luată decizia de conectare la lucrările comitetelor tehnice europene CEN/TC 164 ”Water supply” și CEN/TC 230 ”Water analysis”, iar în cadrul CT 74 „Turism și servicii conexe” a fost luată decizia de conectare la lucrările comitetului tehnic european CEN/TC 329 ”Tourism services” și la lucrările comitetului tehnic internațional ISO/TC 228 ”Tourism and related services”. În prezent comitetele tehnice naționale sunt conectate la lucrările a 12 comitete europene de standardizare.

În scopul alinierii la cerințele europene a **sistemului de acreditare** în perioada 15-25.02.2017 a fost realizată evaluarea Centrului Național de Acreditare (MOLDAC) de către echipa Cooperării Europene pentru Acreditare (EA).

Astfel, o realizare importantă la acest capitol constituie semnarea la data de 05.10.2017 a Acordului de Recunoaștere Bilaterală cu Cooperarea Europeană pentru Acreditare (EA-BLA),

iar în baza Acordului regional EA-BLA la 11.10.2017 Centrul Național de Acreditare (MOLDAC) a devenit semnatar al Acordului de Recunoaștere Reciprocă ILAC (ILAC MRA), obținând recunoașterea internațională ILAC-MRA, fiind recunoscute documentele emise de laboratoare și de organisme de inspecții acreditate de către Centrul MOLDAC.

O altă dimensiune importantă a acțiunilor întreprinse în contextul capitolului ține de adaptarea cadrului legislativ național la prevederile acquis-ului comunitar prin:

- Modificarea Legii nr. 235 din 01.12.2011 privind activitățile de acreditare și de evaluare a conformității prin Legea nr.122 din 30.06.2017;
- Modificarea HG nr.77 din 25.01.2017 „Privind reorganizarea Întreprinderii de Stat „Centrul de Acreditare în domeniul Evaluării Conformității Produselor” prin HG nr. 411 din 08.05.2018 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului;
- Adoptarea Legii nr. 164 din 20.07.2017 cu privire la privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope
- Aprobarea HG nr. 1094 din 19.12.2017 pentru aprobarea Reglementării tehnice privind echipamentele sub presiune transportabile;
- Aprobarea HG nr. 637 din 06.07.2018 privind aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului național de informare și comunicare pentru supravegherea pieței;
- Aprobarea HG nr. 212 din 07.03.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind deșeurile de echipamente electrice și electronice;
- Aprobarea HG nr. 34 din 30.01.2019 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Punerea la dispoziție pe piață a echipamentelor radio”;
- Aprobarea HG nr. 748 din 25.07.2018 privind modificarea HG nr. 525/2010 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de aprobare și înregistrare a prețurilor de producător la medicamente ;
- Aprobarea HG nr. 944 din 03.10.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la promovarea etică a medicamentelor.

Totodată, dispozitivele medicale au constituit și ele un obiect al transpunerii acquis-ului comunitar. În acest sens, menționăm despre adoptarea Legii nr. 102 din 09.06.2017 cu privire la dispozitivele medicale; Legii nr. 119 din 05.07.2018 cu privire la medicamentele de uz veterinar; HG nr. 702 din 11.07.2018 privind condițiile de introducere pe piață a dispozitivelor medicale; HG nr. 703 din 11.07.2018 privind condițiile de introducere pe piață a dispozitivelor medicale pentru diagnostic in vitro; HG nr. 704 din 11.07.2018 privind condițiile de introducere pe piață a dispozitivelor medicale implantabile active. Dispozitivele medicale participă într-o proporție semnificativă în actul medical. Practic orice activitate medicală, conform standardelor medicale actuale, este de neconceput fără utilizarea dispozitivelor medicale. Prin urmare, acestea au un impact major asupra sănătății populației, fapt ce a servit și unul din factorii importanți ce au determinat reglementarea activităților în domeniul dispozitivelor medicale.

O altă realizare este crearea Organismului de Certificare a Produselor al Institutului Național de Metrologie (OCP-INM), care evaluează conformitatea mijloacelor de măsurare (HG nr. 408 pentru aprobarea Reglementării tehnice privind punerea la dispoziție pe piață a mijloacelor de măsurare) și aparatelor de cântărit cu funcționare neautomată (HG nr. 267 din pentru aprobarea Reglementării tehnice privind aparatele de cântărit neautomate), fiind acreditat de către MOLDAC în anul 2018. La fel, menționăm adoptarea Legii nr. 277 din 29.11.2018 privind substanțele chimice, care transpune 6 regulamente ale UE publicată pe 15.02.2019 care va intra în vigoare pe data de 15.02.2020.

În acest context, menționăm că o serie de hotărâri de guvern constituie restanțe deoarece sunt la etapa incipientă de elaborare și vor fi promovate după intrarea în vigoare a Legii nr. 277/2018 privind substanțele chimice și anume: Proiectul HG cu privire la aprobarea Regulamentului privind fișa tehnică de securitate; Proiectul HG pentru aprobarea regulamentul privind

interdicțiile și restricțiile la producerea, introducerea pe piață, utilizarea și exportul substanțelor chimice; Proiectul HG pentru aprobarea regulamentului privind autorizarea produselor chimice periculoase; Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind stabilirea metodelor de testare a substanțelor chimice; Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind poluanții organici persistenti; Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului privind detergenții; Proiectul HG cu privire la aprobarea Principiilor bunei practici de laborator și de verificare a aplicării acestora la testele efectuate asupra substanțelor chimice; Proiectul HG pentru aprobarea regulamentului privind inspecția și verificarea bunei practici de laborator (BPL);

Referitor la participarea organismelor naționale relevante ale RM în cadrul organizațiilor europene și internaționale în materie de standardizare, metrologie legală și fundamentală și evaluare a conformității, inclusiv în materie de acreditare, menționăm următoarele:

- Centrul Național de Acreditare (MOLDAC) și-a menținut statutul de semnatar al al Acordului de Recunoaștere Bilaterală cu Cooperarea Europeană pentru Acreditare (EA-BLA), iar personalul Centrului Național de Acreditare (MOLDAC) a participat la ședințele Comitetelor tehnice ale Cooperării Europene pentru Acreditare (EA);
- Institutul Național de Metrologie fiind membru asociat al Organizației Europene de Cooperare în Metrologie Legală (WELMEC), specialiștii INM au fost acceptați pentru participare la ședințele grupurilor de lucru din cadrul WELMEC;
- În scopul alinierii la normele și principiile Europene, în luna mai 2019, Institutul Național de Metrologie a devenit membru cu drepturi depline al Asociației Europene a Institutelor Naționale de Metrologie (EURAMET). Anterior, în perioada asocierii la EURAMET specialiștii INM au fost acceptați pentru participare la lucrările mai multor comitete tehnice, precum și dreptul de a participa în proiectele EMPIR care reprezintă principalul program de cercetare European în domeniul metrologiei.

O restanță la capitolul dat rămâne a fi lipsa progresului privind semnarea Acordului privind evaluarea conformității și acceptarea produselor industriale (ACAA). În același timp, a fost elaborat și prezentat raportul "Industry analysis for identification of the potential scope for signing ACAA with European Union and Republic of Moldova" și au fost identificate 6 domenii potențiale.

Alte restanțe importante sunt: neadoptarea proiectului legii privind Codul de procedură la Codul Urbanismului și Construcțiilor; Proiectul de lege a medicamentului (urmează să transpună 6 acte UE). Proiectul HG pentru aprobarea Regulamentului Sistemului național de informare și comunicare pentru supravegherea pieței; Proiectul de lege privind controlul asupra riscului de accidente majore care implică substanțe periculoase; Proiectul HG pentru aprobarea Conceptului sistemului informațional automatizat „Registrul produselor chimice plasate pe piața RM”; Proiectul HG cu privire la organizarea și funcționarea autorității publice în domeniul substanțelor chimice; Proiectul HG cu privire la aprobarea Regulamentului privind ambalajele și deșeurile de ambalaje. Proiectul de lege privind omologarea vehiculelor rutiere (urmează să transpună 3 acte UE).

CAPITOLUL 4. MĂSURI SANITARE ȘI FITOSANITARE

Total acțiuni: 185

Numărul de acțiuni realizate: 138

Numărul de acțiuni nerealizate: 47

Nivelul de realizare a acțiunilor – 74,59%

În conformitate cu capitolul **Măsuri sanitare și fitosanitare** al AA, RM și UE facilitează comerțul cu mărfurile care fac obiectul măsurilor sanitare și fitosanitare (măsuri SPS) aplicate de părți, protejând totodată viața și sănătatea oamenilor, a animalelor și a plantelor prin

recunoașterea stării de sănătate a plantelor și a animalelor de pe teritoriul părților și aplicarea principiului regionalizării; instituirea unui mecanism de recunoaștere a echivalenței măsurilor; instituirea de mecanisme și proceduri pentru facilitarea comerțului; asigurarea unei transparențe totale cu privire la măsurile aplicabile comerțului, precum și apropierea sistemului de reglementare al RM de cel al UE, ajungând la o înțelegere comună în ceea ce privește standardele de bunăstare a animalelor.

În acest sens, merită a fi menționate progresele înregistrate în armonizarea cadrului normativ/legislativ național la acquis-ul comunitar, în conformitate cu anexa XXIV-B la AA după cum urmează:

- Aprobarea HG nr. 59 din 07.02.2017 cu privire la aprobarea măsurilor de punere în aplicare a sistemului rapid de alertă pentru alimente și furaje la nivel național;
- Adoptarea Legii nr.306 din 30.11.2018 privind siguranța alimentelor;
- Aprobarea HG nr. 69 din 19.01.2018 cu privire la cerințele aplicabile germenilor și semințelor destinate producției de germeni;
- Adoptarea Legii nr. 60 din 03.05.2018 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative, care modifică Legea nr. 68 din 05.04.2013 despre semințe;
- Aprobarea HG nr. 680 din 11.07.2018 pentru aprobarea Planului general de gestionare a crizelor în sectorul alimentelor și furajelor;
- Aprobarea HG nr. 227 din 24.04.2019 cu privire la aprobarea Condițiilor speciale aplicabile importurilor de gumă de guar originară sau expediată din India.

În ceea ce ține de **aproximarea legislației fitosanitare** menționăm unele din actele normative și legislative care au constituit obiect al transunerii acquis-ul comunitar:

- Aprobarea HG nr. 141 din 10.03.2017 cu privire la aprobarea modificărilor și completărilor ce se operează în unele hotărâri ale Guvernului (inclusiv HG nr. 713 din 12.09.2013 pentru aprobarea Cerințelor privind producerea și comercializarea semințelor de legume, răsadurilor și a materialului săditor legumicol);
- Adoptarea Legii nr. 245 din 23.11.2017 pentru modificarea și completarea unor acte legislative privind modificarea Legii Nr. 228 din 23.09.2010 cu privire la protecția plantelor și la carantina fitosanitară;
- Aprobarea HG nr. 458 din 16.05.2018 cu privire la modificarea HG nr. 558 din 22.07.2011, privind măsurile de prevenire a introducerii și a răspândirii în Comunitate a viroidului tuberculilor fusiformi ai cartofului;
- Aprobarea HG nr. 1222 din 12.12.2018 pentru modificarea HG nr. 418/2009 cu privire la aprobarea Reglementării tehnice „Producerea, certificarea, controlul și comercializarea materialului de înmulțire și săditor viticol”;
- Aprobarea HG nr. 209 din 03.04.2019 de identificare a zonelor comunitare protejate, expuse la anumite riscuri fitosanitare.

În ceea ce privește **aproximarea legislației în domeniul veterinar și bunăstării animalelor** menționăm:

- Aprobarea HG nr. 229 din 13.04.2017 privind stabilirea cerințelor pentru importul de păsări de curte și a produselor de pasăre, precum și a cerințelor de certificare sanitar-veterinară;
- Aprobarea HG nr. 1066 din 12.12.2017 pentru modificarea și completarea HG nr. 939 din 04.08.2008 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind măsurile de supraveghere, control și combatere a gripei aviare;
- Aprobarea HG nr. 1085 din 14.12.2017 privind stabilirea măsurilor de combatere a maladiei de Newcastle;
- Adoptarea Legii nr. 296 din 21.12.2017 privind cerințele generale de igienă a produselor alimentare;

- Aprobarea HG nr. 67 din 18.01.2018 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind stabilirea condițiilor de sănătate animală pentru importurile anumitor păsări și a condițiilor de carantină;
- Aprobarea HG nr. 171 din 26.12.2018 pentru modificarea și completarea HG nr. 1408 din 10.12.2008 cu privire la aprobarea unor norme sanitar-veterinare;
- Adoptare Legea nr. 119 din 05.07.2018 cu privire la medicamentele de uz veterinar;
- Aprobarea HG nr. 699 din 11.07.2018 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind condițiile de sănătate la circulația și importul de ecvidee;
- Aprobarea HG nr. 680 din 11.07.2018 pentru aprobarea Planului general de gestionare a crizelor în sectorul alimentelor și furajelor;
- Aprobarea HG nr. 913 din 24.09.2018 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare privind condițiile de sănătate și certificare animală la comerțul (importul și exportul) cu bovine și porcine;
- Aprobarea HG nr. 482 din 18.10.2019 cu privire la modificarea HG nr.1297/2016 pentru aprobarea unor norme sanitar-veterinare privind sănătatea animală la importul materialului reproductiv;
- Aprobarea HG nr. 481 din 18.10.2019 cu privire la aprobarea Normei sanitar-veterinare ce stabilește cerințele față de plasarea în carantină a animalelor de acvacultură.

Cît privește **aproximarea legislației privind norme de siguranță alimentară** menționăm următoarele:

- HG nr. 780 din 04.10.2017 de aprobare a Regulamentului sanitar privind eliberarea N-nitrozaminelor și a substanțelor N-nitrozabile din tetinele și suzetele fabricate din elastomeri sau cauciuc;
- HG nr. 548 din 11.07.2017 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind limitarea utilizării anumitor derivați epoxidici în materialele și obiectele destinate să vină în contact cu produsele alimentare;
- HG nr. 899 din 03.11.2017 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind adaosul de vitamine și minerale, precum și de anumite substanțe de alt tip în produse alimentare;
- Legea nr. 237 din 08.11.2018 cu privire la controlul de conformitate cu cerințele de calitate pentru fructele și legumele proaspete;
- HG nr. 1017 din 28.11.2017 cu privire la modificarea și completarea HG nr.520 din 22.07.2010 cu privire la aprobarea Regulamentului sanitar privind contaminanții din produsele alimentare;
- HG nr. 1100 din 19.12.2017 cu privire la aprobarea Listei de mențiuni de sănătate permise pentru înscrierea pe produsele alimentare, altele decît cele care se referă la reducerea riscului de îmbolnăvire și la dezvoltarea și sănătatea copiilor;
- Legea nr. 279 din 15.12.2017 privind informarea consumatorului cu privire la produsele alimentare, intrată în vigoare la 12.01.2019 ;
- HG nr. 179 din 27.02.2018 cu privire la aprobarea regulamentelor sanitare privind alimentele destinate sugarilor și copiilor de vîrstă mică, alimentele destinate unor scopuri medicale speciale și înlocuitorii unei diete totale pentru controlul greutateii;
- HG nr. 945 din 3.10.2018 pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind materialele și obiectele active și inteligente destinate să vină în contact cu produsele alimentare;
- HG nr. 1245 din 19.12.2018 cu privire la aprobarea Regulamentelor sanitare privind aromele și anumite ingrediente alimentare cu proprietăți aromatizante destinate utilizării în și pe produsele alimentare și privind aromele de fum utilizate sau destinate utilizării în sau pe produsele alimentare;
- HG nr. 1223 din 12.12.2018 pentru modificarea Regulamentului sanitar privind contaminanții din produsele alimentare, aprobat prin HG nr. 520/2010;
- HG nr. 938 din 17.10.2018 pentru aprobarea regulamentului privind modul de trecere a frontierei de stat a mărfurilor supuse controlului de către ANSA.

La fel, pentru asigurarea consumatorului cu produse inofensive, la îmbunătățirea situației de protecție a sănătății populației, și promovarea exportului - facilitarea comerțului, a fost aprobat Regulamentul sanitar privind materialele și obiectele fabricate din folie de celuloză regenerată care vin în contact cu produsele alimentare prin HG nr. 493 din 30.06.2017.

De asemenea, întru asigurarea că orice obiect destinat să vină în contact cu produsele alimentare trebuie să fie suficient de inert încât să împiedice transferul de substanțe constitutive către produsele alimentare în cantități suficient de mari pentru a pune în pericol sănătatea oamenilor, a fost aprobat Regulamentul sanitar privind materialele și obiectele care conțin monomerul clorură de vinil și care vin în contact cu produsele alimentare prin HG nr. 580 din 20.07.2017.

La 28.08.2017 a fost aprobată HG nr. 674 pentru modificarea Regulamentului sanitar privind suplimentele alimentare. Implementarea în legislația națională a reglementărilor europene în domeniul suplimentelor alimentare și asigurarea transparenței procesului de notificare prin acte normative clare, lipsite de ambiguitate vor favoriza prevenirea actelor de corupție și criminalitate.

În acest context, au fost aprobate Regulamentul sanitar de stabilire a condițiilor specifice și a procedurilor detaliate pentru plasarea pe piață a articolelor de bucătărie din material plastic pe bază de poliamidă și melamină originare sau expediate din Republica Populară Chineză și din Regiunea Administrativă Specială Hong Kong a Republicii Populare Chineze (HG nr. 968 din 14.11.2017); Modificarea Regulamentului sanitar privind contaminanții din produsele alimentare (HG nr. 1017 din 28.11.2017), Regulamentul sanitar privind mențiunile nutriționale și de sănătate înscrise pe produsele alimentare (HG nr. 1099 din 19.12.2017).

În ceea ce ține de **aproximarea legislației privind introducerea pe piață a produselor alimentare, a hranei pentru animale și a subproduselor de origine animală** menționăm o serie de acte naționale și legislative care au fost obiectul transunerii acquis-ului comunitar:

- Aprobarea HG nr. 1014 din 23.11.2017 cu privire la modificarea și completarea HG nr. 435 din 28.05.2010 privind aprobarea regulilor specifice de igienă a produselor alimentare de origine animală;
- Aprobarea HG nr. 681 din 30.08.2017 cu privire la modificarea și completarea HG nr. 1112 din 6.12.2010 pentru aprobarea Normei sanitar-veterinare de organizare a controlului specific oficial al produselor alimentare de origine animală;
- Aprobarea HG nr. 1086 din 14.12.2017 pentru aprobarea Regulamentului sanitar-veterinar cu privire la stabilirea normelor specifice aplicabile controalelor oficiale privind prezența de Trichinella în carne;
- Adoptarea Legii nr. 296 din 21.12.2017 privind cerințele generale de igienă a produselor alimentare;
- Aprobarea HG nr. 811 din 20.08.2018 pentru aprobarea Metodologiei de analiză și testare a laptelui tratat termic destinat consumului uman direct;
- Adoptarea Legii nr. 129 din 19.09.2019 privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sunt destinate consumului uman.

Totodată, menționăm despre aprobarea HG nr. 57 din 11.02.2019 pentru aprobarea Regulamentelor sanitare privind exploatarea și comercializarea apelor minerale naturale. Remarcăm organizarea în perioada de referință celor trei reuniuni (2017, 2018, 2019) ale Subcomitetului RM – UE pentru măsuri sanitare și fitosanitare (SPS), reuniuni în care au abordate aspecte de colaborare și angajamentele reciproce ale RM și Comisiei Europene privind progresele înregistrate în domeniul armonizării legislației la capitolul SPS, fiind trecute în revistă evoluțiile în apropierea și implementarea Anexei XXIV-B a AA care conține lista actelor sanitare și fitosanitare; realizarea eficientă a procesului de reorganizare a ANSA; coordonarea certificatelor sanitar-veterinar pentru exportul din UE în RM; importul/tranzitul produselor compuse din RM în UE etc. O realizare importantă la acest capitol este elaborarea și

implementarea Strategiei în domeniul siguranței alimentelor pentru perioada 2017-2022 prin HG nr. 1150 din 20.12.2017 cu privire la aprobarea Strategiei în domeniul siguranței alimentelor pentru anii 2018-2022.

Totodată, menționăm despre obținerea în anul 2018 a acreditării interne (MOLDAC) și internațională – RENAR pentru Laboratorul de Încercări Chimice pentru determinarea reziduurilor de pesticide în plante și produse vegetale din cadrul Întreprinderii de Stat „Centrul Național de Verificare și Certificare a Producției Vegetale și Solului” cu extinderea periodică a numărului de substanțe active determinate.

De asemenea, în perioada 2017-2019 autoritățile naționale vizate au informat cu regularitate Comisia Europeană (DG SANTE) cu privire la **situația epizootică** a țării și au raportat în timp util măsurile întreprinse de autoritatea responsabilă în vederea gestionării și eradicării focarelor pestei porcine africane de pe teritoriul țării, precum și au asigurat monitorizare și controlul acestora pe tot parcursul perioadei de referință.

RM a beneficiat, în anii 2017 și 2018, de suport din partea Comisiei Europene pentru eradicarea focarelor actuale de pestă porcină africană, obținerea unui statut epizootic favorabil, precum și combaterea posibilităților de introducere a virusului PPA în țară și asigurarea detectării timpurii a prezenței virusului dat în stocurile domestice de porci și mistreți.

Remarcăm că în rezultatul eforturilor de valorificare a oportunităților de a exporta semințe moldovenești pe piața UE la 12.11.2018, în Jurnalul Oficial al UE a fost publicată Decizia Parlamentului European și a Consiliului UE, privind echivalența inspecțiilor în câmp efectuate în RM la culturile producătoare de semințe de cereale, la culturile producătoare de semințe de legume și la culturile producătoare de semințe oleaginoase și pentru fibre și echivalența semințelor de cereale, de legume și a semințelor de plante oleaginoase și pentru fibre produse în RM. Prin această decizie, care a intrat în vigoare în luna decembrie a anului 2018, producătorii de semințe din RM au primit acces liber pe piața celor 28 de state, membre ale UE.

Au continuat acțiunile în vederea obținerii excluderii RM din lista țărilor terțe pentru care UE are impuse restricții la importul plantelor *Vitis L* (butași de viță de vie).

În vederea extinderii listei categoriilor de produse de origine animală ce pot fi exportate pe piața UE a fost revizuită și consultată cu partenerii europeni Foaia de parcurs pentru exportul de carne de pui și ouă de categoria B. Pentru a demonstra capabilitatea RM de a se conforma cu rigorile UE în parcursul său de a-și extinde lista produselor exportate în UE cu produse de origine animală (carne de pasăre și ouă), au fost întreprinse acțiuni în vederea armonizării cadrului legislativ național la cerințele și standardele UE, capacitățile de inspecție și control, conformarea sistemului de laboratoare.

În acest sens, remarcăm aprobarea Legii nr. 129 din 19.09.2019 privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sunt destinate consumului uman, act de importanță majoră în procesul de obținere de către RM a dreptului de a exporta în UE carne și ouă de pasăre de categoria B, precum și depunerea cererii privind acreditarea Laboratorului Sănătatea Animală și extinderea acreditării Laboratorului Siguranța Alimentelor din cadrul Centrului Republican pentru Diagnostica Veterinară.

Totodată, au fost elaborate și transmise către Comisia Europeană următoarele documente: Chestionarul pentru evaluarea exporturilor de produse de origine animală și animale vii din țări din afara UE în UE (carne de pasăre), precum și raportul cu privire la realizarea recomandărilor misiunii de audit DG SANTE din 2014 privind evaluarea controalelor în domeniul sănătate animală pentru ouă de categoria B destinate exportului în UE.

În prezent, din categoria produselor de origine animalieră RM exportă pe piața comunitară miere de albine, caviar și este autorizată să exporte praf de ouă.

În scopul aplicării Sistemului rapid de alertă pentru alimente și furaje (RASFF) la nivel național, a fost aprobată HG nr. 59 din 07.02.2017 și realizate mai multe acțiuni printre care menționăm: desemnarea punctului național de contact din cadrul ANSA, responsabil de recepționarea, transmiterea verificarea, retragerea și modificarea unei notificări, cât și de comunicarea între membrii rețelei de alertă; au fost desemnate punctele de contact de către membrii rețelei de alertă, responsabili de funcționarea sistemului RASFF la nivel național și comunicarea informației punctului național de contact, fiind monitorizată permanent rețeaua RASFF de nivel european.

În scopul implementării art. 186 și 187 din AA, a fost lansată procedura de coordonare a certificatelor sanitar-veterinare cu UE.

În conformitate cu dispozițiile art. 187 din AA, statele membre ale UE au fost informate despre armonizarea cadrului legal național în domeniul siguranței alimentelor cu directivele, regulamentele și deciziile UE, și solicitate ca mărfurile supuse controlului sanitar-veterinar importate din UE să fie însoțite de modele de certificatele sanitar-veterinare de model european, destinate exporturilor din UE în țările terțe, eliberate prin sistemul TRACES și redactate în limba română. În rezultatul negocierilor, au fost agreeate și incluse în sistemul TRACES primele 13 certificate, fiind în negociere privind următoarele 33 certificate.

O restanță majoră la capitolul respectiv rămâne a fi neadoptarea Legii zootehniei, care urmează să transpună 20 acte UE¹⁷, precum și a Legii privind organismele modificate genetic. Alte restanțe importante la compartimentul măsurilor sanitare și fitosanitare rămân a fi:

- Proiectul HG privind stabilirea unor norme sanitare privind subprodusele de origine animală și produsele derivate care nu sînt destinate consumului uman, care urmează să transpună Regulamentul nr. 142/2011/UE;
- Proiectul de lege privind comercializarea materialului forestier de reproducere, care urmează să transpună 7 acte ale UE¹⁸;
- Proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 50 din 28.03.2013 cu privire la controalele oficiale pentru verificarea conformității cu legislația privind hrana pentru animale și produsele alimentare și cu normele de sănătate și de bunăstare a animalelor, care urmează să transpună Regulamentul (UE) nr. 702/2013;
- Proiectul de lege pentru modificarea Legii nr.119-XV din 22.04.2004 cu privire la produsele de uz fitosanitar și la fertilizanți;
- Proiectul HG pentru modificarea HG nr.462 din 02.07.2013 cu privire la aprobarea unor cerințe față de furaje.

¹⁷ Proiectul de lege a zootehniei urmează să transpună: Decizia 84/419/CE; Decizia 89/502/CE; Decizia 89/503/CE; Decizia 96/78/CE; Decizia 96/79/CE; Regulamentul nr.1012/2016/UE/ a abrogat Directiva 2009/157/CE, Directiva 88/661/CEE, Directiva 89/361/CEE, Directiva 90/427/CEE, Directiva 94/28/CE, Directiva 87/328/CE, Directiva 90/119/CE, Directiva 90/118/CEE; Decizia 96/510/CE; Decizia 84/247/CEE; Regulamentul nr.504/2008/CE/ a abrogat Decizia 93/623/CEE; Decizia 89/506/CEE; Decizia 379/2005/CE/ a abrogat Decizia 86/404/CEE; Decizia 90/258/CEE; Decizia 92/353/CEE; Decizia 90/254/CEE; Decizia 90/255/CEE; Decizia 90/257/CEE; Decizia 89/501/CEE; Decizia 89/504/CEE; Regulamentul nr.262/2015/UE/ a abrogat Regulamentul 504/2008CE; Regulamentul nr.1012/2016/care abrogă Directiva 91/174/CEE

¹⁸ Proiectul de lege privind comercializarea materialului forestier de reproducere: 1. Directiva 1999/105/CE; 2. Regulamentul (CE) nr.1597/2002; 3. Regulamentul (CE) nr.2301/2002; 4. Regulamentul (CE) nr.69/2004; 5. Decizia Consiliului 2008/971/CE; 6. Decizia Comisiei 2008/989/CE; 7. Recomandarea Comisiei 2012/90/UE

CAPITOLUL 5. REGIMUL VAMAL ȘI FACILITAREA COMERȚULUI

Total acțiuni: 31

Numărul de acțiuni realizate: 21

Numărul de acțiuni nerealizate: 10

Nivelul de realizare a acțiunilor – 67,74%

În conformitate cu AA, RM și UE își consolidează cooperarea în domeniul vamal pentru a asigura punerea în aplicare a obiectivelor din prezentul capitol astfel încât să promoveze facilitarea comerțului, asigurând totodată un control eficient, securitate și prevenirea fraudei.

În acest sens, la capitolul regimul vamal și facilitarea comerțului, pe parcursul perioadei de referință relevăm mai multe realizări. Astfel, cu privire la facilitarea comerțului prin simplificarea și uniformizarea procedurilor de vămuire a mărfurilor, preluate din experiența țărilor UE în domeniu, menționăm următoarele:

Prin intermediul Proiectului Twinning „Suport în modernizarea Serviciului Vamal în conformitate cu cerințele AA” lansat la data de 21.11.2017 și finalizat la data de 13.11.2019, au fost elaborate:

- Planul de acțiuni pentru implementarea Noului Sistem Computerizat de Tranzit (NCTS);
- Planul de elaborare a legislației secundare pentru implementarea NCTS;
- Specificațiile tehnice privind implementarea Noului Sistem Computerizat de Tranzit (NCTS), compatibile cu cererea de tranzit național;
- Partea lituaniană a transmis Serviciului Vamal, cu titlu gratuit, Modulul Noului Sistem Computerizat de Tranzit (NCTS);

Precizăm că în perioada următoare, se preconizează întreprinderea acțiunilor necesare pentru adaptarea/modernizarea modului Noului Sistem Computerizat de Tranzit (NCTS) la necesitățile RM și lansarea unui proiect pilot în câteva posturi vamale, cu extinderea ulterioară la nivel național. O realizare importantă este semnarea în anul 2019 a proiectului de asistență tehnică cu privire la modernizarea Sistemului Operațional ASYCUDA World” între SV și Conferința Națiunilor Unite pentru Comerț și Dezvoltare (UNCTAD), implementarea acestuia fiind inițiată începând cu luna august 2019.

Cu privire la racordarea cadrului normativ național la standardele și practicile UE printr-o abordare de ansamblu și nediscriminatorie a regulilor de origine, menționăm că în vederea implementării sistemului exportatorilor înregistrați, prin HG nr. 109/2019 a fost completată HG nr. 761/2014.

Totodată, a fost aprobat Ghidul privind verificarea dovezilor de origine preferențială, prezentate pentru aplicarea tratamentului tarifar preferențial în contextul Convenției regionale cu privire la regulile de origine preferențiale pan-euro-mediteraneene.

Prin Ordinul Serviciului Vamal nr.525-O din 20.11.2019, din data de 01.01.2020 a intrat în vigoare procedura de înregistrare în Sistemul informațional „Rex System”, ce se referă la agenții economici care exportă mărfuri de origine preferențială a RM în Confederația Elvețiană și în Regatul Norvegiei. Aceștia beneficiază de o procedură simplificată de certificare a originii mărfurilor prin eliminarea termenului de pînă la 3 zile stabilit pentru eliberarea certificatului de origine, excluderea cheltuielilor aferente perfectării și eliberării acestuia, limitarea contactului direct cu factorul uman.

Pe parcursul anului 2019, au fost eliberate 53 856 certificate de origine, comparativ cu 38 340 certificate în anul 2018 (inclusiv: CT -1 – 31412; EUR.1 UE - 20369; Form A - 631; EUR.1 CEFTA- 627; EUR.1 Turcia – 817). Totodată, în această perioadă au fost eliberate 9 certificate de Exportator Aprobate, fiind înregistrați 35 beneficiari ai acestui statut (comparativ cu anul 2018

– 8 certificate eliberate și 26 beneficiari). Menționăm că pe parcursul anilor 2017-2019 au fost desfășurate 40 cursuri de instruire (2019-18, 2018-22), iar 934 funcționari au fost instruiți (2019-481, 2018-453).

Cu referire la dezvoltarea mecanismului de recunoaștere mutuală a statutului de operator economic autorizat (AEO), Acordul privind recunoașterea mutuală a AEO încheiat între UE și RM urmează a fi elaborat urmare a implementării Foii de parcurs. În acest sens, au fost remise solicitări în adresa DG TAXUD din cadrul Comisiei UE privind inițierea acțiunilor comune cu experți UE, în vederea implementării graduale a celor 15 pași formulați în Foaia de parcurs. Totodată, menționăm că în perioada de referință au continuat activitățile Proiectului pilot RM-UE pentru recunoașterea AEO din UE la PTF Leușeni-Albița, demarat în anul 2015. Astfel, de la inițierea Proiectului s-au acordat beneficii la trecerea frontierei vamale la intrare PTF Leușeni a 20 operatori economici autorizați AEO din UE, în cadrul a 982 de traversări, durata timpului de trecere a frontierei pentru AEO din UE a constituit în mediu 15 min, fără depistarea iregularităților vamale. La fel, numărul titularilor de Autorizații AEO valide a crescut constant, de la 110 în 2017, la 115 în anul 2018 și la 117 de titulari în anul 2019.

Cu privire la extinderea declarării electronice pentru toate procedurile și regimurile vamale menționăm că vămuirea electronică este o altă oportunitate oferită agenților economici care presupune depunerea declarației vamale și actelor necesare vămuirii în format electronic cu aplicarea semnăturii electronice. Printre beneficiile acesteia sunt: interacțiunea în regim on-line cu funcționarul vamal și brokerul vamal fiind exclus contactul fizic; reducerea timpilor și costurilor aferente procesului de declarare/vămuire a mărfurilor; mobilitatea de declarare din orice locație de pe teritoriul țării; excluderea suportului de hârtie.

Astfel, la data de 07.12.2018 a avut loc relansarea pre-declarării electronice prin modulul TIR-EPD în cadrul sistemului „ASYCUDA WORLD”. Aceasta prevede adaptarea modulului „Carnet TIR”, prin dezvoltarea schimbului de informații privind procesarea complexă (stocare, modificare, ștergere, etc.) a documentului „declarația anticipată de sosire” EPD (Electronic Pre-arrival Declaration).

Ponderea declarațiilor depuse în format electronic în anul 2019 a constituit: la export – 98,58% (comparativ cu 98,54% în anul 2018); la import – 42,13% (comparativ cu 36,52% în anul 2018); la tranzit - 100%. În vederea asigurării implementării eficiente a prevederilor noului Cod de etică și conduită a colaboratorilor vamali, pe parcursul perioadei de referință au fost sancționați disciplinar 422 funcționari vamali (2019-170, 2018-128, 2017 -124), fiind desfășurate 60 activități de instruire în cadrul cărora au fost instruiți 2063 (100%) funcționari vamali.

Totodată, au fost actualizate și sunt accesibile mediului de afaceri, următoarele baze de date:

- TARIM (<http://customs.gov.md/ro/content/tariful-vamal-integrat-al-republicii-moldova>);
- Traficurile în posturile vamale în regim on line. Aplicația, oferă posibilitatea vizualizării în regim online a traficului din cele mai aglomerate posturi vamale (Leușeni, Sculeni, Tudora, Giurgiulești și Otaci) (<http://customs.gov.md/ro/content/traficul-posturile-vamale-regim-line>);
- Harta interactiva-funcțională (<http://customs.gov.md/ro/content/harta-interactiva>);
- Registrul obiectelor de proprietate intelectuală în privința cărora se aplică măsuri de protecție la frontier.

În perioada de referință, au fost desfășurate 3 ședințe ale Subcomitetului Vamal (21.11.2019 și 16.11.2017 la Chișinău, 21-22.11.2018 la Bruxelles), în cadrul cărora au fost discutate aspecte care țin de cooperarea vamală, de cooperarea și administrarea vamală transfrontalieră, de asistența tehnică, de regulile de origine și facilitarea comerțului, precum și de asistența administrativă reciprocă în domeniul vamal.

Adițional, în urma cooperării pentru prevenirea și combaterea traficului transfrontalier ilegal de mărfuri, inclusiv de produse pe bază de tutun, pe parcursul anilor 2017-2019, au fost organizate și desfășurate 10 operațiuni naționale și internaționale în domeniul contracarării traficului ilicit de tutun, fiind înregistrate 364 rețineri de produse de tutungerie.

Întru asigurarea unui proces eficient de asistență administrativă cu țările UE în domeniul vamal, în adresa Serviciului Vamal au fost expediate 2842 solicitări (2019-353, 2018- 1235, 2017-1254). Concomitent, Serviciul Vamal a solicitat asistență administrativă de la organele omoloage în 2625 cazuri (2019-436, 2018-1398, 2017-791).

Cît privește organizarea și participarea la activități de instruire în domeniul proprietății intelectuale menționăm că în perioada de referință au fost desfășurate 39 activități de instruire (2019 – 9, 2018 – 17, 2017-13) în cadrul cărora au fost instruiți 801 funcționari vamali, ceea ce constituie 52%.

O restanță majoră la acest capitol ține de neadoptarea proiectului de lege pentru aprobarea noului Cod vamal, o prioritate actuală a domeniului fiind definitivarea și aprobarea a acestuia, precum și a regulamentului de punere în aplicare a acestuia, în vederea preluării bunelor practici europene în materie de legislație și administrare vamală. Proiectul respectiv urmează a fi prezentat Parlamentului spre aprobare în conformitate cu termenul stabilit în Planul de acțiuni al Guvernului pentru anii 2020-2023, aprobat prin HG nr. 636/2019 (martie 2020). Altă restanță majoră este neadoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.278-XVI din 14.12.2007 privind controlul tutunului.

CAPITOLUL 6. DREPTUL DE STABILIRE, COMERȚUL CU SERVICII ȘI COMERȚUL ELECTRONIC

Total acțiuni: 89

Numărul de acțiuni realizate: 45

Numărul de acțiuni nerealizate: 44

Nivelul de realizare a acțiunilor – 50,56%

În vederea evaluării cadrului legislativ național în domeniul dreptului de stabilire, identificării eventualelor contradicții cu angajamentele asumate în cadrul acordului și eliminarea acestora a fost elaborat Raportul privind angajamentele RM aferente liberalizării pieței serviciilor și obținerea dreptului de stabilire în temeiul prevederilor din AA și limitările identificate pe ambele direcții, fiind organizate în perioada anului 2017 un șir ședințe de lucru în sectorul „Servicii și libera circulație a capitalului”, inclusiv cu participarea experților internaționali pe segmentele „Dreptul de stabilire/Prestarea Transfrontalieră de Servicii”.

O realizare importantă în perioada de referință a reprezentat-o adoptarea Legii nr. 23 din 10.03.2017 privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr. 180 din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă; Legea nr. 200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în RM și alte legi de profil).

Totodată, întru stabilirea unui cadru unic pentru activitatea străinilor pe teritoriul RM, în scopul atragerii investițiilor străine, prin aplicarea unor condiții facilitare și proceduri optime de documentare a categoriilor de străini, prevăzuți în AA, la 29.11.2018 Parlamentul a adoptat Legea nr.278 privind modificarea unor acte legislative. Legea 278/2018 prevede comasarea Legii nr. 180 - XVI din 10.07.2008 cu privire la migrația de muncă cu Legea nr.200 din 16.07.2010 privind regimul străinilor în RM, precum și stabilirea unor proceduri simplificate și termeni

optimi de documentare a străinilor, care doresc să muncească sau să dezvolte activități comerciale în RM, precum este prevăzut în AA.

Menționăm despre adoptarea Legii nr. 133/2018 privind modernizarea Codului Civil și modificarea unor acte legislative, prin care a fost actualizat cadrul juridic care reglementează dreptul de stabilire și mediul de stabilire în concordanță cu practicile internaționale.

Servicii de comunicații electronice

Pe parcursul anilor 2017-2019, ANRCETI, aplicând prevederile Regulamentului privind regimul autorizării generale în domeniul comunicațiilor electronice, aprobat prin Hotărârea Consiliului de Administrație al ANRCETI nr. 54 din 28.12.2017 a întreprins următoarele acțiuni: a autorizat și înscris în Registrul public al furnizorilor de comunicații electronice 95 de solicitanți de a desfășura activități în domeniul comunicațiilor electronice, numărul total al furnizorilor înscriși în Registrul public al furnizorilor de comunicații electronice constituind 431 de întreprinzători; a eliberat, în baza cererilor depuse de furnizorii autorizați, licențe de utilizare a resurselor de numerotare în scopul furnizării rețelelor și serviciilor de comunicații electronice.

În vederea implementării Programului de management al spectrului de frecvențe radio pe anii 2013-2020, în perioada anilor 2017-2019, ANRCETI a eliberat, în baza cererilor depuse de furnizorii autorizați, 43 licențe de utilizare a canalelor/frecvențelor radio.

O realizare importantă este transpunerea tuturor deciziilor Comisiei Europene privind condițiile armonizate de utilizare a spectrului de frecvențe radio, prin Hotărârea Comisiei de stat pentru frecvențe radio (CSFR) a RM nr. 4 din 09.03.2017, precum și prin Hotărârea Comisiei de stat pentru frecvențe radio a RM nr. 1 din 26.10.2018.

Menționăm despre aprobarea HG nr. 629 din 05.07.2018 „Cu privire la aprobarea Programului de dezvoltare a rețelelor de bandă largă pe anii 2018-2020 și a Planului de acțiuni pentru realizarea acestuia”. În vederea implementării Programului de dezvoltare a rețelelor în bandă largă pentru anii 2014-2020, în perioada anilor de referință, ANRCETI a întreprins mai multe acțiuni, fiind realizate toate acțiunile ale Programului prevăzute pentru anii 2018-2019.

În contextul ajustării cadrului de reglementare la acquis-ul comunitar, Legea nr.135 pentru modificarea și completarea Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15.11.2007 adoptată la 07.07.2017 a constituit una dintre realizările importante ale anului 2017, ea transpunând prevederile a 6 Directive în domeniul comunicațiilor electronice ale UE, după cum acestea au fost modificate prin Directiva 2009/136/CE și Directiva 2009/140/CE.

La fel, în scopul transunerii legislației UE au fost introduse modificări și completări la Legea nr. 284/2004 privind comerțul electronic. Prin urmare, legea a fost republicată la 09.02.2018 cu unele prevederi noi, cum ar fi obligațiile furnizorilor de servicii în ceea ce privește protecția datelor cu caracter personal, stabilirea principiilor de reglementare a comerțului electronic, soluționarea litigiilor, determinarea instituțiilor statului ca punct de contact și informații, introducerea răspunderii furnizorilor de servicii etc.

Adițional, menționăm despre transpunerea Regulamentului (UE) 268/2010 privind seturile și serviciile de date spațiale. În acest sens, remarcăm elaborarea și aprobarea următoarelor acte normative:

- HG nr. 458 din 22.06.2017 pentru aprobarea responsabilităților entităților publice privind seturile de date spațiale;

- HG nr. 459 din 22.06.2017 pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Consiliului infrastructurii naționale de date spațiale, precum și componența acestuia;
- HG nr. 737 din 15.09.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la normele de creare a serviciilor de rețea și termenul de implementare a acestora;
- HG nr. 738 din 15.09.2017 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la normele de creare și actualizare a metadatelor pentru seturile și serviciile de date spațiale;
- HG nr. 683 din 11.07.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la normele de aplicare care stabilesc modalitățile tehnice de interoperabilitate și armonizare a seturilor și serviciilor de date spațiale, precum și termenul de implementare;
- HG nr. 254/2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la normele de partajare a seturilor de date spațiale și a serviciilor aferente între entitățile publice și terți. Regulamentul stabilește condițiile unice de acces, de schimb, precum și de utilizare a seturilor și serviciilor de date spațiale în format digital între entitățile publice și terți.

O realizare importantă la capitolul dreptul de stabilire, comerțul cu servicii și comerțul electronic este asigurarea funcționalității Serviciului național unic pentru apelurile de urgență 112, care începând cu data de 29.03.2018 **Serviciul 112** a devenit funcțional pe întreg teritoriul țării.

În perioada de referință a fost realizată interconexiunea totală în cadrul SIA 112 a Centrelor de preluare a apelurilor de urgență a Serviciului 112 și a Serviciilor specializate de urgență. A fost implementată localizarea geografică și digitizarea tuturor proceselor ce a ridicat eficiența rețelelor și serviciilor. Începând cu 01.07.2018 Serviciul 112 asigură preluarea tuturor apelurilor de urgență, inclusiv la numerele 901, 902, 903. Zilnic sunt recepționate, înregistrate și prelucrate prelucrate în SIA 112 circa 9 mii de apeluri, dintre care 40% - apeluri de urgență și 60% - apeluri non-urgente.

Pe parcursul perioadei de referință au fost analizate și evaluate actele normative aferente semnăturii electronice, fiind elaborat proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.91 din 29.05.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic.

O restanță importantă rămîne a fi proiectul de lege de modificare a Legii comunicațiilor electronice nr.241-XVI din 15.11.2007, care urmează să transpună Regulamentul 2120/2015/UE; proiectul de modificare a Legii comunicațiilor poștale nr. 36/2016, aprobat prin HG nr. 564/2019, fiind adoptat de Parlament în prima lectură la data de 20.12.2019, precum și proiectul de lege pentru modificarea și completarea Legii nr.91 din 29.05.2014 privind semnătura electronică și documentul electronic, care transpune: Regulamentul 910/2014/UE.

Servicii financiare

Una dintre cele mai importante realizări înregistrată în sectorul bancar pe parcursul anilor 2017-2019 este aprobarea de către Parlament, la data de 06.10.2017, a Legii privind activitatea băncilor nr. 202, în vigoare de la 01.01.2018, care este armonizată cu legislația relevantă a UE aplicabilă băncilor: Directiva 2013/36/UE și Regulamentul 575/2013. Unele prevederi aferente sectorului bancar din Directiva 2013/36/UE și din Regulamentul (UE) nr. 575/2013 au fost transpuse într-o serie de regulamente și o instrucțiune aprobate de BNM în anul 2018 și 2019 pentru aplicarea Legii privind activitatea băncilor. Legea respectivă creează premisele pentru dezvoltarea instrumentelor de supraveghere necesare pentru prevenirea și minimizarea eventualelor deficiențe din activitatea băncilor la etape incipientă, iar actele normative emise de BNM stabilesc trecerea la principiile internaționale de reglementare bancară cunoscute sub titlul generic de Basel III.

Pentru a asigura punerea în aplicare a prevederilor legii privind piața de capital, CNPF a elaborat și aprobat 23 acte normative (inclusiv 9 în domeniul organismelor de plasament colectiv

în valori mobiliare), care au intrat în vigoare în perioada 2015-2017. În vederea transpunerii Regulamentului 596/2014 privind abuzul pe piață, CNPF a elaborat și aprobat Regulamentul privind abuzul pe piața de capital (nr.14/15 din 31.03.2017).

Legea nr. 33/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr.171/2012 privind piața de capital are drept scop transpunerea în legislația națională a pachetului CRD IV (Directiva UE 2013/36), inclusiv prin stabilirea cerințelor de capital pentru societățile de investiții, alocarea unor resurse adecvate în vederea administrării riscurilor semnificative, stabilirea cerințelor de supraveghere prudențială a entităților respective de către CNPF etc.

Totodată, Banca Națională a Moldovei (BNM) a adoptat o serie de hotărâri în vederea punerii în aplicare a Legii nr. 183/2016 cu privire la caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare (care este armonizată cu Directiva 98/26/CE), precum și a Legii nr. 184/2016 cu privire la contractele de garanție financiară (armonizată cu Directiva 2002/47/CE). Astfel, odată cu ajustarea cadrului normativ secundar, a fost definitivat procesul de apropiere a legislației naționale de cerințele UE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare, precum și privind contractele de garanție financiară.

O altă realizare importantă este adoptarea și intrarea în vigoare a Legii nr. 250/2017 cu privire la supravegherea suplimentară a băncilor, asigurătorilor/reasigurătorilor și a societăților de investiții care aparțin unui conglomerat financiar, care a transpus în legislația națională Directiva 2002/87/CE. Specificăm că prin adoptarea legii respective au fost instituite reguli conforme cu cerințele UE privind supravegherea suplimentară a entităților reglementate care fac parte dintr-un conglomerat financiar, în scopul asigurării stabilității financiare și al protejării deponenților, asiguraților și investitorilor.

În vederea armonizării dinamice a legislației naționale cu legislația UE, precum și conformării la noile standarde internaționale în domeniu a fost transpus Regulamentul 2015/847 privind transferurile de fonduri prin adoptarea a 2 regulamente care conțin cerințe privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor și a prestatorilor de servicii de plată nebankari (în vigoare din 24.08.2019). De asemenea, în 2019 BNM a definitivat proiectul de modificare și completare a Legii nr.114/2012 cu privire la serviciile de plată și moneda electronică, în vederea alinierii acestei legi la prevederile Directivei 2015/2366.

În perioada de referință, în sensul alinierii la prevederile Directivei 2014/59/UE de instituire a unui cadru pentru redresarea și rezoluția instituțiilor de credit și a firmelor de investiții și în contextul Legii nr. 232/2016 privind redresarea și rezoluția băncilor, BNM a definitivat Procedura internă cu privire la elaborarea planurilor de rezoluție. Totodată, BNM a definitivat elaborarea proiectului Regulamentului privind metodologia de calcul și plată de către bănci a contribuțiilor către fondul de rezoluție, iar ca urmare BNM va dispune de un regulament bazat pe practica țărilor din UE privind calcularea contribuțiilor anuale la fondul de rezoluție.

Menționăm despre elaborarea proiectului de lege privind activitatea de asigurare și reasigurare, care are drept scop transpunerea în legislația națională a cadrului european de supraveghere în concordanță cu prevederile Directivei 2009/138 din 25.11.2009 privind accesul la activitate și desfășurarea activității de asigurare și reasigurare (Solvency II).

Cât privește alinierea legislației cu cea de a patra Directivă privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului menționăm despre adoptarea Legii cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului nr. 308 din 22.12.2017. Pentru punerea în aplicare a Legii nr. 308/2017 cu privire la prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, BNM a aprobat 3 regulamente:1) Regulamentul cu privire la cerințele privind

prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea băncilor; 2) Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea prestatorilor de servicii de plată nebancari; 3) Regulamentul cu privire la cerințele privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului în activitatea caselor de schimb valutar și a hotelurilor.

O altă realizare importantă este adoptarea Legii nr. 1/ 2018 cu privire la organizațiile de creditare nebancară din 16.03.2018, care prevede stabilirea unui cadru de reglementare și supraveghere comun pentru entitățile care desfășoară următoarele activități: acordarea de împrumuturi, inclusiv microcredite, leasing financiar și are drept scop asigurarea dezvoltării durabile a sectorului organizațiilor de creditare nebancară, prin diminuarea riscurilor sistemice și protecția drepturilor consumatorilor de servicii. Totodată, întru anticiparea eventualelor riscuri, cu titlu de sporire a prudențialității și a necesității consolidării capacității CNPF în domeniul reglementării și supravegherii sectorului de creditare nebancară, CNPF a elaborat proiectul de lege pentru modificarea unor acte legislative, prin care sunt operate amendamente la Legea nr. 1/2018 cu privire la organizațiile de creditare nebancară, Legea privind birourile istoriilor de credit nr.122/2008 și alte acte legislative conexe. Proiectul are drept scop reducerea riscului supra-îndatorării populației și a practicilor abuzive în procesul de creditare, precum și anumite modificări tehnice la alte acte juridice care decurg din necesitatea furnizării unui cadru juridic unitar cu privire la noțiunea de „organizație de creditare nebancară”.

Servicii de transport

În perioada de referință, printre cele mai importante realizări la compartimentul serviciilor de transport au fost: adoptarea Legii nr. 150 din 14.07.2017 cu privire la Registrul obiectivelor de infrastructură tehnico-edilitară precum și adoptarea Legii nr.151 din 14.07.2017 cu privire la sistemul de adrese, care are drept scop stabilirea și reglementarea modului de creare și administrare a sistemului de adrese pe teritoriul RM și stabilește principiile uniforme pentru sistemul de adrese, procesarea informației privind adresele și delimitarea competențelor organelor implicate în acest proces.

O altă realizare importantă în domeniul serviciilor de transport este aprobarea și intrarea în vigoare a HG Nr. 780 din 01.08.2018 pentru aprobarea Regulamentului privind procedurile administrative referitoare la aplicarea și publicarea listei transportatorilor aerieni supuși unei interdicții de exploatare în RM, fiind transpuse 4 regulamente ale UE: Regulamentul 768/2006; Regulamentul 2111/2005; Regulamentul 473/2006; Regulamentul 474/2006.

Restanțele la această secțiune vizează Crearea Biroului de Investigare a accidentelor, precum și elaborarea proiectului HG pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ținere a Registrului obiectelor de infrastructură tehnico-edilitară, cât și proiectul de lege cu privire la aderarea RM la Convenția privind munca în domeniul maritim din 2006.

Principalele restanțe la compartimentul serviciilor de transport rămân a fi:

- Proiectul HG privind respectarea obligațiilor statului port. Are ca scop transpunerea directivei 2009/16/CE;
- Proiectul de lege cu privire la aderarea RM la Memorandumul de înțelegere privind controlul statului portului în regiunea Mării Negre;
- Proiectul de lege cu privire la modificarea Legii nr.599-XIV din 30.09.1999 pentru aprobarea Codului navigației maritime comerciale al RM. Are ca scop transpunerea directivei 2009/21/CE;
- Proiectul HG privind aplicarea Codului internațional de management al siguranței. Are ca scop transpunerea Regulamentului 336/2006/CE;

- Proiectul de lege cu privire la aderarea RM la Convenția privind munca în domeniul maritim din 2006;
- Proiectul de lege cu privire la aderarea RM la Convenția internațională privind controlul sistemelor antivegetative dăunătoare utilizate la nave (Convenția AFS);
- Proiectul HG privind răspunderea în caz de accident a transportatorilor de persoane pe mare. Transpune: Regulamentul (CE) nr.392/2009;
- Proiectul HG privind cerințele de stabilitate specifice pentru navele de pasageri;
- Proiectul HG privind regulile și standardele de siguranță pentru navele de pasageri. Are ca scop transpunerea directivei 2009/45/CE.

CAPITOLUL 7. PLĂȚILE CURENTE ȘI CIRCULAȚIA CAPITALURILOR

Total acțiuni: 1

Numărul de acțiuni realizate: 0

Numărul de acțiuni nerealizate: 1

Nivelul de realizare a acțiunilor – 0 %

Cu privire la capitolul privind plățile curente și circulația capitalurilor menționăm că, în perioada de referință, a fost planificată o singură acțiune, care însă nu a fost realizată. Acțiunea a prevăzut modificarea și completarea Legii nr.62-XVI din 21.03.2008 privind reglementarea valutară, care va prevedea liberalizarea unor operațiuni valutare de capital.

Precizăm că BNM este în proces de examinare a modalităților pentru continuarea liberalizării operațiunilor valutare de capital, precum și de determinare a tipurilor de operațiuni valutare de capital care ar putea fi liberalizate (total sau parțial).

CAPITOLUL 8. ACHIZIȚII PUBLICE

Total acțiuni: 21

Numărul de acțiuni realizate: 16

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 76,19 %

În domeniul **achizițiilor publice** cele mai importante progrese ce vizează ajustarea cadrului normativ includ:

- Aprobarea HG nr. 134/2017, pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției Achiziții Publice și efectivul-limită al acesteia;
- Adoptarea Legii nr. 169/2018, pentru modificarea Legii nr.131/2015 privind achizițiile publice¹⁹;
- Aprobarea HG nr. 705/2018 cu privire la aprobarea Conceptului tehnic al Sistemului Informațional Automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender);
- Aprobarea HG nr. 986/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ținere a Registrului de stat al achizițiilor publice format de Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice”;
- Aprobarea HG nr. 703/2019 pentru aprobarea proiectului de lege privind achizițiile în sectoarele energeticii, apei, transporturilor și serviciilor poștale, care urmează a fi adoptată de către Parlament²⁰;

O realizare importantă în acest domeniu o constituie asigurarea funcționării Agenției Naționale pentru Soluționarea Contestațiilor (ANSC), instituită în conformitate cu Legea nr. 131 din

¹⁹ Transpune Directiva 2014/24/UE, precum și Directiva 89/665/CCE

²⁰ Transpune Directiva 2014/25/UE privind achizițiile efectuate de entitățile care își desfășoară activitatea în sectoarele apei, energiei, transporturilor și serviciilor poștale.

03.07.2015 privind achizițiile publice, fiind o autoritate publică autonomă și independentă față de alte autorități publice, față de persoane fizice și juridice, care examinează contestațiile formulate în cadrul procedurilor de achiziție publică. Menționăm că la data de 21.07.2017, au fost numiți de către Parlament 7 consilieri în cadrul ANSC, pentru un mandat de 7 ani, iar din 4.09.2017 a început recepționarea plîngerilor. Astfel, încît în perioada de referință au fost publicate 1528 de decizii.

De menționat că, în perioada de referință, pentru implementarea Sistemului Informațional Automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender) au fost aprobate 8 acte normative²¹.

Sistemul electronic de achiziții publice funcțional reprezintă unul dintre cele mai eficiente instrumente pentru sporirea transparenței și eficientizarea procedurilor de achiziții publice, iar crearea unui astfel de sistem constituie o componentă esențială a reformei achizițiilor publice. Actualmente, Sistemul electronic de achiziții publice este utilizat în regim de exploatare experimentală. Pentru prima dată în RM, a fost implementată licitația electronică ca instrument specific care permite micșorarea și obținerea unor prețuri mai avantajoase. Introducerea DUAЕ (documentul unic de achiziții european) a permis operatorilor economici să reducă timpul și resursele pentru pregătirea și depunerea ofertelor.

Totodată, se lucrează în continuare asupra elaborării și ajustării cadrului legal și de reglementare precum și asupra dezvoltării unui sistem electronic de achiziții publice modern, inclusiv în comun cu partenerii de dezvoltare. Menționăm că în domeniul de referință este planificată dezvoltarea sistem informațional automatizat de achiziții publice, deplin funcțional și conform prevederilor legale, precum și elaborarea cadrului normativ secundar pentru punerea în aplicare a Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice.

Pe parcursul anilor 2017-2019, au fost organizate 142 seminare de instruire pe modulul Sistemul de achiziții publice în RM, în cadrul cărora au fost instruiți 5 121 persoane.

Suplimentar, menționăm că nivelul de realizare a Planului de acțiuni privind implementarea Strategiei de dezvoltare a sistemului de achiziții publice pentru anii 2016-2018, aprobat prin HG nr. 1332/2016, în conformitate cu angajamentele asumate este de 60 %. Acțiunile privind prevederile Legii nr.131/2015 incluse în etapa 1 și 2 din plan au fost realizate în proporție de 80%. Acțiunile planificate în etapa 3 și 4 privind achizițiile publice din domeniile utilităților și concesiunilor sînt în curs de realizare.

CAPITOLUL 9. DREPTURILE DE PROPRIETATE INTELECTUALĂ

Total acțiuni: 21

Numărul de acțiuni realizate: 17

²¹ HG nr. 985/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind acreditarea platformelor electronice de achiziții în cadrul Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender); HG nr. 986/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ținere a Registrului de stat al achizițiilor publice format de Sistemul informațional automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” (MTender); HG nr. 987/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind achiziția bunurilor și serviciilor prin cererea ofertelor de prețuri; Ordinul Ministerului Finanțelor nr.173/2018 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri; Ordinul Ministerului Finanțelor nr.174/2018 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de servicii; Ordinul Ministerului Finanțelor nr.175/2018 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de bunuri și servicii prin cererea ofertelor de prețuri; Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 176/2018 cu privire la aprobarea Documentației standard pentru realizarea achizițiilor publice de lucrări; Ordinul Ministerului Finanțelor nr.177/2018 cu privire la aprobarea formularului standard al Documentului Unic de Achiziții European. Actele au intrat în vigoare din 12.10.2018.

Numărul de acțiuni nerealizate: 4
Nivelul de realizare a acțiunilor – 80,95%

În ceea ce privește evoluțiile cooperării RM cu UE în domeniul **Drepturilor de Proprietate Intelectuală**, în perioada anilor 2017-2019 au fost depuse eforturi considerabile pentru a asigura îndeplinirea angajamentelor RM în domeniul proprietății intelectuale asumate în AA pentru a asigura pe teritoriul țării un nivel de protecție a drepturilor de proprietate intelectuală (PI) similar celui european, inclusiv mecanisme eficiente de aplicare a acestora.

În perioada de referință, menționăm despre dezvoltarea sistemului indicațiilor geografice și consolidarea capacităților instituțiilor și ale organelor abilitate cu dreptul de control privind respectarea drepturilor asupra indicațiilor geografice protejate, fiind realizate o serie de acțiuni menite să consolideze capacitățile instituționale ale instituțiilor abilitate, în special a Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței (APCSP) și Agenției Naționale pentru Siguranța Alimentelor (ANSA), Serviciului Vamal (SV), etc.

O atenție deosebită a fost acordată informării producătorilor autohtoni despre riscurile utilizării ilegale a unor indicații geografice protejate, în special în contextul angajamentelor asumate de către RM în baza AA cu prezentarea unor exemple de bune practici, precum promovarea Indicației Geografice Divin la nivel național și internațional sau protecția Indicației Geografice Prosecco. De asemenea, au fost realizate o serie de studii și evaluări a sistemului indicațiilor geografice din RM și publicate o serie de lucrări în domeniul Indicațiilor Geografice care sunt accesibile pe platforma E-Learning a Agenției de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI).

În perioada de referință au fost organizate 3 reuniuni ale Subcomitetului RM-UE pentru Indicații Geografice, fiind analizate evoluțiile în domeniul indicațiilor geografice în UE și RM, aplicarea drepturilor de proprietate intelectuală în RM, în conformitate cu angajamentele AA, aproximarea legislației, asistența tehnică oferită de către UE în domeniul proprietății intelectuale și indicațiilor geografice, etc.

Astfel, un rezultat important l-a constituit modificarea Anexei XXX-C a AA RM - UE cu privire la indicațiile geografice pentru produsele agricole și alimentare din UE și RM și a Anexei XXX-D privind indicațiile geografice pentru vinuri, vinuri aromatizate și băuturi spirtoase din UE și din RM (Decizia Nr.1/2018 a Subcomitetului pentru Indicații Geografice din 24.08.2018)²². Ca urmare a deciziei respective alte două indicații geografice autohtone, Indicația Geografică Protejată “Rachiu de caise de Nimoreni” și Indicația Geografică Protejată „Dulceață din petale de trandafir Călărași”, beneficiază de protecție pe teritoriul UE.

În acest sens, menționăm că, în prezent, două denumiri de origine (Românești” și Ciumai”) și 6 Indicații Geografice (Codru, Ștefan Vodă, Valul lui Traian, Divin, Rachiu de caise de Nimoreni, Dulceață din petale de trandafir Călărași) ce au ca țară de origine RM sunt protejate pe teritoriul UE în baza AA. Totodată, în perioada respectivă a fost inițiată procedura de acordare a protecției în UE în temeiul AA RM-UE a Indicației Geografice "Zăbriceni" și Denumirii de Origine "Brînză de Popeasca".

O altă realizare în perioada de referință este semnarea unui Memorandum de Înțelegere privind cooperarea bilaterală între Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) și Oficiul UE pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO) la data de 11.07.2017, prin care oficiile au decis să extindă colaborarea în domeniul proprietății intelectuale în vederea consolidării sistemelor și serviciilor de PI prin organizarea de acțiuni comune, schimburi de experiență și implementarea unor proiecte comune de integrare a datelor în domeniul mărcilor și designului industrial.

²² Decizia Nr.1/2018 a Subcomitetului pentru Indicații Geografice din 24.08.2018 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX:22018D1948>

Semnarea Memorandumului de înțelegere a adus relația dintre cele două oficii la un nou nivel de cooperare, fapt ce contribuie la atingerea obiectivelor stabilite de AA în domeniul de PI.

La fel, începând cu data de 23.10.2017, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) s-a alăturat instrumentului de căutare TMclass, pus la dispoziție de Oficiul UE pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), instrument ce include accesul la bazele de date ale oficiilor naționale de proprietate intelectuală din UE și ale altor oficii importante de proprietate intelectuală, inclusiv Oficiul pentru Brevete și Mărci din Statele Unite ale Americii sau Oficiul Japonez de Brevete. TMclass este un instrument online bazat pe Clasificarea internațională a produselor și serviciilor în scopul înregistrării mărcilor (Clasificarea de la Nisa), care îi ajută pe utilizatori să clasifice corect produsele și serviciile atunci când depun o cerere de înregistrare a unei mărci. Astfel, TMclass permite utilizatorilor să găsească sau să traducă termenii echivalenți pentru produse și servicii în toate cele 43 de limbi disponibile (inclusiv limba română).

Totodată, menționăm că începând cu data de 30.09.2019, Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) a decis să utilizeze Baza de date armonizată a indicațiilor de produse (HDBPI) inclusă în instrumentul DesignClass, elaborat de Oficiul UE pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO). În acest sens, cu extinderea acoperirii HDBPI la AGEPI, DesignClass oferă utilizatorilor oportunitatea de a căuta și traduce peste 12000 de termeni armonizați în 27 de limbi, inclusiv în limba română, de la 30 de oficii de proprietate intelectuală.

O altă realizare în domeniul indicațiilor geografice este și lansarea unei Platforme informaționale „Harta interactivă a indicațiilor geografice din RM”, care are drept scop promovarea produselor cu Indicație Geografică sau cu potențial de a fi valorificate prin acest sistem. Harta este accesibilă on-line la adresa: <http://harta-ig.agepi.gov.md/> și reprezintă un instrument de promovare a produselor autohtone cu valoare adăugată.

Deși au fost înregistrate rezultate palpabile în domeniul Indicațiilor Geografice, continuă să existe deficiențe în implementarea sistemului de control și certificare a produselor cu IG. În acest sens, AGEPI a inițiat elaborarea unui proiect de hotărâre a guvernului cu privire la stabilirea cadrului instituțional necesar și a unor măsuri pentru producerea și plasarea pe piață a produselor cu IG, DO și STG, având drept scop asigurarea funcționalității sistemului de IG, DO și STG din RM, bazat pe cerințe stricte ce țin de respectarea prevederilor caietelor de sarcini, asigurarea trasabilității și garantarea calităților specifice ale produselor, datorate originii sau metodelor tradiționale de producție, precum și în vederea desemnării autorităților competente de efectuarea controlului oficial.

Menționăm despre consolidarea institutului mandatarilor autorizați din RM în domeniul proprietății intelectuale, fiind elaborat Codul de etică și conduită a mandatarilor autorizați în proprietatea intelectuală (aprobat prin HG nr. 714/2018) de care actualmente se conduc toți mandatarii autorizați din țară.

Au fost consolidate capacitățile instituționale ale autorităților cu responsabilități în domeniul protecției și respectării drepturilor de Proprietate Intelectuală, inclusiv prin instruirea specialiștilor din aceste instituții și pregătirea formatorilor care să asigure continuitatea procesului de instruire în domeniul proprietății intelectuale (specialiști din cadrul MAI, Procuraturii Generale, Serviciului Vamal, Agenției pentru Protecția Consumatorilor și Supravegherea Pieței (APCSP), Consiliului Concurenței, etc). Întru asigurarea procesului de instruire continuă a judecătorilor și procurorilor în domeniul proprietății intelectuale, a fost instituit un modul de instruire în domeniul proprietății intelectuale în cadrul implementării Planului anual de instruire realizat de către INJ. Pentru a susține procesul de instruire și dezvoltare profesională în domeniul PI, au fost elaborate, cu suportul experților europeni, o serie de manuale, studii și ghiduri în domeniul proprietății intelectuale.

În vederea creșterii nivelului de cultură în domeniul Proprietății Intelectuale, sensibilizării societății cu privire la importanța respectării drepturilor de proprietate intelectuală și informării asupra impactului negativ al contrafacerii și pirateriei asupra dezvoltării economice și sociale, a fost implementat un amplu program de activități de promovare și informare.

În cele din urmă, menționăm că restanțele esențiale la capitolul drepturilor de proprietate intelectuală rămân a fi proiectul legii²³ pentru modificarea și completarea Legii nr.139 din 02.07.2010 privind dreptul de autor și drepturile conexe, care urmează să transpună parțial Directiva 2014/26/UE²⁴.

CAPITOLUL 10. CONCURENȚA

Total acțiuni: 18

Numărul de acțiuni realizate: 15

Numărul de acțiuni nerealizate: 3

Nivelul de realizare a acțiunilor – 83,33%

În ceea ce privește domeniul **concurenței**, în perioada anilor 2017-2019 au fost realizate eforturi importante pentru a implementa angajamentele RM din cadrul Acordului ce țin de sectorul concurenței și a ajutorului de stat. În acest sens, reliefăm următoarele progrese și realizări:

O realizare importantă atinsă în vederea îndeplinirii angajamentelor prevăzute în AA în materie de concurență și ajutor de stat, a fost elaborarea și aprobarea prin Legea nr. 169 din 20.07.2017 a Programului național în domeniul concurenței și ajutorului de stat pentru anii 2017-2020 (în continuare Program). Implementarea Programului vizează atingerea următoarelor rezultate:

Obținerea unui mediu concurențial loial și asigurarea creșterii PIB-ului care rezultă din creșterea bunăstării consumatorului, care obține servicii de calitate la tarife/prețuri stabilite în conformitate cu legea cererii și a ofertei. Utilizarea eficientă a resurselor publice în cadrul mecanismului ajutorului de stat, ceea ce va contribui la reducerea ponderii ajutorului de stat în PIB până la 1%, conform mediei UE.

O altă realizare cheie o constituie modificarea și completarea Codului penal al RM, în vederea exceptării aplicării prevederilor legii penale față de persoanele care colaborează cu Consiliul Concurenței, în limitele realizării politicii de clemență, ceea ce va contribui la îmbunătățirea substanțială a climatului investițional prin înlăturarea constrângerii de a beneficia de politica de clemență conform Legii concurenței. Astfel, întreprinderile și asociațiile de întreprinderi pot obține imunitate la amendă sau reducerea cuantumului acesteia dacă îndeplinesc condițiile prevăzute de Legea concurenței.

În ceea ce ține de asigurarea faptului că, în RM, cadrul instituțional și capacitatea sa administrativă garantează punerea în aplicare efectivă a legislației în materie de concurență, în mod imparțial, și asigură condiții de concurență echitabile pentru toți agenții economici menționăm despre revizuirea cadrului normativ de reglementare a mediului de afaceri privind compatibilitatea cu Legea concurenței, sub aspectul identificării barierelor de intrare pe piață care are ca rezultat realizarea eficientă a competențelor Consiliului Concurenței privind controlul

²³ Proiectul de lege este la etapa de consultări publice, fiind restituit de către Parlament în luna iunie 2019 pentru reluarea procedurilor legale.

²⁴ Platforma a fost testată și urmează să fie pusă în aplicare. Proiectul HG cu privire la Platforma informațională în domeniul protecției drepturilor de proprietate intelectuală, prin care urmează a fi aprobate Conceptele tehnice ale acestor subsisteme și Regulamentele privind organizarea și funcționarea lor este în proces de avizare repetată.

aplicării Legii concurenței și Legii cu privire la ajutorul de stat. Revizuirea respectivă a avut loc prin Legea nr. 141 din 19.07.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative aprobată de Parlamentul RM, în speță fiind aduse modificări și completări la: Codul fiscal nr. 1163/1997, Legea nr. 1227/1997 cu privire la publicitate, Legea cadastrului bunurilor imobile nr. 1543/1998, Legea nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat.

Totodată, menționăm că introducerea în cadrul normativ a obligativității notificării Consiliului Concurenței la înregistrarea tranzacțiilor de concentrare economică la Camera Înregistrării de Stat continuă a fi o provocare în implementarea prevederilor AA. O altă provocare în implementarea angajamentelor asumate în cadrul AA dintre RM și UE în materie de concurență și ajutor de stat rezidă în elaborarea și promovarea modificărilor la actele normative referitoare la drepturile exclusive ale întreprinderilor cu proprietate publică.

Fortificarea capacităților instituționale ale Consiliului Concurenței prin asigurarea cu resurse financiare suficiente și cu resurse umane calificate în vederea realizării la capacitate maximă a responsabilităților în domeniul concurenței și ajutorului de stat de asemenea reprezintă o provocare pentru autoritatea de concurență. Prin Hotărârea Parlamentului nr. 8 din 07.02.2019 privind aprobarea structurii organizatorice și efectivului - limită de personal ale Consiliului Concurenței, a fost modificată structura și a fost mărit numărul de personal care constituie în prezent 130 de unități.

Cu privire la implementarea cu titlu obligatoriu/opțional, în cadrul programelor cu profil economic, juridic, administrație publică la instituțiile de învățământ superior a cursurilor/modulelor în domeniul concurenței, menționăm că în 15 instituții de învățământ superior, din totalul de 29, au fost introduse cursuri/module din domeniul dreptului concurențial și strategiilor concurențiale.

În ceea ce ține de consolidarea cooperării și a dialogului cu alte instituții de concurență și organizații internaționale în domeniul aplicării ajutorului de stat în conformitate cu rigorile UE, Consiliul Concurenței a atins rezultate palpabile, fortificându-și statutul de donator de experiență la nivel regional, dar și de partener demn de încredere pe plan internațional. De asemenea, au fost obținute progrese în realizarea măsurii de promovare a culturii concurențiale. Astfel pe parcursul anilor 2017-2019 pe subiecte de concurență au fost realizate 158 de evenimente cu participarea a peste 2200 de reprezentanți ai autorităților publice, ai mediului de afaceri, ai mass mediei, ai institutelor de politici publice, studenți etc. Totodată, cca 1897 de reprezentanți din 355 de autorități publice centrale și locale (22 APC, 333 APL) au fost instruiți și consultați cu privire la evaluarea ajutoarelor de stat pe baza criteriilor care decurg din aplicarea normelor în materie de concurență aplicabile în UE în cadrul a 292 de evenimente publice.

La capitolul evaluarea ajutoarelor de stat, în perioada de referință au fost adoptate 53 de decizii în următoarele sectoare ale economiei: distribuția apei; salubritate, gestionarea deșeurilor, activități de decontaminare, canalizare și epurare a apelor uzate, fabricarea preparatelor farmaceutice, activități de spectacole, culturale și recreative, tranzacții imobiliare, sănătate și asistență socială, informații și comunicații, activități profesionale, științifice și tehnice, transporturi urbane, suburbane și metropolitan de călători etc. Menționăm că evaluarea ajutoarelor de stat are ca scop asigurarea consumatorului final cu servicii calitative la un preț mai redus, prin verificarea compatibilității ajutoarelor de stat cu mediul concurențial normal, întru asigurarea unui control mai eficient în utilizarea banilor publici și managementul acestora.

O altă realizare ține de elaborarea și adoptarea liniilor directorii relevante și a regulamentelor interne care au drept scop asigurarea cadrului normativ necesar pentru o evaluare eficace a măsurilor de ajutor de stat care să permită o mai bună definire a priorităților în materie de activități de asigurare a respectării normelor privind ajutoarele de stat. În acest sens, au fost

elaborate și aprobate în Plenul Consiliului Concurenței regulamentele privind evaluarea ajutorului de stat pentru protecția mediului înconjurător, dezvoltare regională, evaluarea măsurilor de sprijin fiscal ca ajutor de stat, precum și ghidul cu privire la aplicarea corespunzătoare a legislației din domeniul ajutorului de stat destinat autorităților publice locale, și ghidul „Ajutor de Stat”. O realizare în îndeplinirea angajamentelor prevăzute în AA în materie ajutor de stat, este alinierea a 78 de scheme de ajutor de stat existent, ceea ce reprezintă 46 % din totalul de 173 de scheme existente, adică o supra îndeplinire a indicatorului propus pentru perioada de raportare cu 16%. Realizarea acestui angajament a contribuit la crearea unor condiții prielnice pentru îmbunătățirea relațiilor economice și comerciale, obiectivul final fiind integrarea treptată a RM în cadrul pieței interne a UE. Totodată, în perioada de referință au fost elaborate, aprobate și prezentate în Parlament și Guvernului 4 rapoarte anuale privind ajutoarele de stat acordate în RM.

CAPITOLUL 13. COMERȚ ȘI DEZVOLTARE DURABILĂ

Total acțiuni: 24

Numărul de acțiuni realizate: 15

Numărul de acțiuni nerealizate: 9

Nivelul de realizare a acțiunilor – 62,5%

În ceea ce ține de domeniul **comerțului și dezvoltării durabile**, în perioada anilor 2017-2019 a continuat dialogul cu experții UE pe filiera respectivă prin organizarea a două reuniuni a Subcomitetului RM-UE în domeniul Comerțului și Dezvoltării Durabile (TSD), precum și a Forumului de dialog comun cu societatea civilă dintre UE și RM pe filiera comerțului și dezvoltării durabile care a contribuit la schimbul de opinii cu reprezentanții sectorului asociativ la subiectele vizate de formatul respectiv.

În vederea implementării Convențiilor de mediu la care este parte RM, instituțiile de resort au organizat în perioada de referință o serie de evenimente prezentând rapoarte la secretariatele Convențiilor etc. Precizăm că RM este parte la 19 Convenții de mediu regionale (UNECE) și globale de mediu și 16 protocoale ale acestora.

O realizare importantă la acest capitol ține de ratificarea de către RM a mai multor tratate în domeniul mediului, precum: Convenția Minamata privind mercurul, ratificată în anul 2017; Protocolul privind registrul transferului de poluanți (PRTR), ratificat la fel în anul 2017; Protocolul adițional Nagoya-Kuala Lumpur privind răspunderea și repararea prejudiciului la Protocolul de la Cartagena privind biosecuritatea, ratificat în 2018; Protocolul privind evaluarea strategică la Convenția Espoo, ratificat în anul 2018; precum și Acordul de la Paris privind schimbările climatice, ratificat în 2017, fiind inițiat procesul de punere în aplicare..

În acest sens, menționăm despre aprobarea HG nr. 1277/2018 cu privire la instituirea și funcționarea Sistemului național de monitorizare și raportare a emisiilor de gaze cu efect de seră și a altor informații relevante pentru schimbările climatice; precum și a HG nr. 107/2019 cu privire la aprobarea Metodologiei de calcul al impactului biocarburanților și al biolichidelor asupra emisiilor de gaze cu efect de seră;

Menționăm despre implementarea prevederilor Protocolului de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și distribuirea corectă și echitabilă a beneficiilor care rezultă din utilizarea acestora. La fel, a avut loc instruirea responsabililor din autoritățile publice, precum și a agenților economici în domeniul conservării diversității biologice pentru implementarea prevederilor Convenției (CITES). Totodată, au fost organizate o serie de evenimente publice, seminare internaționale în scopul de a promova conservarea și utilizarea durabilă a diversității biologice, precum și o serie de evenimente menite să promoveze extinderea și conservarea suprafețelor

împădurite și gestionarea lor durabilă. O altă realizare ține de adoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea mai multor acte legislative²⁵ cu privire la Antreprenoriatul Social, prin Legea nr. 223 din 02.11.2017.

În perioada de referință, menționăm despre asigurarea reglementării pescuitului comercial și implementarea unor măsuri eficiente de monitoring și control asupra activităților de pescuit, inclusiv fiind declarat moratoriu la pescuitul comercial în perioada 2017-2019 în scopul asigurării protecției și conservării resurselor biologice acvatice. Anual au fost stabilite perioade de prohibiție pentru pescuitul sportiv, de amator și agrement în obiectivele acvatice piscicole naturale.

Totodată, menționăm despre cooperarea la nivel european în vederea combaterii pescuitului ilegal (întruniri, schimb de informații, acțiuni comune de inspectare cu reprezentanții instituțiilor de resort din România). În acest context, menționăm vizita de evaluare a Directoratului Afaceri Maritime și Pescuit al Comisiei Europene privind combaterea pescuitului ilicit.

O restanță la acest capitol rămâne a fi în continuare neadoptarea proiectului de lege pentru modificarea și completarea Legii nr. 131 din 08.06.2012 privind controlul de stat asupra activității de întreprinzător și a Legii nr.140-XV din 10.05.2001 privind Inspectoratul de Stat al Muncii, în vederea ajustării la prevederile Convențiilor Organizației Internaționale a Muncii privind inspecția muncii și privind inspecția muncii în agricultură, precum și în vederea păstrării în format integrat a Inspectoratului de Stat al Muncii (atribuții de control în domeniul securității și sănătății în muncă și în domeniul raporturilor de muncă).

Alte restanțe importante țin de elaborarea Codului silvic (redacția nouă), care este la etapa de definitivare, elaborarea mărcii naționale „Moldova Verde” pentru produsele și procesele ecologice, cât și introducerea sistemului de etichetare ecologică și a sistemului de certificare a produselor obținute din resurse naturale.

²⁵ Legea nr.845/1992 cu privire la antreprenariat și întreprinderi ; Legea nr.837/1996 cu privire la asociațiile obștești ; Legea nr.581/1999 cu privire la fundații; Legea nr.1007/2002 privind cooperativele de producție; Legea nr.125/2007 privind libertatea de conștiință, de gândire și de religie ; Legea nr.135/2007 privind societățile cu răspundere limitată; Legea nr.123/2010 cu privire la serviciile sociale ; Legea nr.60/2012 privind incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități; Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice; Legea nr.102/2003 privind ocuparea forței de muncă și protecția socială a persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă

TITLUL VI. ASISTENȚĂ FINANCIARĂ ȘI DISPOZIȚII ANTIFRAUDĂ ȘI DE CONTROL

Total acțiuni: 48

Numărul de acțiuni realizate: 43

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 89,58%

Capitolul I: Asistență financiară

Total acțiuni: 15

Numărul de acțiuni realizate: 10

Numărul de acțiuni nerealizate: 5

Nivelul de realizare a acțiunilor – 66%

În contextul implementării reformei administrației publice centrale, rolul de Autoritate națională de coordonare a asistenței financiare externe a trecut de la Cancelaria de Stat la Ministerul Finanțelor (prin HG nr. 377/2018). Astfel, prin HG nr. 458/2019 ,cu privire la unele măsuri de eficientizare a mecanismului de coordonare și management al asistenței externe și la modificarea unor hotărâri ale Guvernului (în vigoare din 27.09.2019), s-a realizat concentrarea funcției de coordonare și management a asistenței externe (atât financiară, cât și tehnică) în sfera de competență a unei singure autorități a administrației publice centrale - Ministerul Finanțelor.

De asemenea, prin HG nr. 1084/2018 pentru modificarea HG nr.377/2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe și abrogarea HG nr.239/2011 cu privire la crearea Consiliului Comun de Parteneriat, a fost îmbunătățit și optimizat procesul de coordonare a asistenței externe.

Totodată, a fost efectuată monitorizarea periodică a performanțelor principiilor internaționale ale eficacității asistenței datele la nivel de țară fiind raportate în cadrul exercițiului analitic - Raportul Global de Progres pentru anul 2018.

A redevenit funcțională Platforma pentru gestionarea asistenței externe (AMP) - <http://amp.gov.md/portal/>, preluată de Ministerul Finanțelor.

În scopul racordării procesului de planificare a asistenței externe cu Cadrul bugetar pe termen mediu și/sau bugetele anuale, au fost aprobate prin HG nr. 350/2018 prioritățile de politici sectoriale pe termen mediu (2019-2021), care au stat la baza elaborării Cadrului bugetar pe termen mediu (2019-2021), aprobat prin HG nr. 851/2018.

A fost negociat și aprobat Cadrul multianual de acordare a asistenței UE pentru 2017-2020 și planurile anuale de acțiuni pentru anul 2018 și respectiv 2019 dintre Guvernul RM și UE prin intermediul cărora asistența bilaterală sub forma de suport direct bugetului sau proiecte specifice a fost oferită RM.

În contextul angajamentelor asumate prin Memorandumul de înțelegere dintre UE și RM care este parte integrantă a Acordului de împrumut dintre RM și UE privind asistența macrofinanciară pentru RM, semnat la 23.11.2017, au fost îndeplinite integral condiționalitățile pentru tranșa nr.1 și nr.2, precum și 6 condiționalități din tranșa nr. 3. Astfel, nu au fost încă realizate următoarele acțiuni:

- implementarea Strategiei de recuperare a activelor fraudate;

- separările legale și funcționale depline a Moldovatrangaz (MTG) și ChisinauGaz (CG) de la Moldovagaz, precum și îmbunătățirea guvernantei corporative a MTG, CG și VestMoldTransgaz (VMTG);
- adoptarea unui nou Cod vamal;
- excluderea Procurorului General și Președintele Curții Supreme din componenta CSM, prin modificarea Constituției RM și modificarea legii cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii).

În baza evaluărilor pozitive de UE a îndeplinirii tuturor condiționalităților (politice și tehnice) la data de 18.10.2019 a fost debursată tranșa nr.1 sub formă de împrumut în sumă de 19 847 640,00 euro (384 065 727,35 lei), la data de 08.11.2019 fiind debursată componenta de grant aferentă acestei tranșe în sumă de 10 000 000,00 euro (192 967 000,00 lei).

Totodată, în ceea ce privește suportul direct bugetului la nivel sectorial, au fost realizate condițiile și transmise UE rapoartele de progres privind îndeplinirea acțiunilor aferente a 4 programe (Reforma Finanțelor Publice în RM, Reforma Poliției în RM, Reforma în Sectorul Energetic și Reforma în Agricultură și Dezvoltare Rurală), precum și 8 cereri de debursare a tranșelor (pentru Programul Implementarea DCFTA în RM, Implementarea Strategiei Educației Vocaționale, Implementarea VLAP, Reforma Finanțelor Publice în RM, Reforma Poliției în RM, Reforma în Sectorul Energetic, Reforma în Agricultură și Dezvoltare Rurală).

Respectiv, la data de 26.07.2019 au fost debursate tranșele sub formă de grant aferente Programului Implementarea DCFTA în RM, Implementarea Strategiei Educației Vocaționale și Implementarea VLAP, în sumă de 14 540 000,00 euro (284 700 470,00 lei), la data de 24.10.2019 fiind debursate componentele de grant aferente Programului Reforma Finanțelor Publice în RM, Reforma Poliției în RM și Reforma în Sectorul Energetic în sumă totală de 14 350 000,00 euro (277 105 675,00 lei).

Totodată, la data de 07.11.2019 au fost debursate tranșele sub formă de grant aferente Programului Reforma Poliției în RM (altă tranșă) și Reforma în Agricultură și Dezvoltare Rurală, în sumă de 24 850 000,00 euro (479 888 290,00 lei).

În scopul monitorizării realizării tratatelor internaționale MAEIE a elaborat rapoarte privind implementarea acestora, a organizat instruirii pentru funcționarii publici din instituțiile naționale și acordat consultări autorităților naționale pe diferite aspecte de drept internațional în procesul încheierii tratatelor internaționale.

Acțiunile restante includ următoarele măsuri:

- Elaborarea raportului de țară pentru monitorizarea periodică a performanțelor principiilor internaționale ale eficacității asistenței;
- Implementarea Memorandumului de înțelegere dintre UE și RM, care este parte integrantă a Acordului de împrumut dintre RM și UE privind asistența macrofinanciară pentru țară, semnat la 23.11.2017; Prezentarea rapoartelor de conformitate și a cererilor de debursare (privind realizarea condițiilor aferente tranșei nr. 3);
- Definitivarea și publicarea raportului privind monitorizarea implementării proiectelor și programelor de asistență externă acordate RM de organizațiile internaționale și țările donatoare.

CAPITOLUL 2. DISPOZIȚII ANTIFRAUDĂ ȘI DE CONTROL

Total acțiuni: 33

Numărul de acțiuni realizate: 33

Numărul de acțiuni nerealizate: 0

Nivelul de realizare a acțiunilor – 100%

În vederea aplicării măsurilor pentru prevenirea și combaterea fraudei, a corupției și a oricăror alte activități ilegale au fost operate modificările și completările la Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice 2013-2020 (prin HG nr.1149/2017) iar rapoartele anuale privind realizarea Planului de acțiuni pentru implementarea Strategiei (2017, 2018) au fost elaborate și publicate pe site-ul Ministerului Finanțelor (activitățile planificate pentru anul 2019 au fost integrate în Planul de activitate a Ministerului Finanțelor pe anul 2019)

De asemenea, a fost creat sistemul de depunere on-line a declarației de avere și interese personale și actualizate și adaptate ghidurile privind completarea declarațiilor de avere și interese, privind incompatibilitățile, conflictele de interese și restricțiile.

În scopul informării și prevenirii conflictelor de interese și riscului de incompatibilități și restricții în funcția publică au fost desfășurate în comun cu Institutul Național de Justiție și Academia de Administrare Publică instruirii (anual la AAP și INJ se petrec câte 2 - 3 cursuri de instruire pentru instituții), precum și altele circa 70 de instruirii pentru APC și APL.

A fost consolidată capacitatea instituțională a Autorității Naționale de Integritate și eficientizată activitatea analitică prin instruirea a 4 inspectori de integritate (în cadrul unei vizite la ANI din România și a unei instruirii din partea Consilierului de Nivel Înalt al UE în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului). Totodată, ANI a elaborat 4 studii analitice (inclusiv cu privire la cazurile cu caracter repetitiv în materia conflictelor de interese, a incompatibilităților și restricțiilor).

În vederea asigurării valorificării cu bună credință a fondurilor oferite de UE, au fost operate modificări și completări în legislația care incriminează fapta de exercitare a atribuțiilor în sectorul public în situație de conflict de interese, inclusiv în cazurile de negociere, gestionare sau executare a mijloacelor financiare din fonduri publice sau din fonduri externe prin adoptarea Legii nr. 66 din 24.05.2018 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Codul penal, Codul contravențional, Legea 271/2008, Legea 132/2016, Legea 133/2016) în vigoare 01.06.2018, cu unele excepții (vezi art.VI). A fost creată Agenția de Recuperare a Bunurilor Infractionale (prin Legea nr. 48 din 30.03.2017) și modificat Codul de procedură penală, fiind incluse prevederi ce țin de procesul de recuperare a bunurilor infracționale (Legea nr. 49 din 30.03.2017).

A fost creat un mecanism de conlucrare în domeniul recuperării (Ordinul Procurorului General nr. 41/26 din 06.09.2018 de punere în aplicare a Ghidului privind metodica de urmărire penală a infracțiunilor de spălarea banilor și finanțarea terorismului), instrucțiunilor privind aplicarea dispozițiilor legale ce țin de sechestrarea și confiscarea bunurilor infracționale și aprobarea a „Ghidului privind efectuarea investigațiilor financiare paralele” (prin Ordinul Procurorului General nr.18/11 din 09.04.2019).

Au avut loc 14 activități de formare pentru 406 de judecători și procurori pe subiecte ce țin de recuperarea veniturilor criminale, asigurarea drepturilor fundamentale ale persoanei în contextul cooperării juridice internaționale a statelor, investigarea infracțiunii privind spălarea banilor, recuperarea veniturilor dobândite din activități infracționale, asigurarea drepturilor fundamentale ale persoanei în contextul cooperării juridice internaționale a statelor și cooperarea juridică internațională în materie penală care au inclus judecători, procurori, audienți INJ, asistenți

judiciari, șefi secretariate, personal CSJ și CSM, grefieri etc. De asemenea, în ceea ce ține de metodele de prevenire a comportamentului corupțional, ANI a organizat 10 sesiuni la care au participat 400 de subiecți ai declarării. Au fost organizate 4 sesiuni de instruire dedicate exclusiv judecătorilor, respectiv aproximativ 70% din subiecții în cauză au fost instruiți pe tematici relevante legilor speciale ANI.

Pe subiectul prevenirii fraudei și corupției în contextul implementării proiectelor de asistență ale UE au fost desfășurate 9 activități de instruire pentru 300 de funcționari publici care a inclus aspecte privind gestionarea eficientă a mijloacelor din fondurile externe, precum și răspunderea juridică ce survine ca rezultat al nedeclarării conflictului de interese, obținerii frauduloase ori delapidării fondurilor. De asemenea, în vederea prevenirii fraudelor au fost realizate 6 sesiuni de instruire comune (ANI și CNA) și instruiți peste 5000 de subiecți ai declarării pe segmentul declarațiilor de avere și a intereselor personale, conflictelor de interese și incompatibilităților.

În baza recomandărilor sistemului de audit pentru **programele de cooperare transfrontalieră și transnațională**, a fost aprobată HG nr. 576/2017 privind Regulamentului pentru punerea în aplicare a programelor de cooperare transfrontalieră și transnațională finanțate de UE care a fost modificat (prin HG nr. 458/2019), în vederea sincronizării prevederilor HG nr. 576/2017 cu cele din Acordurile de finanțare, precum și pentru a reflecta schimbarea instituției mandatate cu rolul de Autoritate Națională (NA) și prin HG din 27.12.2019 în vederea ajustării conținutului acestuia la prevederile Legii nr. 271/2017 privind auditul situațiilor financiare. Pe baza acestei modificări, Consiliul instituției publice pentru supravegherea publică a auditurilor este implicat în activități de control relevante pentru programele de cooperare transfrontalieră și transnațională (pe baza unui acord de colaborare, semnat la 31.12.2019 cu MF).

A fost asigurat un proces eficient de asistență administrativă cu țările UE în domeniul vamal în adresa Serviciului Vamal fiind expediate 2842 solicitări (2019-353, 2018- 1235, 2017-1254). De asemenea, Serviciul Vamal a solicitat asistență administrativă de la organele omoloage în 2625 cazuri (2019-436, 2018-1398, 2017-791).

O conlucrare eficientă cu Oficiul European de Luptă Antifraudă a fost stabilită prin desemnarea prin Ordinul Directorului CNA nr.171 din 13.11.2018 a subdiviziunii structurale responsabile de cooperarea efectivă și schimbul de informații privind cazurile de obținere frauduloasă, utilizare contrar destinației, delapidare, săvârșirea unor acte de corupție, acte conexe actelor de corupție, fapte coruptibile în ceea ce privește mijloacele din fondurile UE. Un schimb de informații și transfer de practici a fost asigurat prin participarea la evenimentele internaționale care vizează dezvoltarea profesională a ofițerilor de legătură în colaborare cu Oficiul European de Luptă Antifraudă cum ar fi întrevvedere cu reprezentanții OLAF, întrunirile anuale a oficiilor de coordonare antifraudă (AFCOS), conferința referitoare la depistarea, examinarea și prevenirea fraudei și neregulilor în cadrul proiectelor internaționale de cooperare și dezvoltare (IPA și ENI) și seminarul pentru oficiile de coordonare antifraudă (AFCOS). Sunt utilizate (de către ARBI) platforme de schimb de informații cum ar fi CARIN, BAMIN precum și canalul securizat al EUROPOL/SIENA pentru aplicarea principiilor și standardelor internaționale în cazurile de recuperare a fondurilor UE.

Au fost elaborate 7 analize strategice și 11 analize operaționale referitoare la obținerea și valorificarea mijloacelor din fondurile externe precum și o analiză strategică privind riscurile și vulnerabilitățile de corupție în activitatea.

În rezultatul investigării unui caz de tentative de obținere frauduloasă a mijloacelor, utilizarea neconformă, delapidarea mijloacelor din fondurile UE, săvârșirea unor acte de corupție, acte asimilate corupției și conexe acestora, a unor fapte coruptibile, precum și a altor iregularități în ceea ce privește mijloacele din fondurile UE, CNA a inițiat 7 Cauze penale dintre care 1 cauză a

fost încetată, 4 se află în procedură și 2 cauze penale au fost expediate în instanța de judecată. A fost expedit 1 demers către OLAF și Delegația UE privind informația referitoare la proiectele finanțate din fonduri UE de care au beneficiat unele autorități publice. A fost recepționată nota informativă referitoare la investigația desfășurată de către OLAF în privința a 3 proiecte finanțate din fondurile UE și expediate 3 demersuri pentru prezentarea către Comisia Europeană a informației referitoare la cazurile de fraudă, corupție sau alte nereguli, depistate în procesul de valorificare a fondurilor UE. De asemenea, au fost prezentate Comisiei Europene și OLAF 2 rapoarte privind măsurile întreprinse la cazurile de fraudă, corupție sau alte nereguli, depistate în procesul de valorificare a fondurilor UE.

A fost semnat Memorandumul de Înțelegere între CNA și Banca Europeană pentru Investiții (BEI) care va facilita schimbul de informații între Pârți în cadrul îndeplinirii atribuțiilor instituționale care le revin, accentul fiind pus pe unul dintre obiectivele de activitate comună de prevenire și investigare a cazurilor de fraudă sau altor iregularități a mijloacelor din fondurile externe oferite de UE. Totodată, au fost semnate 6 acorduri și protocoale de cooperare interinstituționale (dintre CNA cu Procuratura Generală, MAI, ANI, Serviciul Vamal, Curtea de Conturi, Cancelaria de Stat, iar protocolul adițional cu Ministerul Finanțelor este înaintat pentru semnare) în ceea ce privește investigarea modului de obținere și valorificare a mijloacelor din fondurile externe.

Pentru a asigura actualitatea și maxima relevanță a activității desfășurate, Curtea de Conturi a RM a consultat societatea civilă la subiectul potențialelor tematici și domenii de audit în 2 etape, și anume Consultarea ONG-urilor și discuții în cadrul ședințelor de grup al Consiliului Consultativ. De asemenea, Conceptul Programului activității de audit al Curții de Conturi pe anul 2020 a fost un subiect de discuții pe agenda ședinței Consiliului Consultativ întrunit, la data de 26.11.2019.